

- Projekt -

Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026

Maj, 2017 r.

Zamawiający:

Gmina Dobra
Urząd Miejski w Dobrej
Rynek 1
72-210 Dobra

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota-Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota – Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Andrzej Karkowski
mgr Wojciech Pająk
mgr Joanna Walkowiak

w ścisłej współpracy z pracownikami
Urzędu Miejskiego w Dobrej

Maj, 2017 r.

SPIS TREŚCI

SPIS SKRÓTÓW	5
I. WSTĘP	6
1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	6
1.2. POTRZEBA, CEL I METODYKA OPRACOWANIA	6
II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z LOKALIZACJI GMINY I GOSPODAROWANIA PRZESTRZENIĄ	8
2.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE Z LOKALIZACJI	8
2.2. UŻYTKOWANIE TERENU	9
2.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW, W TYM ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	10
III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY	11
3.1. TRENDY DEMOGRAFICZNE	11
3.2. STRUKTURA EKONOMICZNA LUDNOŚCI	12
3.3. BEZROBOCIE I RYNEK PRACY	14
3.4. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	19
3.5. ROLNICTWO	20
IV. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	21
4.1. OŚWIATA.....	22
4.2. OPIEKA SPOŁECZNA	23
4.3. KULTURA.....	25
4.4. SPORT I REKREACJA	27
4.5. SŁUŻBA ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWO.....	28
V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY	29
5.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA.....	29
5.2. ELEKTROENERGETYKA	30
5.3. GAZOWNICTWO	31
5.4. SYSTEM KOMUNIKACYJNY	32
5.5. GOSPODARKA ODPADAMI	33
5.6. GOSPODARKA MIESZKANIOWA, STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	34
VI. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	37
6.1. BUDOWA GEOLOGICZNA I RZEŻBA TERENU	37
6.2. GLEBY	39
6.3. WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE	40
6.4. POWIETRZE I KLIMAT	41
6.5. FAUNA I FLORA	43
6.6. PRZYRODA CHRONIONA I JEJ ZASOBY.....	44
6.7. WALORY TURYSTYCZNE	48
VII. ANALIZA PROBLEMÓW GMINY I POTENCJAŁÓW ROZWOJU	50
7.1. METODOLOGIA – ANALIZA SWOT.....	50
7.2. SILNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY DOBRA.....	51
7.3. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONYCH ANALIZ	54

VIII. UDZIAŁ INTERESARIUSZY W OPRACOWANIU STRATEGII ROZWOJU	56
8.1. KONSULTACJE SPOŁECZNE	56
8.2. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO	56
8.3. WYNIKI SPOTKANIA OTWARTEGO POŁĄCZONEGO Z DEBATĄ	62
8.4. WYNIKI SKŁADANIA SWOICH UWAG, OPINII I POMYSŁÓW DO PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU	63
IX. WYZNACZONE CELE ROZWOJU GMINY.....	64
9.1. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO SZCZEBLA.....	64
9.2. WIZJA I MISJA GMINY	68
9.3. CELE STRATEGICZNE W OBSZARZE DZIAŁANIA: SPOŁECZEŃSTWO.....	71
9.4. CELE STRATEGICZNE W OBSZARZE DZIAŁANIA: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	72
9.5. CELE STRATEGICZNE W OBSZARZE DZIAŁANIA: PRZYJAZNE ŚRODOWISKO	73
X. ZAŁOŻENIA FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU	75
10.1. ANALIZA BUDŻETU GMINY DOBRA.....	75
10.2. KOSZTY REALIZACJI I SYSTEM FINANSOWANIA STRATEGII - PLAN FINANSOWY REALIZACJI STRATEGII	75
10.3. KRAJOWE I MIĘDZYKRAJOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYKRAJOWĄ	76
XI. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU	79
11.1. INSTRUMENTY PRAWNE	80
11.2. INSTRUMENTY FINANSOWE	80
11.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE	80
11.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE	81
XII. MONITOROWANIE STRATEGII	82
12.1. ZASADY MONITORINGU	82
12.2. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH.....	82
WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA.....	84
SPIS TABEL	85
SPIS RYCIN	85
SPIS WYKRESÓW	86
ZAŁĄCZNIK NR 1 DO STRATEGII ROZWOJU DLA GMINY DOBRA NA LATA 2017-2026	
– WYNIKI ANKIETYZACJI	87

SPIS SKRÓTÓW

CIS	Centrum Informacji Społecznej	PO liŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
c.w.u.	ciepła woda użytkowa	POZ	podstawowa opieka zdrowotna
CZG	Celowy Związek Gmin	PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
DW	droga wojewódzka	PSZOK	punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych
Dz. U.	Dziennik Ustaw	RLM	równoważna liczba mieszkańców
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	RP	Rzeczpospolita Polska
EFS	Europejski Fundusz Społeczny	SRK	Strategia Rozwoju Kraju
en. elektr.	energia elektryczna	SRKS	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	SWOT	technika analityczna (kategorie czynników: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia
GJ	gigadżul	temp.	temperatura
GPR	generalny pomiar ruchu	UE	Unia Europejska
GPZ	główny punkt zasilania	WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GUS	Główny Urząd Statystyczny	WN	wysokie napięcie
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej	ZDR	zakład dużego ryzyka
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy	ze zm.	ze zmianami
LGD	Lokalna Grupa Działania	ZGK	Zakład Gospodarki Komunalnej
Mg	megagram (tona)	ZZR	zakład zwiększonego ryzyka
MPZP	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego		
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej		
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia		
op.	opałowy		
OZE	odnawialne źródła energii		
PGN	plan gospodarki niskoemisyjnej		
PO	program operacyjny		

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest Strategia Rozwoju dla gminy Dobra na lata 2017-2026. Konieczność opracowania dokumentu wynika z upływu okresu obowiązywania dotychczasowej Strategii Społeczno-Gospodarczego Rozwoju Gminy Dobra przyjętej Uchwałą Nr XVI/99/99 Rady Gminy Dobra z dnia 15 listopada 1999 r.

Zaszła konieczność opracowania nowej strategii rozwoju. Dokument opracowano w odniesieniu do obowiązujących norm prawnych, możliwości finansowania przedsięwzięć i aktualnego stanu społeczno-gospodarczego i infrastrukturalnego gminy Dobra.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016, poz. 383 ze zm.), gminy prowadzą politykę rozwoju, czyli zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno – gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących problemów społecznych, rozwoju gospodarczego, gospodarowania odpadami, ochrony zdrowia, turystyki czy ochrony środowiska.

Opracowanie strategii pozwala na przeanalizowanie zmian, jakie zaszły na skutek rozwoju gminy Dobra w ostatnich latach oraz uzupełnienie działań, których realizacja przyczyni się do dalszego rozwoju jednostki.

Niniejsze opracowanie prezentuje szeroko rozumianą problematykę polityki rozwoju dla gminy Dobra (gmina miejsko-wiejska), jednostki położonej w powiecie łobeskim, województwie zachodniopomorskim.

Obejmuje ono zagadnienia związane z:

- charakterystyką obszaru gminy,
- analizą sytuacji demograficznej i gospodarczej,
- analizą obecnego stanu środowiska przyrodniczego,
- analizą infrastruktury społecznej i technicznej,
- analizą SWOT,
- określeniem misji i wizji gminy,
- wytyczeniem celów w zakresie polityki rozwoju,
- określeniem możliwych sposobów finansowania, założonych celów i zadań,
- określeniem sposobów monitoringu pozwalającego na ocenę realizacji założonej strategii rozwoju.

1.2. POTRZEBA, CEL I METODYKA OPRACOWANIA

Polityka rozwoju mająca wpływ na każdą dziedzinę życia człowieka wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie jednostki samorządowej oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, które prowadzą w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru.

Ważne jest również, aby prowadzić ciągłą aktualizację zamierzonych celów, dostosowywać je do aktualnej sytuacji i mierzyć ich stopień wykonania. Przeprowadzanie analiz czasowych pozwala określić obszary, które faktycznie się rozwijają, oczywiście w kierunku zrównoważonego rozwoju, a nad którymi trzeba nadal pracować.

Określenie obecnej sytuacji gminy Dobra pozwala przeanalizować zmiany jakie zaszły na opisywanym terenie, co umożliwi podjąć decyzję o zaktualizowaniu celów rozwojowych, kontynuacji lub wytyczeniu nowych, w celu zintegrowania spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej oraz środowiska przyrodniczego. Celem jest osiągnięcie równowagi i podążanie w kierunku zrównoważonego rozwoju.

Jako rok bazowy do analizy zmian przyjęto rok 2015, co wynika z możliwości uzyskania porównywalnych danych na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju. Informacje na poziomie gminy są możliwe do pozyskania za rok 2016, jednak ich stosowanie uniemożliwiłoby porównanie z danymi dla jednostek terytorialnych wyższego rzędu. Informacje publikowane przez Główny Urząd Statystyczny dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

Bazą do opracowania niniejszej strategii rozwoju są dane m.in.: Urzędu Miejskiego w Dobrej, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej, Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie, Głównego Urzędu Statystycznego. Przy opracowaniu dokumentu korzystano z danych zawartych w opracowaniach poziomu gminnego, powiatowego, wojewódzkiego i krajowego, opracowań tematycznych i danych udostępnionych przez niewymienione jednostki i instytucje.

W przypadku opisu procesów zmian zachodzących w gminie Dobra, powiecie łobeskim, województwie zachodniopomorskim i kraju porównywano dane z lat 2010-2015. Taki przedział czasowy pozwala na określenie tendencji i prognoz.

Prace nad strategią rozwoju zrealizowano tak, aby zachować zgodność z opracowanymi dokumentami strategicznymi, na poziomie lokalnym, regionalnym, wojewódzkim i krajowym.

Strategia rozwoju przedstawia i opracowuje kluczowe dla rozwoju jednostki wyzwania oraz zarysowuje cele rozwojowe w odniesieniu do różnego rodzaju obszarów, uwzględniając funkcje przez nie pełnione, występujące potencjały oraz bariery.

Celem opracowania strategii jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa polityki rozwoju dla gminy Dobra. Zawarte w niej rozwiązania przyczynią się do właściwego zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument jest wypełnieniem obowiązku gminy w zakresie opracowania i aktualizacji strategicznych dokumentów gminnych. Pozwala to kontrolować stan jednostki oraz planować działania rozwojowe.

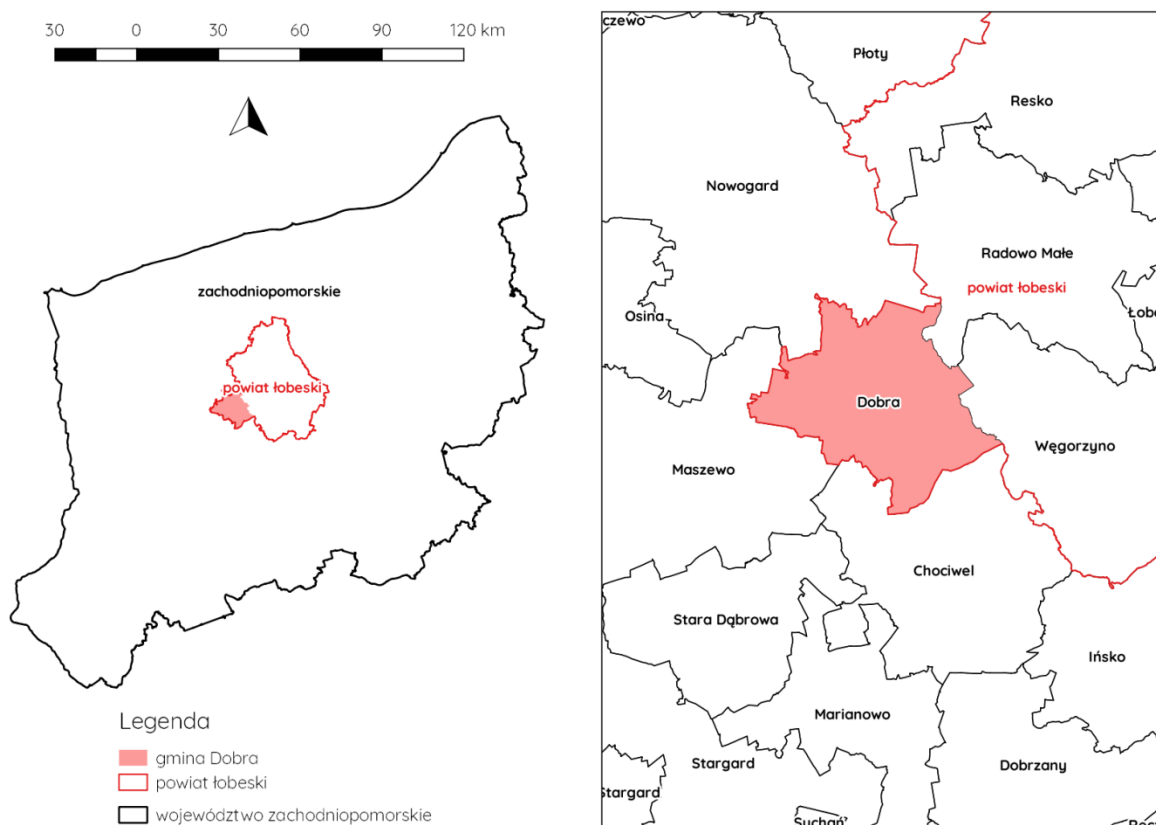
Wynikiem procesu planowania jest dokument zawierający wizję systemu zarządzania jednostką, określający opcje i warunki rozwiązań. Jest on także ważnym środkiem informacji, narzędziem kontroli i materiałem wykorzystywanym do rozwoju systemu w przyszłości. Właściwy system zarządzania musi opierać się na strategicznych wnioskach, które w tym przypadku są przedstawione w postaci dokumentów programowych. Dokument powinien stanowić podstawę opracowywania bardziej szczegółowych dokumentów, planów inwestycyjnych gminy, corocznego budżetu. Ponadto powinien dać możliwość ubiegania się jednostce o zewnętrzne środki finansowe na poszczególne zadania inwestycyjne.

Ważnym elementem opracowania strategii jest także poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców gminy Dobra, przedsiębiorców, instytucji i organizacji. Dlatego istotnym etapem opracowania niniejszej strategii były konsultacje społeczne, których zakres i przebieg scharakteryzowano w dalszej części dokumentu.

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z LOKALIZACJI GMINY I GOSPODAROWANIA PRZESTRZENIĄ

2.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU WYNIKAJĄCE Z LOKALIZACJI

Gmina Dobra położona jest w województwie zachodniopomorskim w odległości około 75 km od Szczecina. Jest to jedna z 5 gmin wchodzących w skład powiatu łobeskiego. Analizowana jednostka graniczy z gminami: Radowo Małe i Węgorzyno (od wschodu), Chociwel (od południa), Maszewo (od zachodu) oraz z gminą Nowogard (od północy).

Ryc. 1. Położenie Gminy Dobra w powiecie łobeskim na tle województwa zachodniopomorskiego

Źródło: opracowanie własne

Dobra jest gminą miejsko-wiejską. Najważniejszą miejscowością w gminie jest miasto Dobra, gdzie zlokalizowane są siedziby Urzędu Miejskiego czy Ośrodka Pomocy Społecznej. Jednak w celu realizacji wielu usług czy załatwienia spraw, występuje konieczności dotarcia do większych ośrodków, tj. Łobza lub Nowogardu.

W skład gminy, oprócz Dobrej, wchodzi wsie: Bienice, Błądkowo, Krzemienna, Wojtaszyce, Wrzešno, Anielino, Grzęzno, Grzęzienko, Dobropole, Zapłocie, Tucze.

Zgodnie z fizyczno-geograficzną regionalizacją Polski, według J. Kondrackiego, gmina Dobra, w podziale na mezoregiony, znajduje się na styku Wysoczyzny Łobeskiej, Pojezierza Ińskiego i Równiny Nowogardzkiej.

Istotną kwestią wynikającą z lokalizacji gminy Dobra jest położenie w granicach działania Lokalnej Grupy Działania Centrum Inicjatyw Wiejskich. LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich realizuje Lokalną Strategię Rozwoju dla obszaru Powiat Łobeski w ramach inicjatyw Leader PROW. W unijnej perspektywie 2007-2013 gmina Dobra skorzystała ze wsparcia oferowanego za pośrednictwem organizacji na 2 projekty:

- Budowa Placu Zabaw - obiektów małej architektury (kwota dofinansowania ponad 89 tys. zł),
- Jarmark Doberski – Scena Średniowieczna. Impreza promująca walory turystyczne, historyczne oraz potencjał społeczno-kulturalny gminy Dobra (kwota dofinansowania prawie 22 tys. zł).

Gmina Dobra jako partner publiczny jest członkiem Stowarzyszenia od 2008 roku. Burmistrz gminy Dobra, jest członkiem Rady LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich.

Na realizację potrzeb mieszkańców gmin, instytucji, stowarzyszeń i jednostek samorządu terytorialnego powiatu łobeskiego LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich dysponuje kwotą 5 000 000 zł do rozdysponowania w latach 2017 - 2023.

2.2. UŻYTKOWANIE TERENU

Dobra jest gminą miejsko-wiejską, co warunkuje charakter użytkowania terenów.

Powierzchnia gminy Dobra wynosi 11 590 ha (115,9 km²). Największy obszar zajmują użytki rolne 8 919 ha, co stanowi 77,0 % powierzchni opisywanej jednostki terytorialnej. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 1 731 ha, natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane 401 ha.

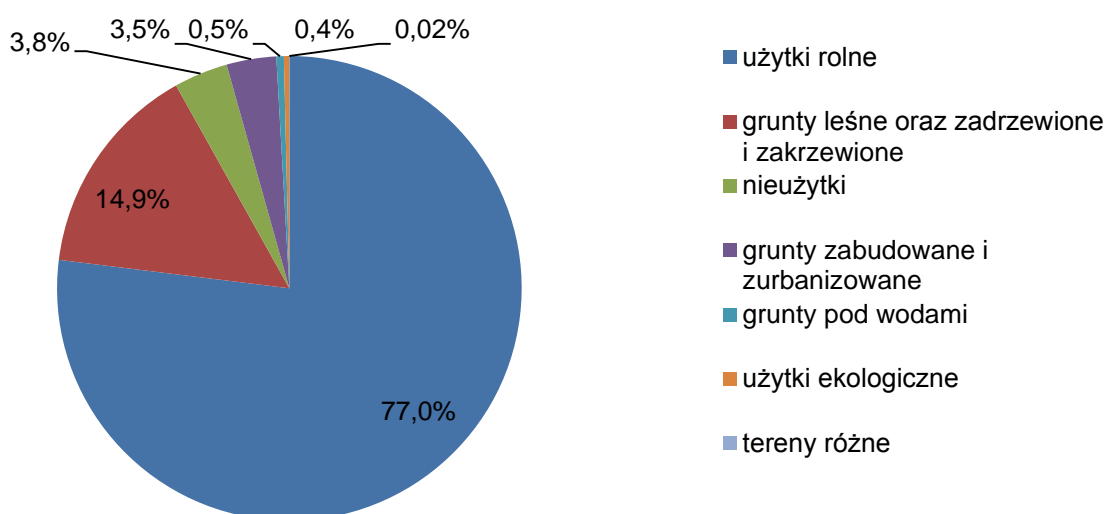
Szczegółową strukturę użytkowania gruntów na obszarze gminy Dobra przedstawiono w tabeli oraz zobrazowano na rycinie.

Tabela 1. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Dobra

Forma użytkowania terenu	Powierzchnia [ha]	Udział
użytki rolne	8 919	77,0 %
grunty orne	7 169	61,9 %
sady	11	0,1 %
łąki trwałe	1 013	8,7 %
pastwiska trwałe	584	5,0 %
grunty rolne zabudowane	92	0,8 %
grunty pod rowami	50	0,4 %
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	1 731	14,9 %
grunty leśne	1 552	13,4 %
grunty zadrzewione i zakrzewione	179	1,5 %
grunty pod wodami	60	0,5%
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	42	0,4 %
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	18	0,2 %
grunty zabudowane i zurbanizowane	401	3,5 %
tereny mieszkaniowe	57	0,5 %

Forma użytkowania terenu	Powierzchnia [ha]	Udział
tereny przemysłowe	5	0,04 %
tereny inne zabudowane	16	0,1 %
tereny zurbanizowane niezabudowane	8	0,1 %
tereny rekreacji i wypoczynku	28	0,2 %
tereny komunikacyjne - drogi	260	2,2 %
tereny komunikacyjne - kolejowe	14	0,1 %
użytki kopalne	13	0,1 %
użytki ekologiczne	42	0,4 %
nieużytki	435	3,8 %
tereny różne	2	0,02 %
Łącznie	11 590	100,0 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 2. Użytkowanie terenu Gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW, W TYM ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Obowiązkiem Władz Gminy jest właściwe rozplanowanie przestrzeni jednostki zgodnie z obecnie panującymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, gospodarczymi i społecznymi. W związku z tym corocznie w budżecie gminy Dobra przeznaczają się środki pieniężne i organizacyjne w celu opracowania nowych koncepcji rozwoju analizowanej jednostki w sposób zrównoważony (uwzględniając ochronę środowiska) i jednocześnie odpowiadając na aktualne zapotrzebowanie rozwoju dla tego obszaru.

Podstawę planowania przestrzennego, wymiaru podatków, oznaczenia nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej i gospodarki nieruchomościami stanowi ewidencja gruntów i budynków (kataster nieruchomości).

Zasady rozwoju przestrzennego gminy jako całości, określone zostały w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra.

Studium to dokument, który umożliwia rozpatrywanie poszczególnych inwestycji w odniesieniu do całego gminy i daje wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jest to dokument o charakterze strategicznym jednak nie posiada mocy aktu prawnego.

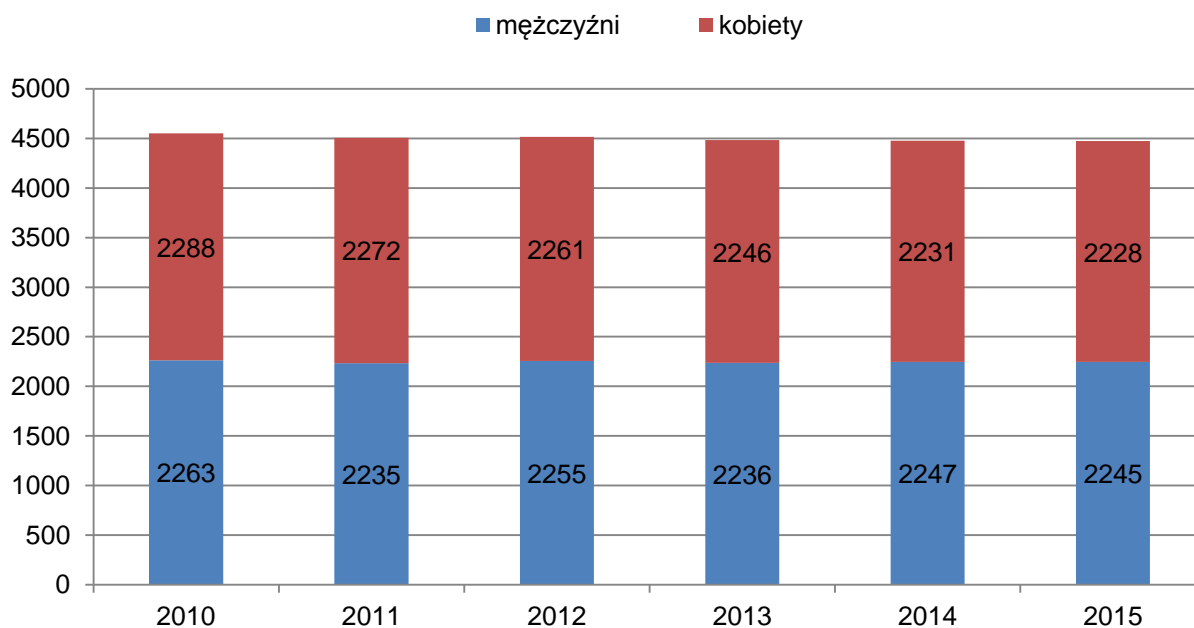
Dokumentami opartymi na Studium, posiadającymi moc aktu prawnego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obszary bez wykonanych MPZP mogą być narażone na nieuporządkowany rozwój budownictwa, bez wskazań dotyczących rodzajów i funkcji budynków, ich kształtu, wielkości, położenia, a to może prowadzić do zakłóceń w ładzie przestrzennym obszaru gminy.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY

3.1. TRENDY DEMOGRAFICZNE

Zgodnie z danymi GUS (stan na 31.12.2015 r.) liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania wynosi 4 473 osoby, z czego 2331 osób mieszka w Dobrej, a pozostałe 2 142 osoby na obszarze wiejskim.

Obserwuje się tendencję spadkową w ogólnej liczbie mieszkańców, co odzwierciedla spadek z 4 551 osób w roku 2010 do 4 473 osób w roku 2015.

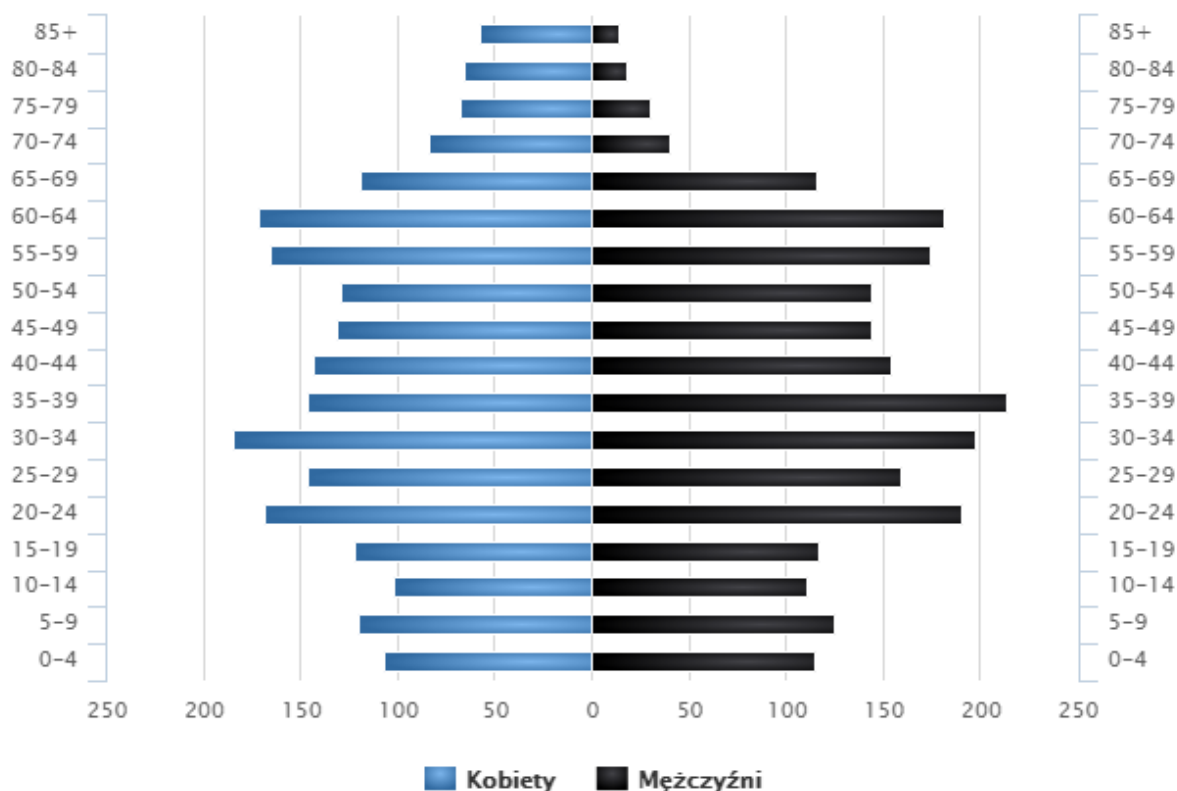

Ryc. 3. Zmiany liczby ludności Gminy Dobra w latach 2010-2015 z uwzględnieniem płci
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2015 r.

Zgodnie z danymi GUS wskaźnik zaludnienia w granicach administracyjnych gminy Dobra wynosi 39 osób/km² i jest zbliżony do średniej dla powiatu łobeskiego (35 osób/km²), jednak znacznie niższy niż wartość przeciętna dla województwa zachodniopomorskiego (75 osób/km²). Średnia dla całej Polski wynosi 123 osoby/km². Porównanie wymienionych danych wyraźnie wskazuje na charakter gminy oraz potrzebę spojrzenia z tej perspektywy na występujące tu problemy demograficzne. Należy przy tym zaznaczyć, że w granicach administracyjnych miasta Dobra gęstość zaludnienia wynosi 984 osoby/km².

Przebieg procesów demograficznych na terenie opisywanego obszaru przedstawia również piramida wieku. Wśród mężczyzn dominująca jest grupa wiekowa 35-39 lat, a wśród

kobiet 30-34 lata. Znaczny udział w obu przypadkach mają również grupy wiekowe 20-24 lata oraz 60-64 lata.

Ryc. 4. Piramida wieku ludności Gminy Dobra w roku 2015

Źródło: www.polskawliczbach.pl na podstawie danych z GUS

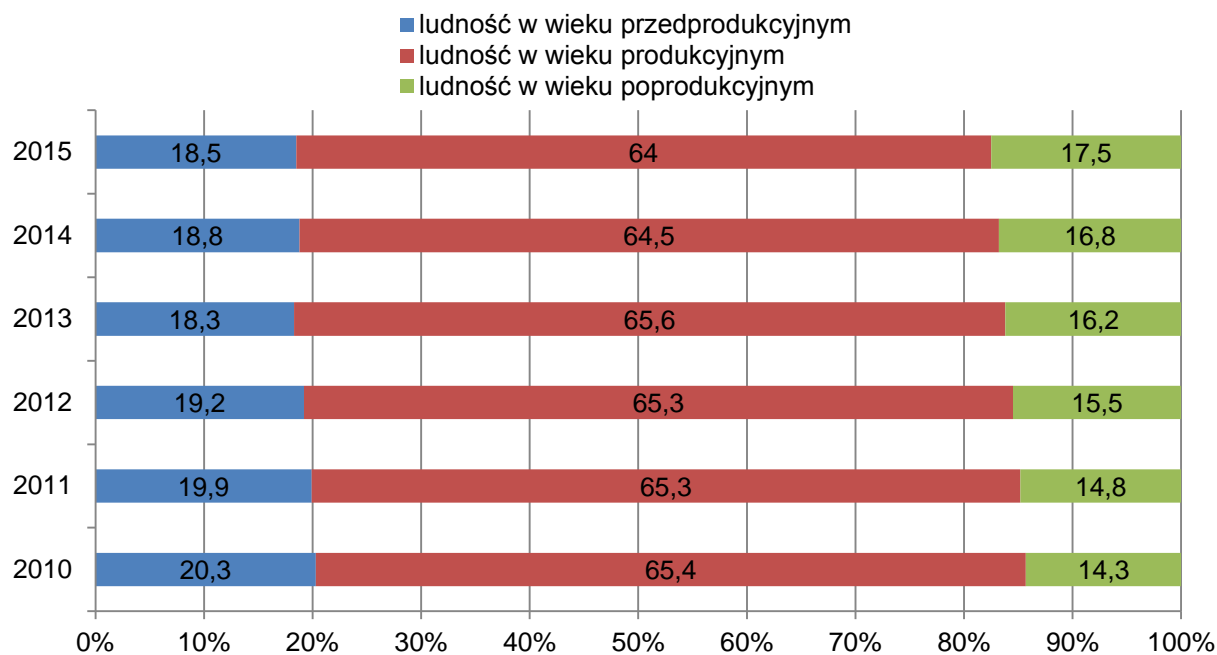
3.2. STRUKTURA EKONOMICZNA LUDNOŚCI

Zgodnie z danymi GUS zauważa się, że w wyniku zmian liczby ludności w poszczególnych grupach wieku w kolejnych latach nastąpi pogłębienie starzenia się ludności wyrażone współczynnikiem starości demograficznej rozumianym jako udział grupy ludności wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji.

W niniejszym rozdziale poddano analizie stosunek poszczególnych grup ekonomicznych ludności, zgodnie z założeniem, że ludność w wieku przedprodukcyjnym obejmuje osoby w wieku 0 do 17 lat; ludność w wieku produkcyjnym – osoby od 18 lat do wieku emerytalnego (60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni), a ludność w wieku poprodukcyjnym – osoby w wieku emerytalnym.

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie) wynosi 826 osób. Najwięcej, bo 2 864 osoby są w wieku produkcyjnym. Najmniejsza jest liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej), tj. 783 osoby.

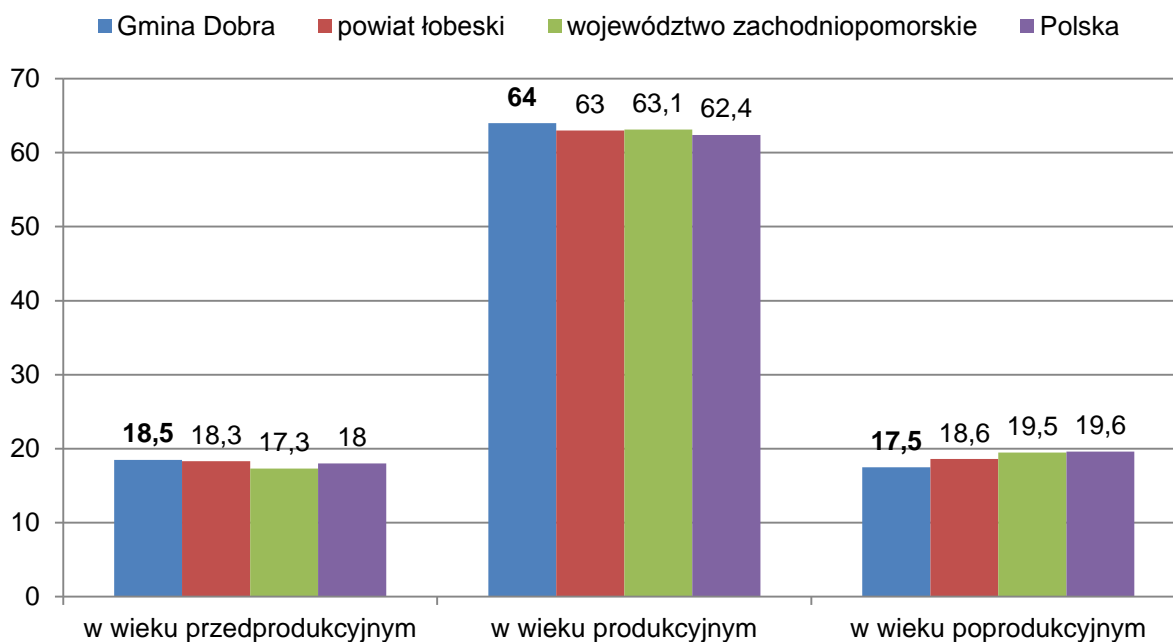
Udział ludności w poszczególnych grupach wiekowych, na przestrzeni lat 2010-2015 w oparciu o dane GUS przedstawiono w formie ryciny.

Ryc. 5. Liczba ludności Gminy Dobra w latach 2010-2015 wg ekonomicznych grup wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane dotyczące gminy Dobra porównano z informacjami dotyczącymi jednostek terytorialnych wyższego rzędu, tj. powiatu łobeskiego, województwa zachodniopomorskiego i kraju. W gminie Dobra największy jest udział osób w wieku produkcyjnym i wynosi on 64,0 %. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosi 18,5 %, a osób w wieku poprodukcyjnym 17,5 %. Dane dla pozostałych jednostek przedstawiono w formie ryciny.

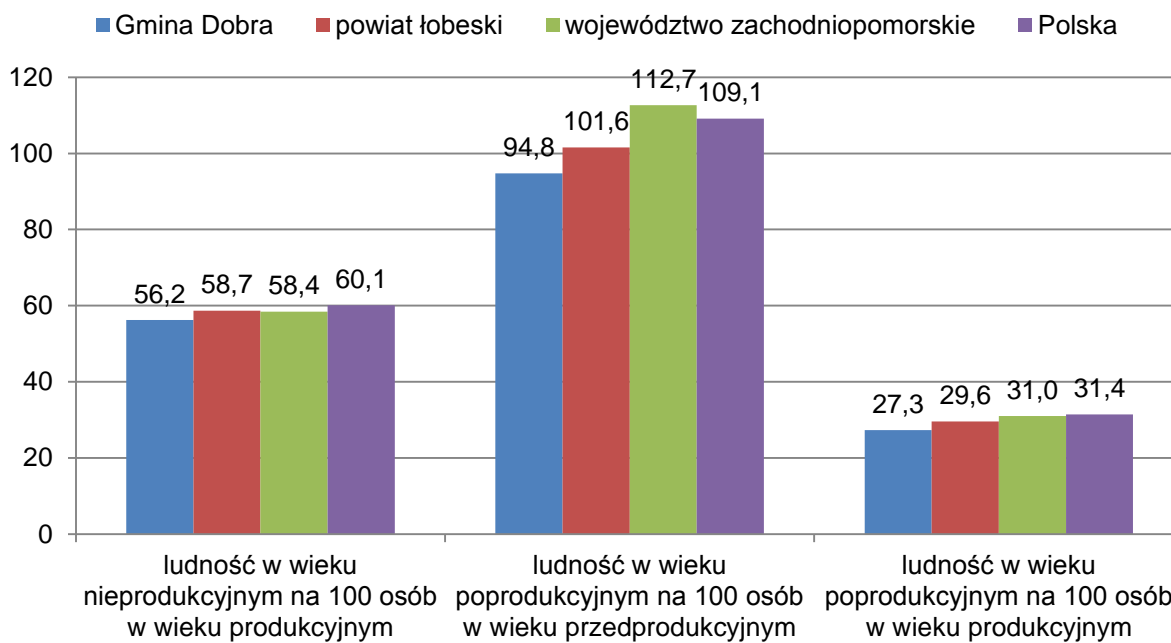

Ryc. 6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2015 r.

Z zestawienia wynika, że w porównaniu do jednostek terytorialnych wyższego rzędu, gmina Dobra cechuje się bardziej korzystną strukturą ekonomiczną ludności. Świadczy o tym stosunkowo wysoki udział osób młodych.

Dane o strukturze ekonomicznej ludności, według danych z 2015 roku pochodzących z GUS-u pozwalają na wyliczenie wskaźników obciążenia demograficznego i porównanie ich do danych dla powiatu łobeskiego, województwa zachodniopomorskiego i Polski:

Ryc. 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2015 r.

Analiza przytoczonych danych wyraźnie pokazuje, że na terenie gminy Dobra, w porównaniu do powiatu łobeskiego, województwa zachodniopomorskiego i Polski, w mniejszym stopniu zaznaczają się negatywne procesy demograficzne ogólnie opisane jako starzenie się ludności. Przytoczone informacje świadczą o występowaniu wśród mieszkańców dużej ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy stosunkowo małej ilości osób starszych. Niemniej jednak w kolejnych latach udział osób starszych w ogóle ludności będzie się zwiększał.

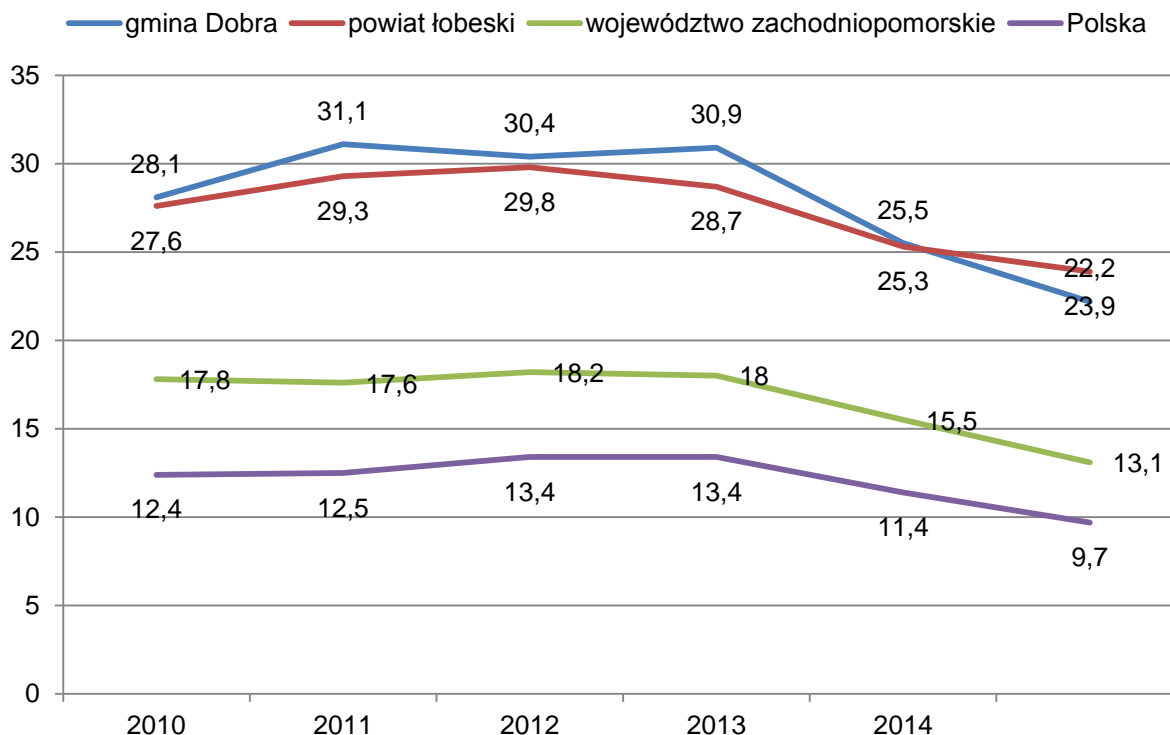
3.3. BEZROBOCIE I RYNEK PRACY

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Tak zdefiniowaną stopę bezrobocia rejestrowanego zaprezentowano w niniejszym dokumencie na podstawie danych GUS.

Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.

Zgodnie z danymi GUS stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce na koniec 2015 r. wynosiła 9,7 % i była znacznie niższa niż wskaźnik dla województwa zachodniopomorskiego, kształtujący się na poziomie 13,1 % oraz dla powiatu łobeskiego, gdzie osiągnęła 23,9 %.

Bardzo wysoka szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego dotyczy gminy Dobra, gdzie wynosi 22,2 %. Analiza danych z lat 2010-2015 pozwala stwierdzić, że stopa bezrobocia na terenie analizowanej jednostki jest znacznie wyższa niż odsetek osób bezrobotnych na terenie województwa zachodniopomorskiego i Polski, natomiast zbliżona do średniej dotyczącej powiatu łobeskiego.

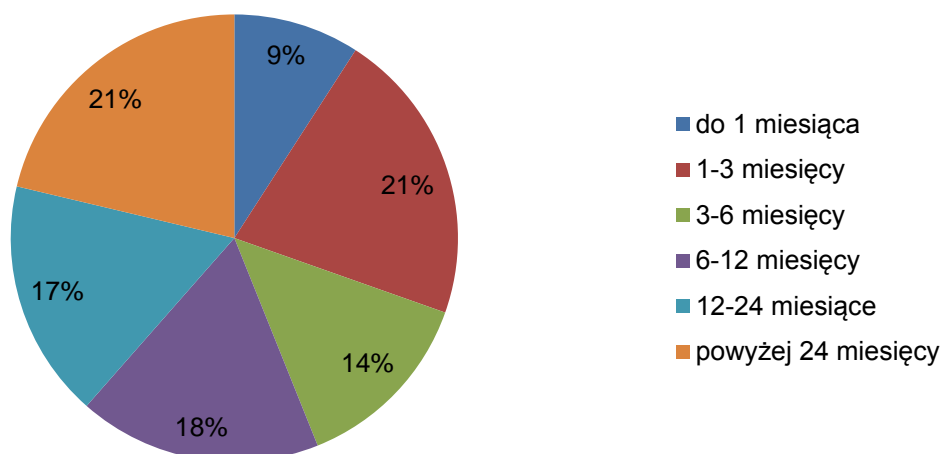

Ryc. 8. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polskawliczbach.pl

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie, według stanu na 31.12.2015 r. na terenie gminy Dobra zarejestrowanych było 296 bezrobotnych. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosi 10,1 %. Różnica pomiędzy szacunkową stopą bezrobocia rejestrowanego, a udziałem bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym związana jest m.in. z faktem, że część osób nie mających zatrudnienia, nie rejestruje się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łobzie.

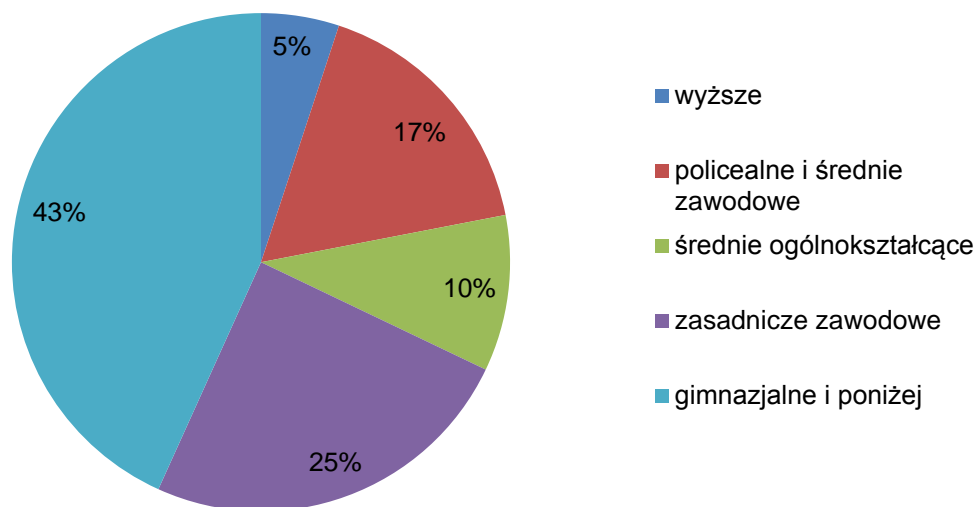
Z punktu widzenia problemu bezrobocia istotny jest również czas w jakim bezrobotni poszukują zatrudnienia. Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące dla całej gminy Dobra wynosi 63 osoby. Udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące względem ogólnej liczby bezrobotnych wynosi 21 %. Taka sama ilość osób bezrobotnych pozostaje bez pracy w okresie 1-3 miesięcy. Na rycinie pokazano udział procentowy osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy.

Ryc. 9. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium czasu pozostawania bez pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie, stan na 31.12.2015 r.

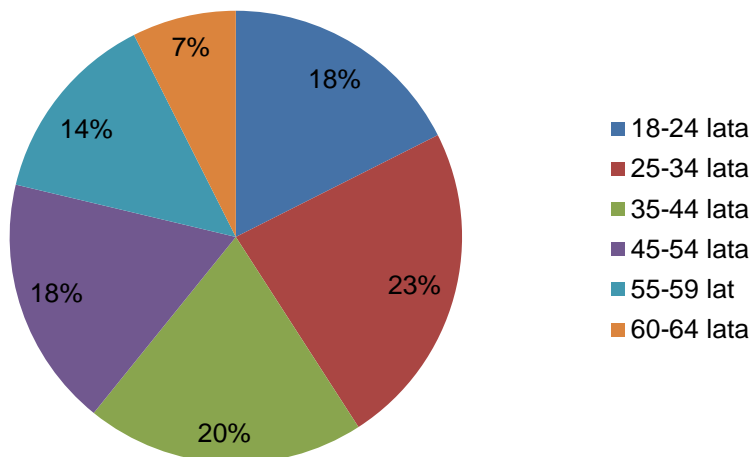
Wśród osób bezrobotnych dominują legitymujący się wykształceniem nie wyższym niż gimnazjalne (128 osób) oraz zasadniczym zawodowym (73 osoby). Na rycinie pokazano udział procentowy osób bezrobotnych wg wykształcenia.

Ryc. 10. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie, stan na 31.12.2015 r.

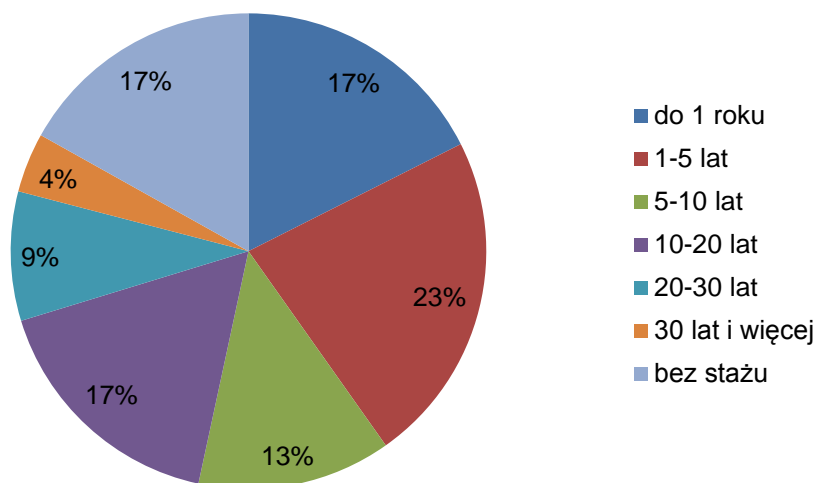
Najwięcej osób bezrobotnych jest w wieku 25-34 lata (69 osób) oraz 35-44 lata (59 osób). Kolejna rycina przedstawia udział procentowy osób bezrobotnych wg wieku.

Ryc. 11. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie, stan na 31.12.2015 r.

Ostatnią z badanych cech dotyczących osób pozostających bez pracy jest staż pracy osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Ze statystyk Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie wynika, że wśród osób bezrobotnych dominują osoby posiadające od roku do 5 lat stażu pracy (67 osób). Niewiele mniej jest osób posiadających mniej niż rok stażu pracy lub nie posiadających go w ogóle (odpowiednio 52 i 50 osób). Jednak ta sama liczba osób bezrobotnych (50 osób) posiada długi staż pracy, tj. od 10 do 20 lat.

Ryc. 12. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium stażu pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie, stan na 31.12.2015 r.

Celem Władz samorządowych powinna być walka z bezrobociem, wspieranie powstawania nowych miejsc pracy, stosowanie ulg podatkowych i zwolnień z podatku od nieruchomości. Ponadto prowadzone są szkolenia i warsztaty mające na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych.

W celu podniesienia kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych wskazane jest ciągle prowadzenie różnorodnych szkoleń i warsztatów z różnych dziedzin i dla różnych kategorii wiekowych.

Liczne formy przeciwdziałania bezrobociu są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Łobzie. Wśród takich form są:

- 1) **Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej** - przyznawane są osobie bezrobotnej, która chce otworzyć własną działalność gospodarczą na okres co najmniej 1 roku. Wysokość środków to 6-krotność przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanego przez GUS raz na kwartał. Środki są bezzwrotne pod warunkiem utrzymania działalności gospodarczej przez okres 12 miesięcy. Powiatowy Urząd Pracy w Łobzie poprzez przyznawanie środków na podjęcie działalności gospodarczej przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy. W 2016 r. dotacje otrzymało 60 osób bezrobotnych na łączną kwotę 1 260 000 zł, w tym z terenu gminy Dobra dotacje otrzymały 2 osoby, a kwota wydatkowana to 42 000 zł.
- 2) **Refundacja kosztów wyposażenia / doposażenia stanowiska pracy** - przyznawana jest przedsiębiorcy chcącemu utworzyć stanowisko pracy na okres co najmniej 24 miesięcy. Wysokość świadczenia to 6-krotność przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanego przez GUS raz na kwartał. O refundację można się ubiegać po 6 miesiącach prowadzenia działalności. Refundacji podlegają koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, w tym środki niezbędne do zapewnienia zgodności stanowisk pracy z przepisami bhp i ergonomii. Powiatowy Urząd Pracy w Łobzie poprzez przyznawanie środków na refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy przyczynia się do powstawania miejsc pracy. W 2016 r. zrefundowano przedsiębiorcom utworzenie 55 nowych miejsc pracy skierowanych dla osób bezrobotnych za kwotę 1 155 000 zł. W gminie Dobra zrefundowano jedno stanowisko pracy na kwotę 21 000 zł.
- 3) **Szkolenia** - na szkolenie może być skierowana osoba bezrobotna lub osoba poszukująca pracy, jeżeli posiada gwarancję zatrudnienia. Koszt takiego szkolenia nie może przekroczyć 7 000 zł. Powiatowy Urząd Pracy w Łobzie organizuje również szkolenia grupowe w zależności od potrzeb pracodawców. Bezrobotnemu w czasie odbywania szkolenia przysługuje stypendium szkoleniowe. W 2016 r. w szkoleniach uczestniczyło 13 osób z terenu gminy Dobra.
- 4) **Instrumenty rynku pracy (staże, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, koszty dojazdu):**
 - a) **staże** - pracodawca może przyjąć na staż bezrobotnych w liczbie nieprzekraczającej liczby pracowników zatrudnionych u niego. Bezrobotnemu w okresie odbywania stażu przysługuje stypendium w wysokości 851,63 zł netto (997,40 zł brutto). Staż może trwać od 3 do 12 miesięcy (bez nawiązywania stosunku pracy). Z terenu gminy Dobra w 2016 r. staż odbywały 34 osoby.
 - b) **roboty publiczne** są jedną z podstawowych form aktywizacji bezrobotnych organizowane głównie przez Gminy. W 2016 r. zatrudnionych zostało 9 osób bezrobotnych z terenu gminy Dobra.
 - c) **prace społecznie użyteczne** - w 2016 r. w pracach społecznie użytecznych uczestniczyło 11 osób z terenu gminy Dobra.
 - d) **zwrot kosztów dojazdu** - w 2016 r. dokonano zwrotu kosztów przejazdu do miejsca pracy i miejsca odbywania stażu dla 26 osób z terenu gminy Dobra.
- 5) **Inne formy pomocy - centrum integracji społecznej (CIS)** - prowadzi swoją działalność od 1 września 2005 r. Jest to pierwsza tego typu jednostka w województwie zachodniopomorskim, która swoimi działaniami obejmuje 5 gmin powiatu łobeskiego (Łobez, Dobra, Resko, Węgorzyno, Radowo Małe). CIS zajmuje się osobami zagrożonymi lub dotkniętymi wykluczeniem społecznym. Centrum

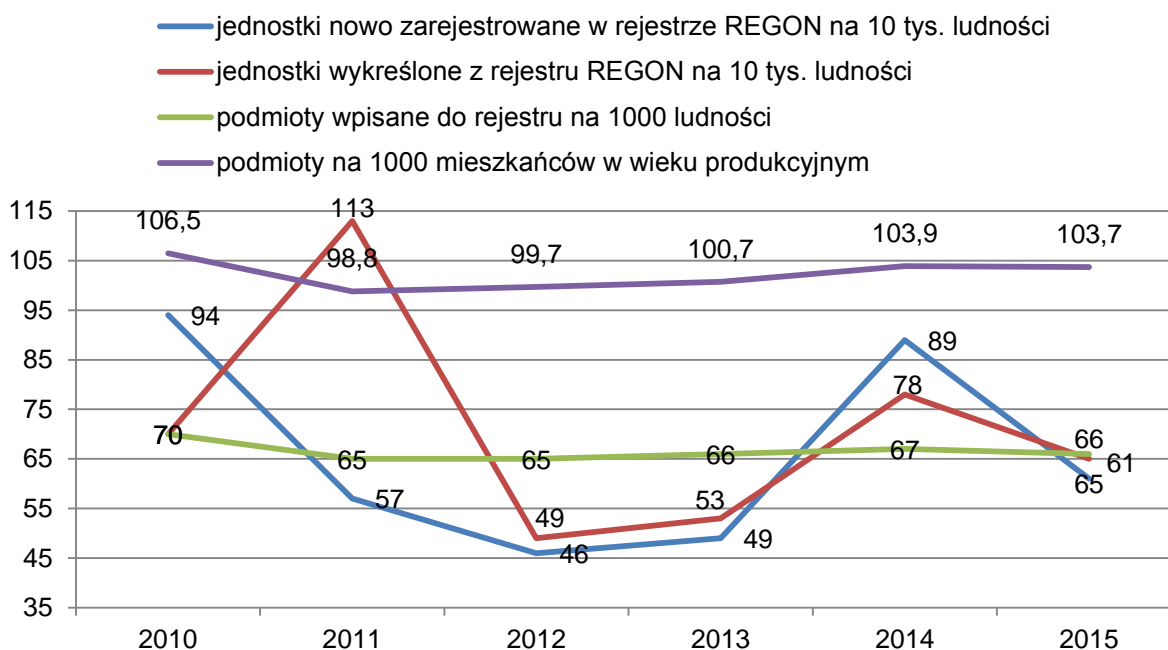
w kwestii rekrutacji do programu, współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej i Powiatowym Urzędem Pracy w Łobzie. W gminie Dobra funkcjonuje filia CIS-u, gdzie jest pracownia krawiecka, zaplecze techniczne dla grupy budowlanej i pielęgnacji terenów zielonych. W okresie od 01.09.2005 r. do 31.01.2015 r. w programie CIS uczestniczyły 123 osoby z terenu gminy Dobra. Kwota świadczeń, jakie zostały wypłacone uczestnikom z terenu gminy Dobra to 990 296 zł.

3.4. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Według danych GUS (stan na 31.12.2015 r.) liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem na terenie gminy Dobra wynosi 297, w tym sektor publiczny – 10 oraz sektor prywatny 285. Pomiedzy rokiem 2010 a 2015 liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej ogółem zmniejszyła się z 317 do 297 (tj. o 20 podmiotów).

W celu przedstawienia danych dotyczących klimatu działalności gospodarczej na terenie gminy Dobra powołano się na dane GUS z lat 2010-2015. Według danych za rok 2015 ilość podmiotów wpisanych do rejestru w przeliczeniu na 10 tys. ludności wynosi 664. W odniesieniu do roku 2010, kiedy wartość ta wynosiła odpowiednio 697 zanotowano spadek liczby podmiotów w odniesieniu do liczby ludności.

W formie wykresu przedstawiono proces przemian dotyczący pojawiania się na rynku nowych podmiotów gospodarki biorąc pod uwagę rejestr REGON, wykreślenia podmiotów, a także dane o liczbie działających podmiotów w przeliczeniu na 1 000 ludności. Analiza danych pozwala stwierdzić, że w sferze gospodarczej gminy Dobra zauważalna od kilku lat jest stagnacja. Liczba nowo powstałych firm jest bliska liczbie podmiotów, jakie zakończyły działalność. Ogólna liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest stabilna i dla roku 2015 wskaźnik ten wyniósł 66 podmiotów.

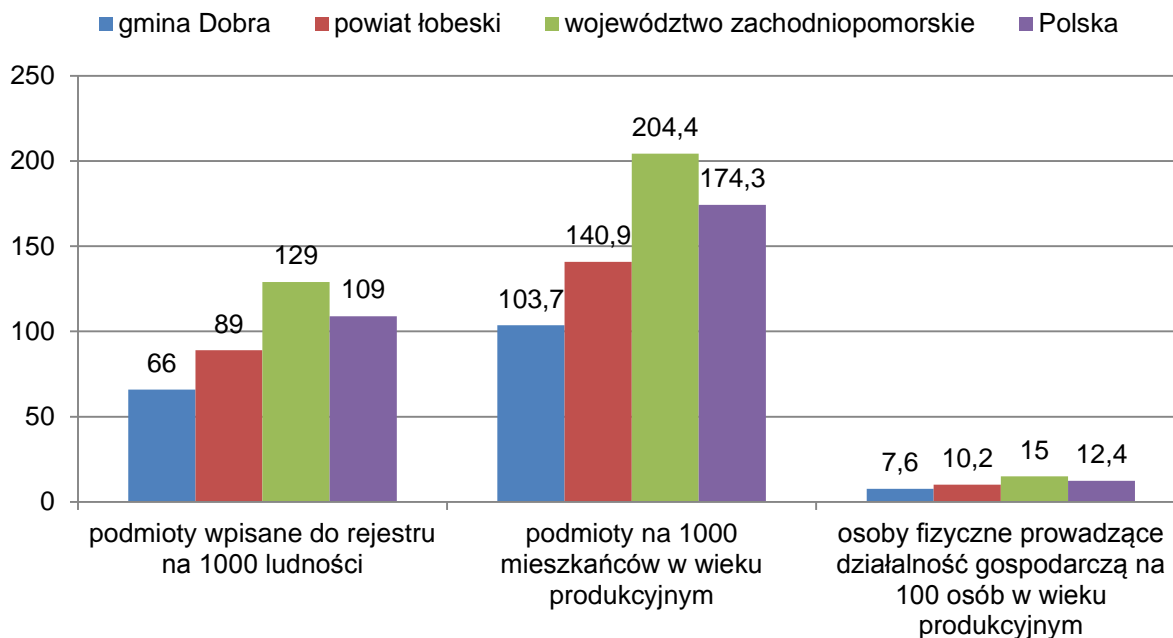

Ryc. 13. Podmioty gospodarki narodowej gminy Dobra – analiza wskaźnikowa za lata 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Dobra została przeprowadzona także w oparciu o porównanie do wskaźników określonych dla powiatu łobeskiego, województwa zachodniopomorskiego i całego kraju.

Przedstawione dane zobrazowano na rycinie.

Ryc. 14. Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej – porównanie

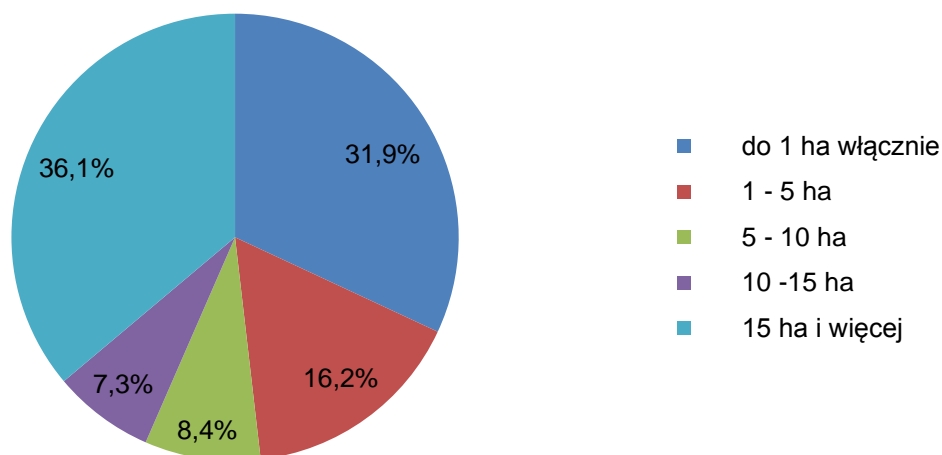
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2015 r.

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru w odniesieniu do 1 000 ludności, liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, a także liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców w gminie Dobra są mniejsze niż średnia wartość dla Polski, województwa zachodniopomorskiego i powiatu łobeskiego.

3.5. ROLNICTWO

Istotną formą użytkowania terenu gminy Dobra jest użytkowanie rolnicze, gdyż użytki rolne zajmują około 77,0 % powierzchni analizowanej jednostki (8 919 ha).

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego (GUS, 2010) na terenie gminy funkcjonuje 191 gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa duże, tj. 15 ha i więcej, których jest 69 (36,1 %). Znaczny jest również udział gospodarstw małych – do 1 ha włącznie, które w liczbie 61 stanowią 31,9 % ogółu gospodarstw.

Ryc. 15. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010

W powierzchni zasiewów dominują zboża. Znaczny jest również udział powierzchniowy upraw ziemniaków i upraw przemysłowych. Uprawiane są także m.in. rzepak i buraki cukrowe.

Struktura pogłowia zwierząt gospodarskich wskazuje na duży udział gospodarstw zajmujących się hodowlą trzody chlewnej i bydła.

IV. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

W niniejszym rozdziale dokonano oceny zasobów gminy Dobra uwzględniając oświatę, pomoc społeczną czy poziom bezpieczeństwa.

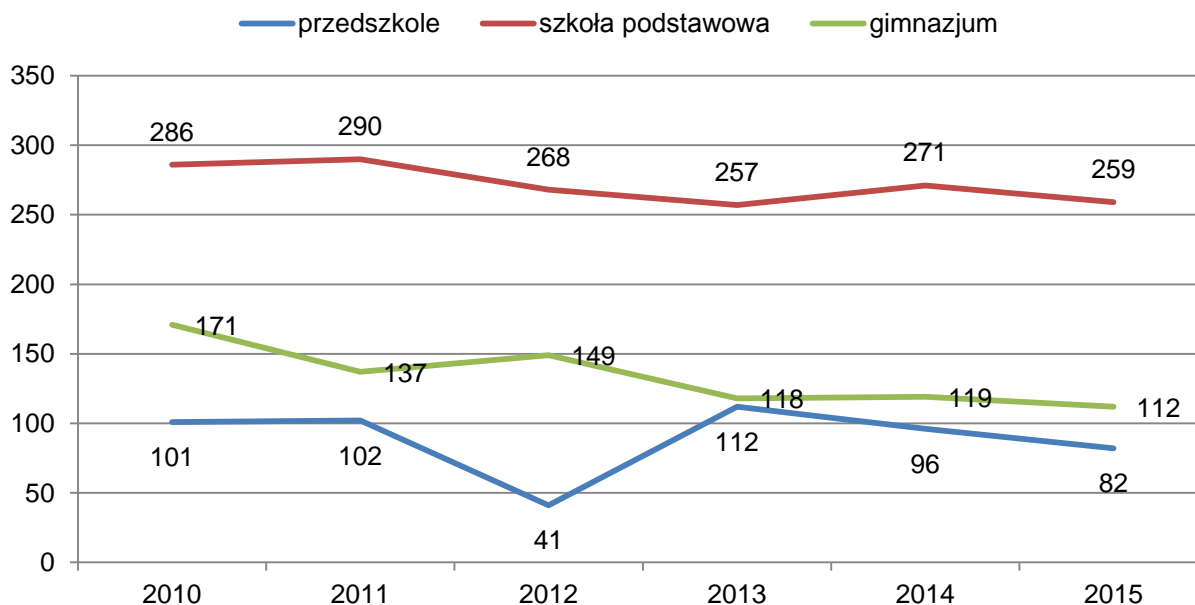
4.1. OŚWIATA

Na terenie gminy Dobra w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego funkcjonują:

- Zespół Placówek Oświatowych w Dobrej - w skład zespołu wchodzi: Przedszkole „Maja i Gucio”, Szkoła Podstawowa w Dobrej i Gimnazjum im. Unii Europejskiej w Dobrej,
- Szkoła Podstawowa w Wojtaszycach.

Ponadto w Bienicach i Tuczy działają Centra Kształcenia. Są one placówkami o charakterze kulturalno-oświatowym, zapewniającymi możliwość ustawicznego kształcenia w formie on-line i stacjonarnej celem uzupełnienia lub podwyższenia poziomu wiedzy i kwalifikacji. Centra są odpowiednio przystosowane i wyposażone w nowoczesny sprzęt komputerowy i teleinformatyczny z bogatym zestawem oprogramowania i szerokopasmowym dostępem do Internetu. Stwarzają również możliwość nieodpłatnego dostępu do stworzonej na potrzeby projektu platformy e-edukacyjnej. Z pakietu oferowanych w Centrach usług może skorzystać każda osoba zainteresowana zdobywaniem i uzupełnianiem swojej wiedzy.

Gmina jest organem prowadzącym szkoły podstawowe i gimnazjum. Należy stwierdzić, że ze względu na malejącą liczbę uczniów obecnie nie jest zasadne tworzenie nowych placówek. Analiza danych z lat 2010-2015 wyraźnie wskazuje na zmniejszanie się ilości uczniów w placówkach edukacyjnych.

Ryc. 16. Liczba dzieci i uczniów w placówkach edukacyjnych na terenie gminy Dobra w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 9,1 % ludności gminy Dobra posiada wykształcenie wyższe, 3,1 % wykształcenie policealne, 12,2 % średnie ogólnokształcące, a 11,6 % średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 26,2 % mieszkańców gminy Dobra, gimnazjalnym 6,1 %, natomiast 29,1 %

podstawowym ukończonym. Około 2,6 % mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa zachodniopomorskiego mieszkańcy gminy Dobra mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Dobra największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (31,6 %) oraz zasadnicze zawodowe (17,9 %). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (34,7 %) oraz podstawowe ukończone (26,5 %).

Wśród najważniejszych potrzeb i kierunków rozwoju szkół z terenu gminy Dobra należałoby wskazać:

- rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia kompetencji kluczowych (językowych, matematycznych, informatycznych, kreatywnych, itd.),
- zacieśnianie współpracy szkoły na szczeblu krajowym i międzynarodowym poprzez m.in. organizację wspólnych projektów międzyszkolnych. Celem jest wzrost otwartości dzieci i młodzieży, poszerzenie horyzontów myślowych, umożliwienie uczniom pogłębienia wiedzy, zdobycia nowych doświadczeń, a także rozwijania umiejętności np. z zakresu kształcenia zawodowego, jak i kompetencji językowych,
- wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów (np. wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez system stypendiów),
- doposażenie księgozbioru bibliotek szkolnych, zakup programów komputerowych np. do biblioteki, sekretariatu,
- możliwość dofinansowania zajęć zespołów i grup zainteresowań,
- remont i modernizacja sal komputerowych wraz z wymianą sprzętu komputerowego,
- zakup sprzętu sportowego,
- dofinansowanie zajęć dodatkowych dla młodzieży w ramach kół zainteresowań,
- zakup do klas projektorów, tablic interaktywnych, pomocy dydaktycznych,
- odnowienie pracowni szkolnych oraz wzbogacenie bazy szkół.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Dobra wskazuje się na potrzebę zwiększenia aktywności dzieci i młodzieży poprzez poprawę jakości kształcenia, umożliwienie korzystania z zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych, związanych z doskonaleniem szczególnych zdolności i umiejętności. W powiązaniu z analizą występowania bezrobocia na terenie analizowanej jednostki i powodów jego występowania należy już na etapie kształcenia podstawowego i gimnazjalnego większą potrzebę przywiązać do prowadzenia edukacji w sposób umożliwiający zdobycie wiedzy praktycznej przydatnej w dalszym życiu zawodowym.

4.2. OPIEKA SPOŁECZNA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej realizuje zadania z zakresu polityki społecznej na rzecz osób i rodzin, które nie są w stanie pokonać trudnej sytuacji w jakiej się znalazły wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Głównym celem placówki jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ośrodek współpracuje z także organizacjami, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami, służbą zdrowia oraz osobami fizycznymi i prawnymi w celu udzielania pomocy i doprowadzenia do integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

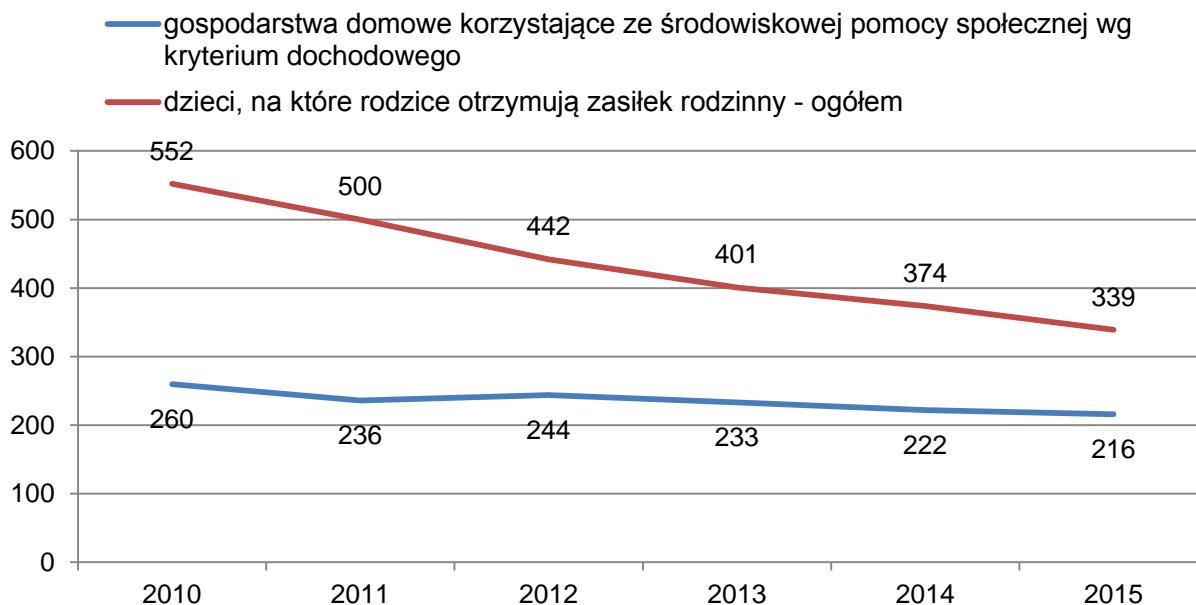
Udzielana jest również pomoc w formie pracy socjalnej, która należy do zadań własnych gminy i nie jest uzależniona od posiadanego przez osobę lub rodzinę dochodu. Praca socjalna jest skierowana na przywrócenie zdolności do samodzielnego funkcjonowania klienta pomocy społecznej. Działalność ta ma na celu ułatwienie funkcjonowania osób i rodzin oraz rozwijanie poczucia własnej wartości poprzez wykorzystywanie możliwości tkwiących w ludziach oraz zasobach lokalnej społeczności.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej, rok 2017 i kolejne będą kontynuacją realizowanych zadań i prowadzonych działań wynikających z ustaw oraz podejmowaniem nowych inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Działania są niezbędne, żeby instytucja pomocy społecznej była skuteczna, efektywna i nowoczesna. W szczególności zadania polegać będą na:

- prowadzeniu aktywnej integracji adresowanej do klientów pomocy społecznej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i edukacyjnej,
- wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2015-2021,
- kontynuacji realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Dobra na lata 2014-2020,
- kontynuacji realizacji Gminnego programu Wspierania Rodziny w Gminie Dobra na lata 2015-2017,
- podejmowaniu kompleksowych działań na rzecz zmiany postaw klientów, zwiększania ich aktywności i współuczestniczenia w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych,
- tworzeniu i wdrażaniu programów osłonowych służących realizacji zadań pomocy społecznej adresowanych do konkretnych grup podopiecznych,
- realizacji gminnych programów skierowanych na rozwiązywanie problemów społecznych (profilaktyka i przeciwdziałanie alkoholizmowi, przeciwdziałanie narkomanii),
- prowadzeniu elastycznej polityki kadrowej służącej utrzymaniu dobrej jakości obsługi klienta oraz prawidłowej realizacji zadań, obejmującej m.in. dostosowanie zatrudnienia do obowiązujących potrzeb, wdrażanie systemu szkolenia i doształcania pracowników,
- realizacji zadań przypisanych jednostce w celu wdrożenia modelu Ośrodka Pomocy Społecznej służącego m.in.: dalszej profesjonalizacji pracy socjalnej, rozwijaniu środowiskowej pracy socjalnej związanej z integracją mieszkańców, podnoszeniu jakości oferowanych usług społecznych, dostosowywaniu oferty do potrzeb, a także zwiększaniu współpracy z innymi podmiotami i organizacjami.

W celu przybliżenia sytuacji w zakresie korzystania z pomocy społecznej przedstawiono dane dotyczące gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. W obu przypadkach obserwuje się poprawę sytuacji, co przejawia się z zmniejszaniem liczby

korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dane za lata 2010-2015 przedstawiono na rycinie.

Ryc. 17. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na terenie gminy Dobra w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2015 liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego wyniosła 216 i była znacznie niższa niż w roku 2010, kiedy wyniosła 260.

Zgodnie ze stanem na 31.12.2015 r. na opisywanym terenie mieszkało 339 dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wynosi 35,6 % i jest znacznie niższy niż w roku 2010, kiedy było to 53,4 %.

Przytoczone dane wskazują, że duża część ludności nie jest samowystarczalna ekonomicznie, co powoduje konieczność korzystania z form różnych pomocy społecznej, jednak sytuacja ulega stopniowej poprawie.

Działania lokalnej społeczności w przedmiotowym zakresie powinny zmierzać do aktywizacji zawodowej ludności i poprawy warunków na rynku pracy, co z kolei przełoży się na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców gminy Dobra.

4.3. KULTURA

Na terenie gminy Dobra nie funkcjonuje gminny ośrodek kultury. Zadania w tym zakresie realizowane są przez Urząd Miejski w Dobrej czy Bibliotekę Publiczną w Dobrej.

W Dobrej, przy ul. Armii Krajowej funkcjonuje Biblioteka Publiczna z działami: wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia dla dorosłych, wypożyczalnia dla dzieci, czytelnia dla dzieci i czytelnia internetowa. Biblioteka posiada i oferuje stały dostęp do internetu, informacje z różnych dziedzin wiedzy, czasopisma, przewodniki, lektury dla szkół, czasopisma dla dzieci i młodzieży.

Biblioteka Publiczna w Dobrej organizuje imprezy popularyzujące książkę i bibliotekę poprzez lekcje biblioteczne, konkursy czytelnicze i plastyczne, spotkania autorskie, kiermasze książek czy wystawy.

Istotnym ogniwem krzewienia kultury są koła gospodyń wiejskich czy ochotnicze straże pożarne. Mimo braku domu kultury, działalność tego typu może być realizowana w świetlicach wiejskich.

Na terenie gminy działają organizacje pozarządowe realizujące zadania również z zakresu krzewienia kultury. W wykazie organizacji pozarządowych z terenu powiatu łobeskiego zarejestrowanych w KRS (prowadzonym przez Starostę Łobeskiego) widnieją:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Koło w Dobrej,
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych z siedzibą w Dobrej,
- Stowarzyszenie BŁĄDKOWIANIE z siedzibą w Bładkowie,
- Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Wojtaszyce z siedzibą w Wojtaszycach,
- Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne „SOWA” z siedzibą w Dobrej,
- Stowarzyszenia na Rzecz Ochrony Natury Wsi Bienice „Ptasi Raj”.

Istotną rolę w kształtowaniu tożsamości mieszkańców gminy Dobra odgrywa działalność Stowarzyszenia Miłośników Dobrej „Olbrzym”.

Ważnym elementem świadczącym o potencjale kulturowym gminy Dobra są zabytki. Obiekty te są zauważalnymi „wizytówkami” gminy Dobra, które odznaczają się na tle pozostałych. Zabytki stanowią najgłębszy wyraz pozostałości wcześniejszych pokoleń wśród wszystkich historycznych obiektów. Są zatem wielowiekową spuścizną o najbardziej wartościowym znaczeniu. Historyczne założenia zachowane w pierwotnym i równocześnie dobrym stanie pozytywnie oddziałują na mieszkańców. W przypadku ich złego stanu zachowania i braku opieki nad nimi mogą stać się miejscami, które będą sprzyjały licznym patologiom społecznym (np. nieoświetlony park, czy też popadające w stan ruiny obiekty budowlane).

Dlatego w myśl zasady wspólnego dbania o dziedzictwo kulturowe oraz niedopuszczenie do rodzenia się patologii społecznych (zgodnie z zasadą ex – ante) obiekty te powinny być utrzymywane, modernizowane i w dalszym etapie monitorowane. Zabytki nieruchomości mogą być również obiektami użyteczności publicznej, które służą mieszkańcom gminy jako przestrzeń otwarte (np. parki) lub zamknięte (obiekty budowlane).

W Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Szczecinie prowadzony jest m.in. rejestr zabytków nieruchomości, na podstawie którego wykazano zabytki nieruchomości z terenu gminy Dobra.

Tabela 2. Zabytki nieruchome na terenie gminy Dobra

Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru	Nr decyzji
	linia kolejowa wąskotorowa	111	2002-12-21	DZ-4200/25/O/2001/2002
Anielino	park dworski	961	1980-12-12	KL.I.5340/86/80
Bienice	kościół Podwyższenia Krzyża	402	2009-06-26	DZ-4200/69/K/2009
Bienice	cmentarz przykościelny	402	2009-06-26	DZ-4200/69/K/2009
Bienice	pałac	1048	1984-09-25	KI.III.5340/18/84
Bienice	park dworski	928	1980-12-03	KL.I.5340/50/80
Bładkowo	park dworski	960	1980-12-15	KL.I.5340/85/80
Bładkowo	cmentarz przykościelny	1112	1989-10-30	KI.3-5340/104/89
Bładkowo	kościół (ruina)	1112	1989-10-30	KI.3-5340/104/89
Dobra	park dworski	1000	1982-10-27	KL.I.5340/37/82
Dobra	zamek (ruina)	170	1957-02-25	KI.V.-0/231/57
Dobra	teren Starego Miasta	81	1956-02-27	KI.V.-0/65/56
Dobra	budynek mieszkalny, ul.Kościuszki 4	217	1957-02-25	KI.V.-0/232/57
Dobra	dom,ul.Boh.Westerplatte 25	29	2000-02-28	DZ-4200/57/O/99/2000
Dobra	stacja kolejowa wąsk. (zespół)	111	2002-12-21	DZ-4200/25/O/2001/2002
Dobra	budynek mieszkalny, ul.Kościuszki 3	528	1965-12-22	KI.20/49/65
Dobra	kościół św. Klary	171	1956-10-16	KI.V.-0/179/56
Dobropole	park dworski	946	1980-12-12	KL.I.5340/70/80
Dobropole	kościół MB Nieustającej Pomocy	365	1958-09-12	KI.V.-0/106/58
Grzęzienko	park dworski	938	1980-12-05	KL.I.5340/60/80
Grzęzno	park dworski	943	1980-12-11	KL.I.5340/67/80
Grzęzno	kościół św. Franciszka z Asyżu	773	1976-07-16	KI.I.6801/5/76
Krzemienna	park dworski	956	1980-12-12	KL.I.5340/81/80
Krzemienna	kościół Narodzenia NMP	451	1963-12-16	KI.20/82/63
Krzemienna- Dobra	aleja przydrożna z nasadzeniami buk pospolity przy drodze wojewódzkiej nr 146	927	2011-09-26	DZ-4140/53- 4/AR/2010/2011
Tucze	kościół św. Teresy od Dzieciątka Jezus	403	2009-06-26	DZ-4200/70/K/2009
Tucze	cmentarz przykościelny	403	2009-06-26	DZ-4200/70/K/2009
Tucze	pałac	1073	1984-09-25	KI.III.5340/20/84
Wojtaszyce	kościół MB Częstochowskiej	385	1963-01-22	KI.20/7/63
Wojtaszyce	pałac	1049	1984-09-25	KI.III.5340/19/84
Wojtaszyce	park dworski	964	1982-06-09	KL.I.5340/1/82
Wrzešno	park dworski	955	1980-12-12	KL.I.5340/80/80

Zródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru zabytków nieruchomych województwa zachodniopomorskiego z wyłączeniem zabytków archeologicznych /www.wkz.bip.alfatv.pl (dostęp 04.05.2017 r.)

4.4. SPORT I REKREACJA

Gmina Dobra oferuje mieszkańcom i odwiedzającym ten obszar obiekty sportowe zlokalizowane w Dobrej, do których należą:

- Stadion piłkarski w Dobrej, którego historia sięga roku 1946. Obiekt zmodernizowano w roku 2010 i obecnie posiada on widownię składającą się z 400 miejsc siedzących,

- Wielofunkcyjna hala sportowa z 1999 r. z 200 miejscami siedzącymi,
- Kompleks Sportowy Orlik 2012 z 2010 r. składający się z pełnowymiarowego boiska do piłki siatkowej, pełnowymiarowego boiska do koszykówki i otwartego kortu tenisowego.

Sieć obiektów sportowych uzupełniają te znajdujące się na terenie szkół.

Na opisywanym terenie działają kluby sportowe, których celem jest popularyzacja kultury fizycznej i sportu:

- Uczniowski Klub Sportowy „ARBOD: przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Dobrej,
- Miejsko-Gminny Ludowy Klub Sportowy Sarmata Dobra.

4.5. SŁUŻBA ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWO

Jednym z istotnych zadań w zakresie poziomu życia ludności jest zapewnienie odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa w zakresie ochrony zdrowia i życia.

Szpitałem położonym najbliżej gminy Dobra jest Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy w Nowogardzie. Dla pacjentów w szpitalu wykonywane są wszystkie badania wymagane przez NFZ, związane z przebywaniem pacjenta na danym oddziale szpitalnym.

Szpital udziela świadczeń medycznych na zasadzie skierowań od lekarzy POZ i specjalistów na oddziały szpitalne. Świadczenia udzielane są też przez całodobową Izbę Przyjęć w stanach nagłych wymagających natychmiastowej interwencji medycznej.

Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są również w przychodni w Dobrej, gdzie można skorzystać m.in. z porady lekarza rodzinnego czy pielęgniarki i położnej.

Jednym z podstawowych filarów zapewnienia bezpieczeństwa na terenie gminy Dobra jest Komenda Powiatowa Policji w Łobzie z punktem obsługi w Dobrej. Zadaniem Policji jest utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na opisywanym terenie działalność prowadzi Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łobzie, która dysponując niezbędnym specjalistycznym sprzętem jest pewnym elementem systemu mającym na celu bezpieczeństwo mieszkańców powiatu. Wsparcie w lokalnych działaniach sprawują również ochotnicze straże pożarne.

Kontrolę w zakresie bezpieczeństwa na terenie Gminy Dobra prowadzi również Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Szczecinie. Na terenie gminy Dobra nie ma zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR) lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR), przez co ryzyko wystąpienia poważnej awarii jest znikome.

V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY

W niniejszym rozdziale zostaną omówione zagadnienia dotyczące sieci infrastrukturalnych na terenie gminy Dobra, a mianowicie, sieć wodociągowo – kanalizacyjna, energetyczna, ciepłownicza, gazowa, drogownictwo, a także system gospodarki odpadami.

5.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

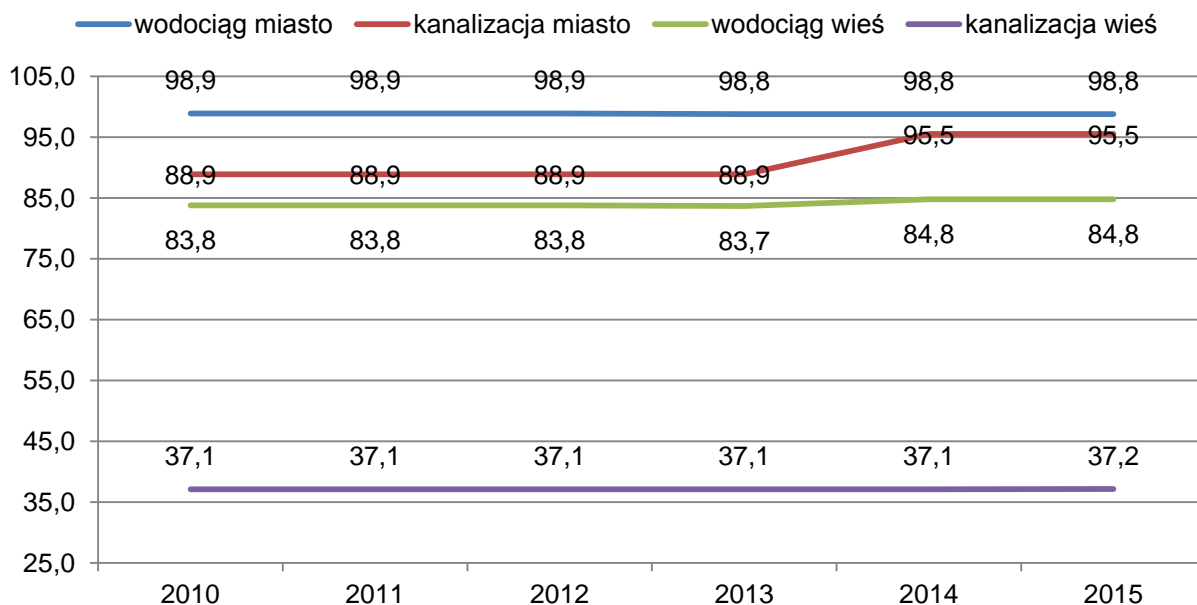
Podmiotem komunalnym na terenie gminy Dobra jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Dobrej zlokalizowany przy ulicy Wojska Polskiego. Zakład świadczy usługi m.in. w zakresie dostawy wody i odbioru ścieków, wywozu nieczystości stałych i płynnych.

Biorąc pod uwagę wyposażenie w podstawową infrastrukturę komunalną należy podkreślić objęcie większości mieszkańców siecią wodociągową. Około 98,8 % mieszkańców Dobrej korzysta z instalacji wodociągowej, na wsi wskaźnik ten wynosi 84,8 %.

Nieco mniejszy jest dostęp do sieci kanalizacyjnej, który według danych GUS za rok 2015 wynosi 95,5 % dla miasta Dobra oraz 37,2 % na obszarze wiejskim.

Oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w Dobrej. Wielkość tej biologicznej oczyszczalni ścieków wynosi 2600 RLM.

Tendencję w zakresie wzrostu liczby osób korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w latach 2010-2015 przedstawiono na rycinie.

Ryc. 18. Udział osób (%) korzystających z infrastruktury technicznej na terenie Gminy Dobra w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pozostali mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów zagospodarowania nieczystości ciekłych, których zgodnie z danymi GUS wg stanu na 31.12.2015 r. jest:

- 63 przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- 239 zbiorników bezodpływowych.

5.2. ELEKTROENERGETYKA

Operatorem elektroenergetycznym na terenie Gminy Dobra jest ENEA Operator Sp. z o.o.

Przez teren gminy Dobra przebiega linia najwyższych napięć 400 kV, relacji Krajnik (gmina Gryfino) – Dunowo (k. Koszalina) oraz dwie linie WN 110 kV: GPZ Morzyczyn (gmina Kobylanka) – GPZ Łobez i linia GPZ Chociwel – GPZ Węgorzyno.

Teren gminy Dobra zasilany jest w energię elektryczną z krajowej sieci elektroenergetycznej liniami napowietrznymi średnich napięć 15 kV, zlokalizowanych w sąsiednich gminach – Maszewo, Nowogard, Węgorzyno i Chociwel. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 41 stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Zgodnie z danymi zawartymi w obecnie obowiązującym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobra na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019 oceniając wskaźnik mocy zainstalowanej w stacjach transformatorowych, do liczby mieszkańców obsługiwanych przez te stacje można uznać, że ponad 50 % miejscowości ma małe rezerwy mocy lub brak rezerw.

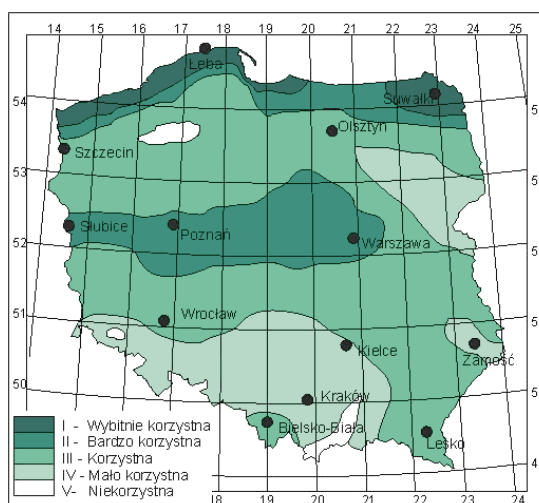
Przy opisie systemu elektroenergetycznego należy odnieść się do odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Dobra.

W wyniku przeprowadzonej ankietyzacji terenowej na potrzeby opracowania PGN w gminie Dobra stwierdzono, że tylko jedna nieruchomość wykorzystuje pompę ciepła (zarówno do ogrzewania, jak i przygotowywania c.w.u.), natomiast w 2 nieruchomościach przygotowywanie c.w.u. wspomagane jest przez kolektory słoneczne. Zdecydowanie najwięcej energii z oze na terenie gminy wytworzono w gospodarstwach domowych w wyniku spalania drewna opałowego – 120 425,9 GJ.

Gmina Dobra znajduje się w III – korzystnej strefie energetycznej wiatru. Dla strefy tej potencjał energetyczny wiatru wynosi:

- na wysokości 10 m – 500 – 750 kWh/rok z m² powierzchni wirnika,
- na wysokości 30 m – 750 – 1 000 kWh/rok z m² powierzchni wirnika.

Na kolejnej rycinie przedstawiono strefy energetyczne wiatru w Polsce natomiast w tabeli zamieszczono orientacyjny potencjał energetyczny wiatru dla poszczególnych stref.

Ryc. 19. Strefy energetyczne wiatru w Polsce

Źródło: IMWGW

Tabela 3. Potencjał energetyczny wiatru dla poszczególnych stref

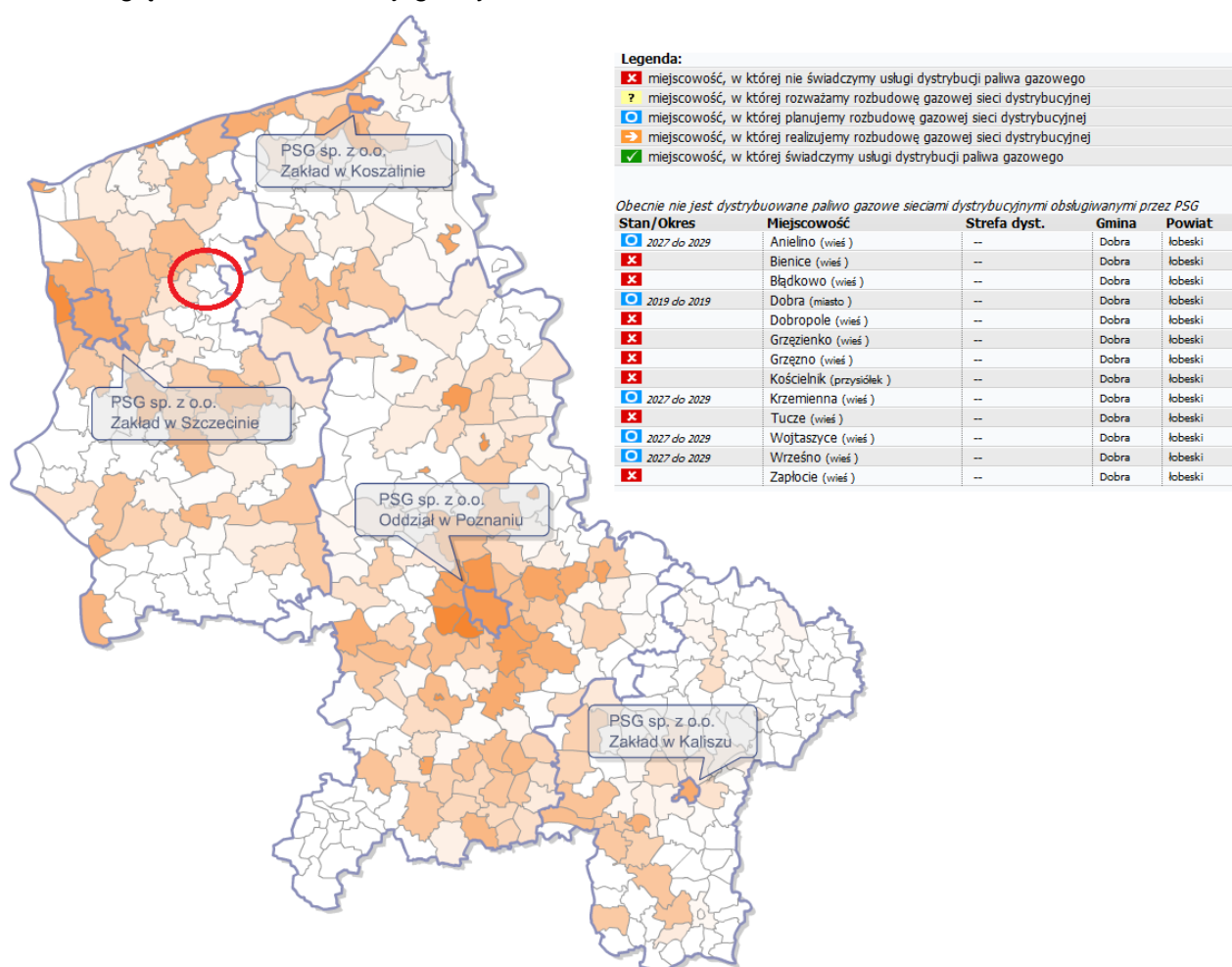
Strefa	Roczna energia wiatru na wys. 10 m [kWh/m ² wirnika]	Roczna energia wiatru na wys. 30 m [kWh/m ² wirnika]
I – wybitnie korzystna	>1 000	>1 500
II – bardzo korzystna	750-1 000	1 000-1 500
III – korzystna	500-750	750-1 000
IV – mało korzystna	250-500	500-750
V - niekorzystna	<250	<500

Źródło: IMGW

5.3. GAZOWNICTWO

Na terenie gminy Dobra nie funkcjonuje system dystrybucyjny gazu ziemnego.

Na kolejnej rycinie przedstawiono stan gazyfikacji poszczególnych gmin leżących w regionie działania Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Poznaniu z uwzględnieniem lokalizacji gminy Dobra.

Ryc. 20. Stopień gazyfikacji poszczególnych gmin znajdujących się na obszarze działania Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Poznaniu

Źródło: Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Plany inwestycyjne Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Poznaniu obejmują na terenie gminy Dobra gazyfikację następujących miejscowości:

- Dobra – lata realizacji: 2019 r.;
- Anielino – lata realizacji: 2027 do 2029 r.;
- Krzemienna – lata realizacji: 2027 do 2029 r.;
- Wojtaszyce – lata realizacji: 2027 do 2029 r.;
- Wrzešno – lata realizacji: 2027 do 2029 r.

5.4. SYSTEM KOMUNIKACYJNY

Gmina Dobra położona jest poza głównymi szlakami komunikacyjnymi. Powiązania z województwem i sąsiednimi gminami zapewnia sieć dróg wojewódzkich i powiatowych. Przez teren gminy przebiegają:

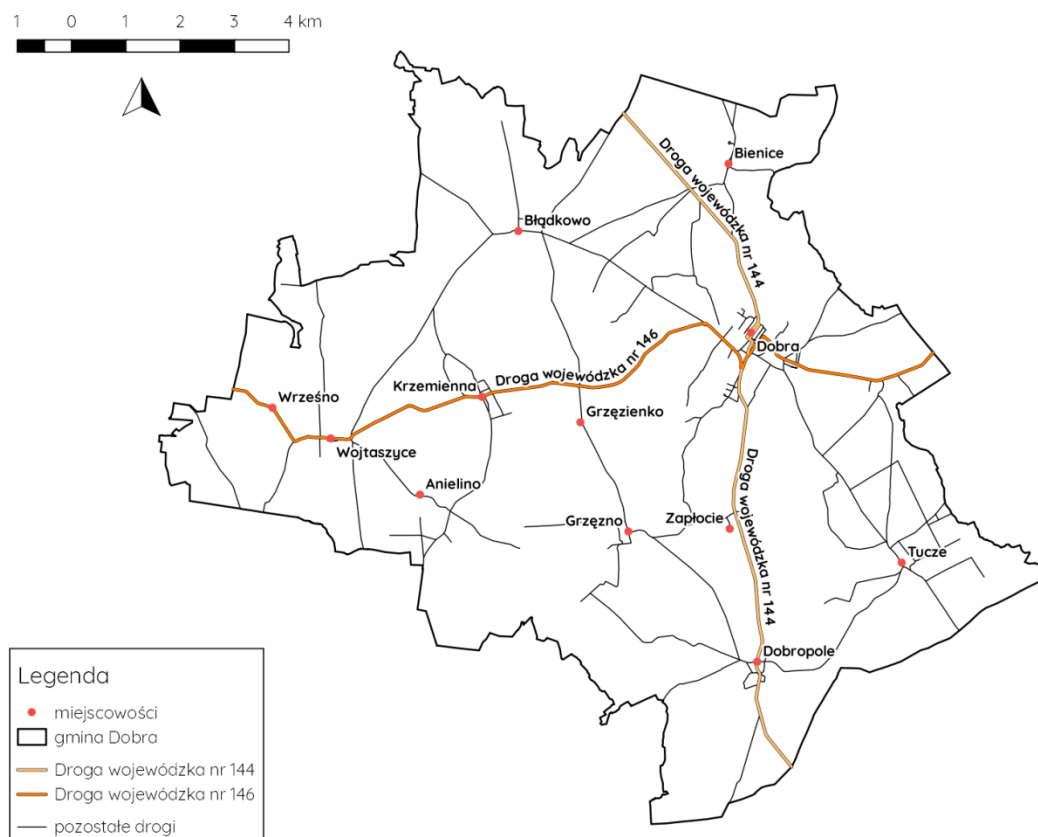
- drogi wojewódzkie:
 - droga nr 144 – Nowogard – Dobra – Chociwel,
 - droga nr 146 – Jenikowo – Dobra – Strzemiele,
- drogi powiatowe:
 - droga 41-336 Wierzbięcín - Bienice,
 - droga 41-337 Sąpolnica - Dobra,
 - droga 41-339 Bładkowo - Bienice,
 - droga 41-340 Wojtaszyce – Anielino - Krzemienna,
 - droga 41-341 Krzemienna - Zapłocie,
 - droga 41-342 Borkowo – Bród,
 - droga 41-383 Tucze - Dobropole,
- drogi gminne.

W kolejnej tabeli przedstawiono średnie dobowe natężenie ruchu na odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez teren Gminy Dobra wg Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 (GPR 2015).

Tabela 4. Dobowe natężenie ruchu na odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez obszar Gminy Dobra (GPR 2015)

Nazwa odcinka pomiarowego	Długość odcinka [km]	Natężenie ruchu wg GPR [poj./dobę]				
		osobowy	ciężarowy	autobus	ciągnik rolniczy	motocykl
DW Nr 144 odc. Wierzbięcín - Dobra	4,9	1 275	225	12	8	22
DW Nr 144 odc. Dobra - Chociwel	8,1	472	121	3	15	15
DW Nr 146 odc. Jenikowo - Dobra	10,9	359	87	6	9	20
DW Nr 146 odc. Dobra - Strzemiele	3,2	538	115	12	10	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

Ryc. 21. Sieć komunikacyjna gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne

Przez Gminę Dobra nie przebiegają czynne szlaki komunikacyjne kolejowe.

5.5. GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z założeniami Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028 dla gminy Dobra instalacją, która spełnia warunki instalacji regionalnej do przetwarzania odpadów komunalnych jest Regionalny Zakład Gospodarowania Odpadami Komunalnymi w Słajsinie. (gmina Dobra należy do Celowego Związku Gmin R – XXI – CZG R-XXI).

Do wskazanej instalacji trafiają odpady odebrane przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. – ZGK Sp. z o.o.

W 2015 r. z terenów zamieszkałych zebrano łącznie 766,5 Mg odpadów komunalnych, natomiast z terenów niezamieszkałych odpowiednio 103,6 Mg.

Odpady o kodzie 20 03 01 – niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne zostały poddane procesowi odzysku R12. W wyniku mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów składowaniu na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Słajsinie zostało 33 % z łącznej masy. Taka ilość odpadów pozwoliła na osiągnięcie przez gminę odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

W 2015 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 19,6 %.

Koszty poniesione przez gminę Dobra w roku 2015 r., w związku z gospodarką odpadami komunalnymi wyniosły 458 910 zł.

Potrzeby inwestycyjne w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy przejawiają się głównie w doposażeniu stacjonarnego PSZOK-u zlokalizowanego przy oczyszczalni ścieków w Dobrej. Istotne jest doposażenie miasta (szczególnie wspólnoty mieszkaniowe) oraz sołectw w tzw. „dzwony” do zbiórki szkła.

5.6. GOSPODARKA MIESZKANIOWA, STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Na terenie gminy Dobra według danych GUS za rok 2015 znajdowały się 1 462 mieszkania z 5 492 izbami, o łącznej powierzchni użytkowej 97 130 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 66,4 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – 21,7 m².

Zdecydowana większość mieszkań, (tj. 99,1 % w mieście i 96,2 % na wsi) jest wyposażona w wodociąg, nieco mniej (92,8 % w mieście i 85,8 % na wsi) w łazienkę. Około 74,3 % mieszkań w Dobrej i 64,3 % na obszarze wiejskim posiada centralne ogrzewanie.

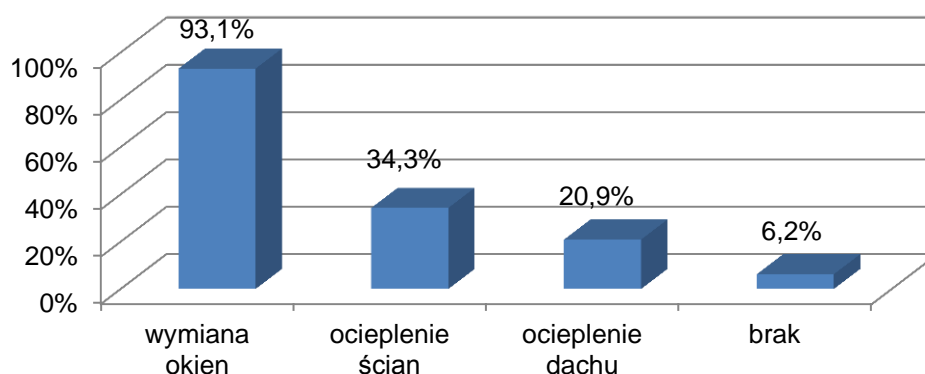
Zgodnie ze stanem na 31.12.2015 r. według danych gmina Dobra dysponuje 7 lokalami mieszkalnymi socjalnymi o łącznej powierzchni użytkowej mieszkań 192 m².

Opisu stanu energetycznego budynków znajdujących się na terenie gminy Dobra dokonano na podstawie przeprowadzonej w lipcu 2016 r. ankietyzacji terenowej. Została ona przeprowadzona na cele opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra.

Poniżej przedstawiono wybrane informacje w oparciu o zapisy wymienionego dokumentu. W wyniku spisu w terenie zinwentaryzowano 321 nieruchomości mieszkalnych. Z zebranych informacji wynika, iż na terenie analizowanej jednostki:

- 93,1 % nieruchomości posiada wymienione okna,
- 34,3 % nieruchomości posiada ocieplenie ścian,
- 20,9 % nieruchomości posiada ocieplenie dachu,
- 6,2 % nieruchomości nie posiada jakiegokolwiek modernizacji cieplnej.

Na kolejnym wykresie zobrazowano udział nieruchomości posiadających daną modernizację cieplną w ogólnie zinwentaryzowanych nieruchomości.

Wykres 1. Udział procentowy nieruchomości z wykonaną termomodernizacją w ogólnej liczbie zinwentaryzowanych nieruchomości

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra

W kolejnej tabeli przedstawiono szczegóły dotyczące stanu docieplenia poszczególnych gminnych budynków użyteczności publicznej.

Tabela 5. Stan termiczny gminnych budynków użyteczności publicznej

Budynek (nazwa)	Lokalizacja	Termomodernizacja		
		Ocieplenie ścian	Ocieplenie dachu	Wymiana okien
Budynek Urzędu Miejskiego	Dobra, ul. Rynek 1	NIE	NIE	TAK
Klub	Bienice 11/1	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Tucze 53	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Dobropole 5	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Tucze 60	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Błądkowo 8	NIE	TAK	TAK
Świetlica wiejska	Anielino 7/1	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Wojtaszyce 14	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Grzęzno 19a	NIE	NIE	TAK
Świetlica wiejska	Krzemienna 31	NIE	NIE	TAK
Biblioteka Publiczna	Dobra, ul. Armii Krajowej 24	NIE	NIE	TAK
Straż	ul. Ofiar Katynia	NIE	NIE	TAK
Remiza	Tucze	NIE	NIE	NIE
Zaplecze hali sportowej	ul. Strażacka, dz. 265/7, 265/8	TAK	TAK	TAK
Boisko sportowe	ul. Mieszczańska, dz. 148/2	TAK	TAK	TAK
Gimnazjum, Hala Sportowa	ul. Strażacka 2	TAK	TAK	TAK
Budynek socjalny	Zapłocie 3	TAK	TAK	TAK
Szkoła Podstawowa w Dobrej	Mieszczańska 2	TAK	TAK	TAK
Szkoła Podstawowa w Wojtaszycach	Wojtaszyce 39	TAK	TAK	TAK
Administracja Mienia Komunalnego w Dobrej	Traugutta 2	NIE	NIE	TAK

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra

Jak wynika z przedstawionych danych na terenie gminy istnieje potrzeba realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków (szczególnie w zakresie docieplenia ścian oraz dachu). W związku z tym, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej wskazuje realizację właśnie takich przedsięwzięć.

Na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji terenowej nieruchomości na obszarze gminy Dobra, w wyniku której zinwentaryzowano około 22 000 m² powierzchni mieszkaniowej (co stanowi około 23 % łącznych zasobów) stwierdzono, iż zdecydowanie największy udział w powierzchni mieszkalnej posiadają nieruchomości powstałe przed 1966 r. – 65,7 %.

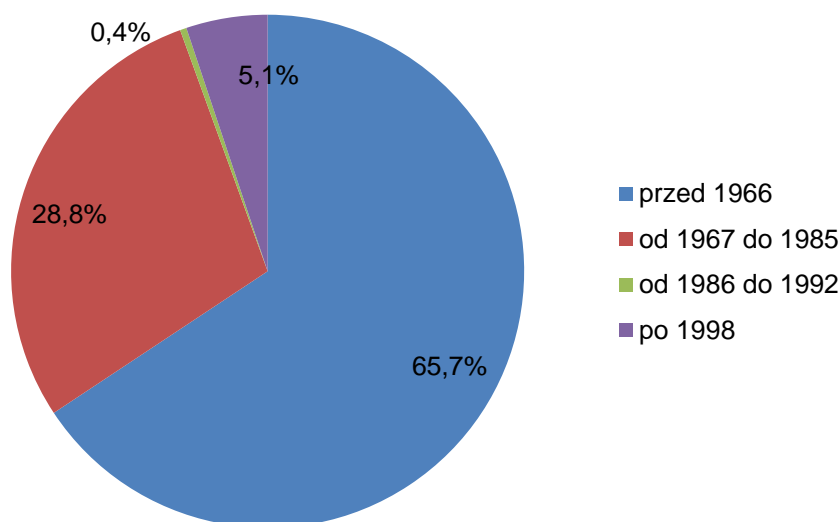
Wykorzystując dane pozyskane podczas inwentaryzacji obliczono powierzchnię mieszkalną powstałą na terenie gminy w określonych przedziałach czasowych.

Dane te przedstawiono w kolejnej tabeli oraz zobrazowano na rycinie.

Tabela 6. Struktura wiekowa nieruchomości mieszkalnych na terenie gminy

Okres budowy	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Udział
przed 1966	63 804	65,7 %
od 1967 do 1985	27 944	28,8 %
od 1986 do 1992	396	0,4 %
od 1993 do 1997	0	0,0 %
po 1998	4 987	5,1 %
Łącznie	97 130	100,0 %

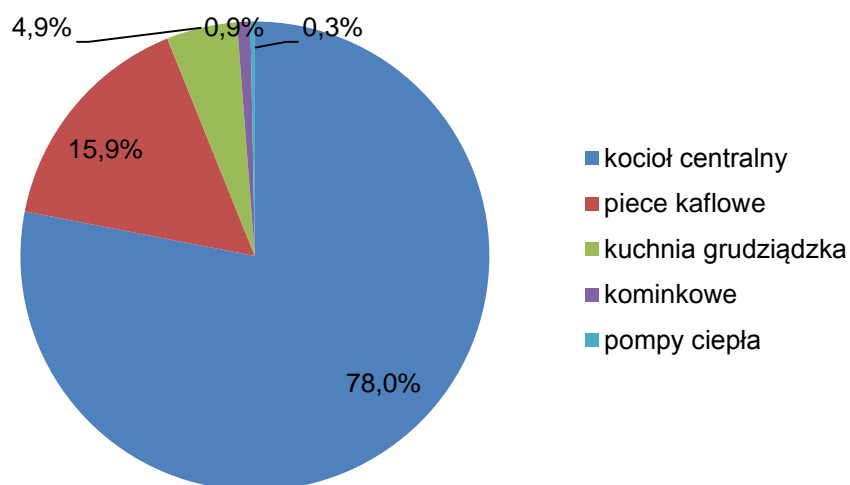
Źródło: opracowanie własne

Ryc. 22. Struktura wiekowa nieruchomości mieszkalnych na terenie gminy

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Dobra

Według danych uzyskanych z ankietyzacji terenowej w budynkach znajdujących się na terenie Gminy Dobra jako źródło ciepła zdecydowanie najczęściej wykorzystywany jest kocioł centralnego ogrzewania (78,0%). Udział pieców kaflowych jako drugiego najpopularniejszego urządzenia grzewczego wynosi 15,9%.

Na kolejnej rycinie przedstawiono udział poszczególnych urządzeń grzewczych stosowanych na terenie analizowanej jednostki.

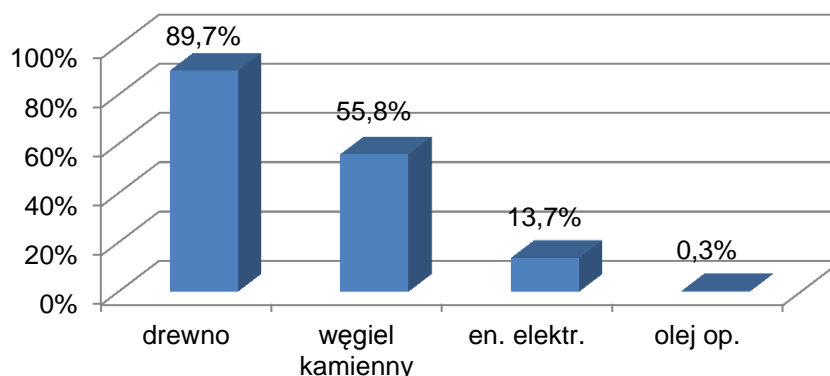
Ryc. 23. Struktura indywidualnych źródeł ciepła w ankietowanych budynkach na terenie gminy Dobra

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra

W zdecydowanie największej liczbie zinventaryzowanych nieruchomości (które ogrzewane są z indywidualnych źródeł ciepła) na cele ogrzewania i przygotowywania ciepłej wody użytkowej wykorzystywane jest drewno opałowe (89,7 %). Udział nieruchomości wykorzystujących dany rodzaj nośnika energii na cele grzewcze i c.w.u. przedstawia się następująco (łączny udział jest większy niż 100 % ponieważ zazwyczaj w budynkach wykorzystywanych jest więcej niż 1 nośnik energii):

- biomasa (drewno) – 89,7 %,
- węgiel kamienny – 55,8 %,
- energia elektryczna (głównie na cele c.w.u.) – 13,7 %,
- olej opałowy – 0,3 %.

Na kolejnym wykresie zobrazowano udział nieruchomości wykorzystujących dany nośnik energii na cele grzewcze oraz przygotowania c.w.u.

Ryc. 24. Udział nieruchomości wykorzystujących dany rodzaj paliwa na cele grzewcze i c.w.u. (indywidualne źródła ciepła)

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra

VI. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

6.1. BUDOWA GEOLOGICZNA I RZEŻBA TERENU¹

Fundamentem geologicznym gminy jest wschodni skraj Niecki Szczecińskiej.

Na powierzchni zalegają w przewadze utwory czwartorzędu, o miąższości przeważnie zawartej w granicach 70-80 m. Miąższość osadów czwartorzędowych maksymalne wartości osiąga na północ od Dobrej – 130-140 m i koło Grzęzna – 116 m. Czwartorzęd reprezentują przeważnie osady glin zwałowych o miąższości 40-60 m, podścielone osadami żwirowo-piaszczystymi. Te osady wodnolodowcowe z kolei zalegają na dolnej warstwie glin o miąższości około 50 m albo bezpośrednio na starszym podłożu.

Podłoże czwartorzędu na obszarze gminy stanowią piaszczysto-mułkowe osady mioceńskie (o miąższości 50-100 m) oraz ilowce i mułowce oligoceńskie (miąższość 100-150 m).

Najniższy punkt znajduje się na zachodnim krańcu gminy (dolina Sąpólnej) i ma wysokość 55 m n.p.m. Przeciętne wysokości w zachodniej części gminy wynoszą

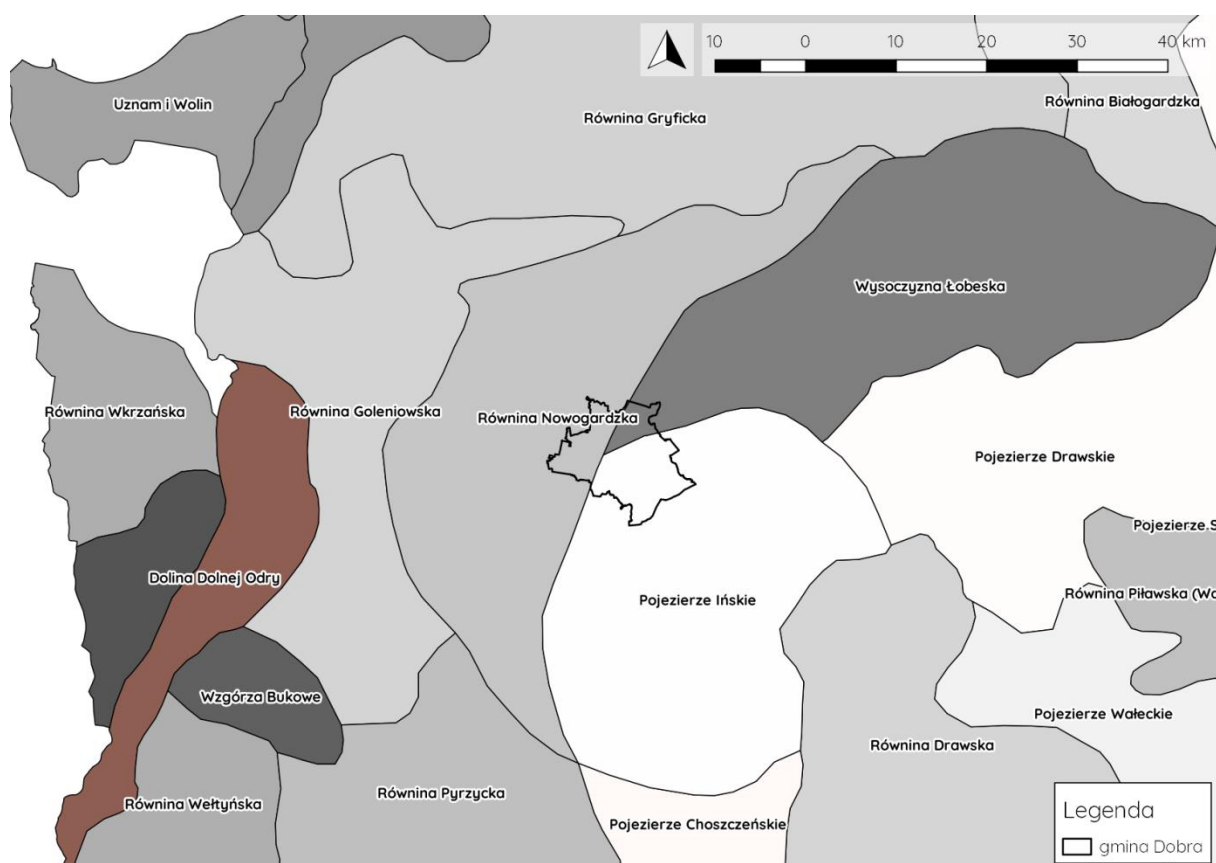
¹ na Opracowanie na podstawie Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Dobra, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2010

około 75-85 m n.p.m. Rzeźba terenu jest tutaj charakterystyczna dla drumlinowych równin: w falistą powierzchnię morenową z wałami drumlinów wcięte są małe, zabagnione obniżenia o kierunku południkowym. Występowanie równoległych wałów i obniżeń jest cechą charakterystyczną regionu. W nielicznych zagłębieniach bezodpływowych występują zbiorniki wodne i torfowiska.

W centralnej części gminy, w rejonie Dobrej rzeźba terenu jest najbardziej zróżnicowana. Pagórkowaty krajobraz z różnicami względnymi wysokości sięgającymi kilkanaście metrów, przecięty jest głębokimi rynnami. Największą z nich zajmuje Jezioro Dobre z lustrem wody na wysokości 58 m n.p.m. Od strony południowej i północnej obszar ten sąsiaduje z rozległymi obniżeniami terenu pokrytymi gęstą siecią rowów, odwadnianych przez Orkę na południu i Dobrzenicę na północy. Obniżenia te znajdują się na wysokości 73-74 m n.p.m.

Na wschód i południowy-wschód od Dobrej rozciąga się Pojezierze Ińskie, wzniesienia przekraczają 100 m n.p.m. z kulminacją na wysokości 121,6 m n.p.m. między Dobrą i miejscowością Tucze. Dalej na wschód wzniesienia te przechodzą w płaskowyż znajdujący się na wysokości 90-95 m n.p.m. opadający w kierunku wschodnim ku rynnie Jeziora Woświn, z lustrem wody na wysokości 78,5 m n.p.m.

Zróżnicowanie gminy Dobra wynika z położenia w trzech mezoregionach fizycznogeograficznych (Równina Nowogardzka, Pojezierze Ińskie i Wysoczyzna Łobeska), co zobrazowano na rycinie.

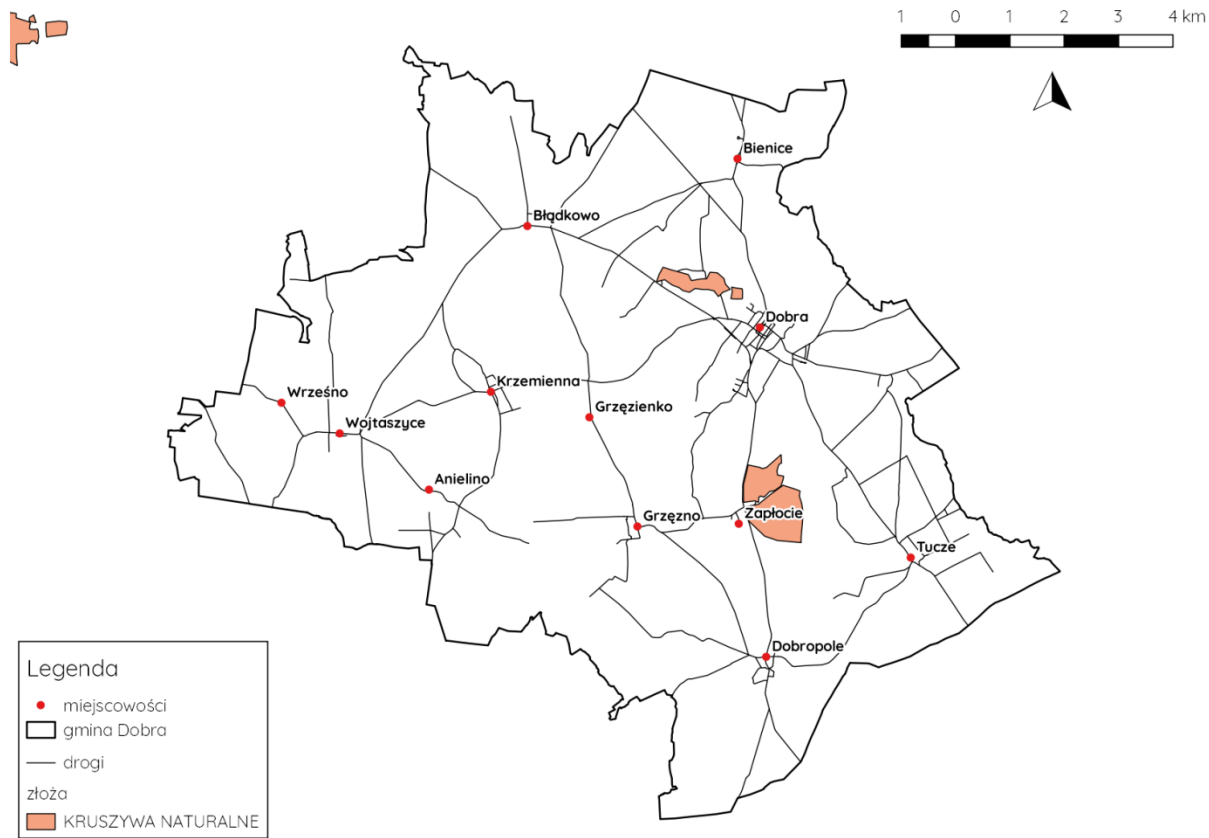

Ryc. 25. Gmina Dobra na tle mezoregionów fizycznogeograficznych

Źródło: opracowanie własne

Antropogeniczne przekształcenia rzeźby terenu są niewielkie i dotyczą praktycznie obszarów zabudowanych oraz wykopów linii komunikacyjnych.

Na obszarze gminy Dobra zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego występują złoża surowców kruszyw naturalnych: złoża żwiru. Znajduje się tu również szereg złóż torfowych, którym towarzyszą złoża gytii ilastej i kredy jeziornej.

Ryc. 26. Położenie złóż kruszyw naturalnych na terenie gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne

6.2. GLEBY²

W strukturze użytków rolnych gminy występują gleby od klasy III a (wschodnia część gminy – okolice Dobropola) do VI. Na glinach i piaskach zwałowych wysoczyzn morenowych występują gleby brunatne wylugowane. Ten typ gleb dominuje na obszarze gminy.

Gleby piaskowe V i VI klasy występują w rozproszeniu na terenie całej gminy, w szczególności koło Anielina, Wojtaszyc oraz pomiędzy Krzemienną a Bienicami. W dolinach cieków (Sąpólna, Dobra, Dobrzenica) dominują gleby hydromorficzne i mady o różnej bonitacji, przeważnie podmokłe.

W bezodpływowych zagłębieniach występują gleby bagienne.

Gleby narażone są na degradację w związku z rozwojem rolnictwa i sieci osadniczej. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej. Stan i jakość gleb są uzależnione od kompleksowego oddziaływania czynników naturalnych i antropogenicznych. Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych.

Jednym z głównych czynników zmian w strukturze chemicznej gleb jest rolnicze użytkowanie. Niewłaściwe używanie nawozów naturalnych i mineralnych może spowodować

² Opracowanie na podstawie Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Dobra, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2010

poważne straty w środowisku dlatego istotne jest prawidłowe prowadzenie zabiegów rolniczych.

Zróżnicowanie środowiska glebowego pod względem potencjału produkcyjnego i ekologicznej różnorodności ekosystemów polnych, odzwierciedlają kompleksy glebowo-rolnicze, stanowiące swoiste rodzaje siedlisk polnych.

Na obszarze gminy Dobra występują prawie wszystkie typy kompleksów glebowo-rolniczych, charakterystycznych dla terenów niżowych (z wyjątkiem kompleksu 1-ego pszennego bardzo dobrego w obrębie gruntów ornych oraz kompleksu użytków zielonych bardzo dobrych-1z).

Wśród gruntów ornych dominują gleby kompleksów żytnich tj. gleby o lżejszym składzie mechanicznym, z przewagą piasków w poziomach powierzchniowych. Zajmują one łącznie 96,5 % powierzchni gruntów ornych.

Pod względem bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych, gmina Dobra należy do obszarów o korzystnych warunkach do produkcji roślinnej. Największe połacie najurodzajniejszych gleb gruntów ornych znajdują się we wschodniej części gminy w okolicy Dobropola, Dobrej oraz na północ od Bienic i Bładkowa.

6.3. WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE³

Wody podziemne w powierzchniowych utworach czwartorzędowych występują w trzech poziomach. Główny poziom użytkowy położony jest na głębokości 40-60 m i posiada miąższość 20-40 m.

Analizowany obszar położony jest poza zasięgiem głównych zbiorników wód podziemnych (zbiorniki wód podziemnych przeznaczone przede wszystkim do zabezpieczenia rezerw wody o wysokiej jakości do wykorzystania w przyszłości).

Gmina Dobra jest obszarem źródłowym dla rzek Dobra i Dobrzeńca, a rzeki Sępólna i Okra mają tu górne odcinki biegu. Świadczy to o dużym wpływie gospodarki wodnej (także ściekowej) w gminie na ogólny stan środowiska.

Wschodnią granicę gminy Dobra na odcinku około 7 km stanowi brzeg Woświnu - największego jeziora na Pojezierzu Ińskim. Administracyjnie wody jeziora należą do gminy Węgorzyno, jednak akwen ten ma dla gminy Dobra duże znaczenie. Brzegi Woświnu zwłaszcza od północy są strome i wysokie porośnięte wąskim pasem lasu, co zwiększa wartość krajobrazową opisywanego obszaru.

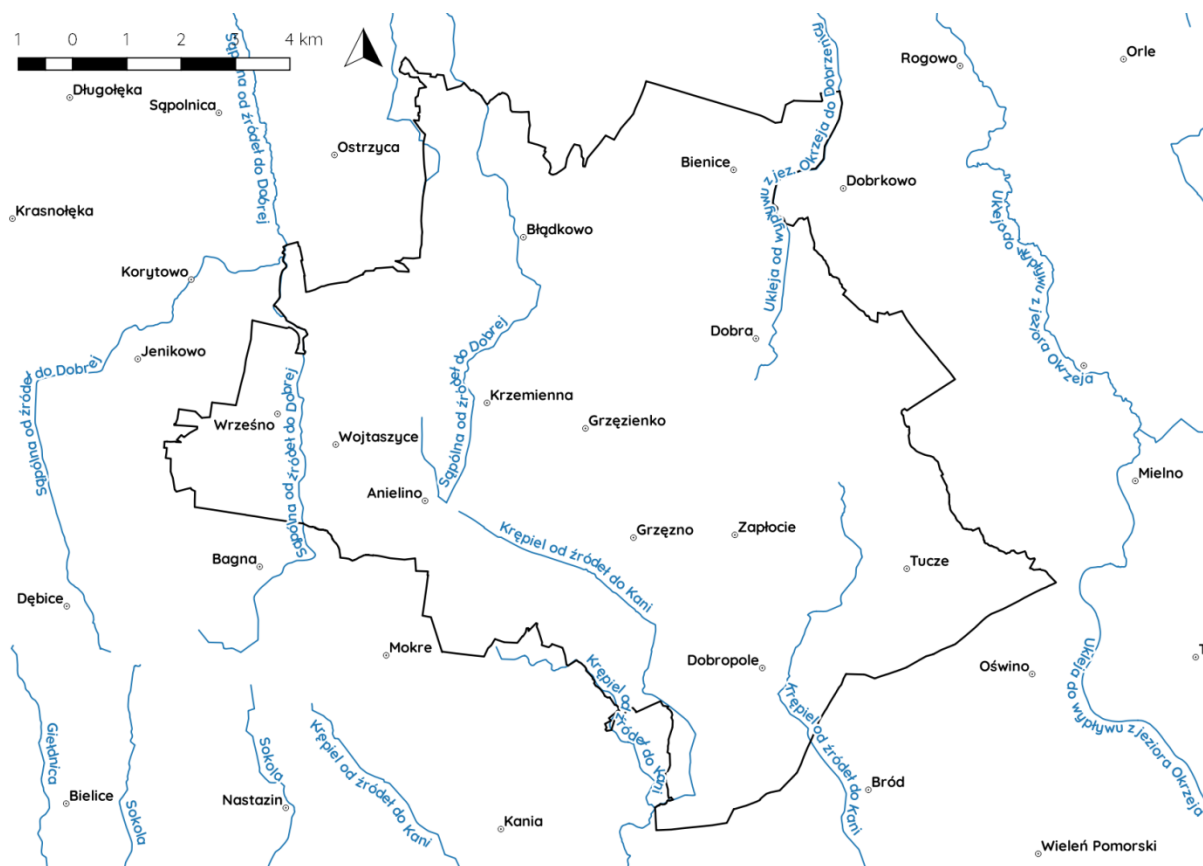
Na terenie gminy położone są trzy niewielkie jeziora: jezioro Dobre (13,4 ha), jezioro Bładkowskie (2,7 ha) oraz jezioro Czapla (1,7 ha).

Jezioro Dobre jest wyjątkiem pod względem wielkości wśród nielicznych i niewielkich zbiorników w gminie. Jest to jezioro rynnowe o orientacji południkowej, osiągające 1 100 m długości i 200 m szerokości.

Pozostałe obecnie zbiorniki to w większości bezodpływowe oczka wodne i stawy. Wiele z nich, na skutek obniżenia poziomu wód gruntowych, zwłaszcza w suchych latach, zupełnie wyschła.

Szkic sieci hydrograficznej omawianego obszaru przedstawiono na rycinie.

³ Opracowanie na podstawie *Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Dobra*, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2010

Ryc. 27. Położenie Gminy Dobra na sieci hydrograficznej obszaru

Źródło: opracowanie własne

6.4. POWIETRZE I KLIMAT

Gmina Dobra znajduje się poza zasięgiem szkodliwego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego ze źródeł ponadlokalnych. Z uwagi na brak dużych obiektów przemysłowych na terenie gminy nie występują tu również wpływy emisji zanieczyszczeń. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są:

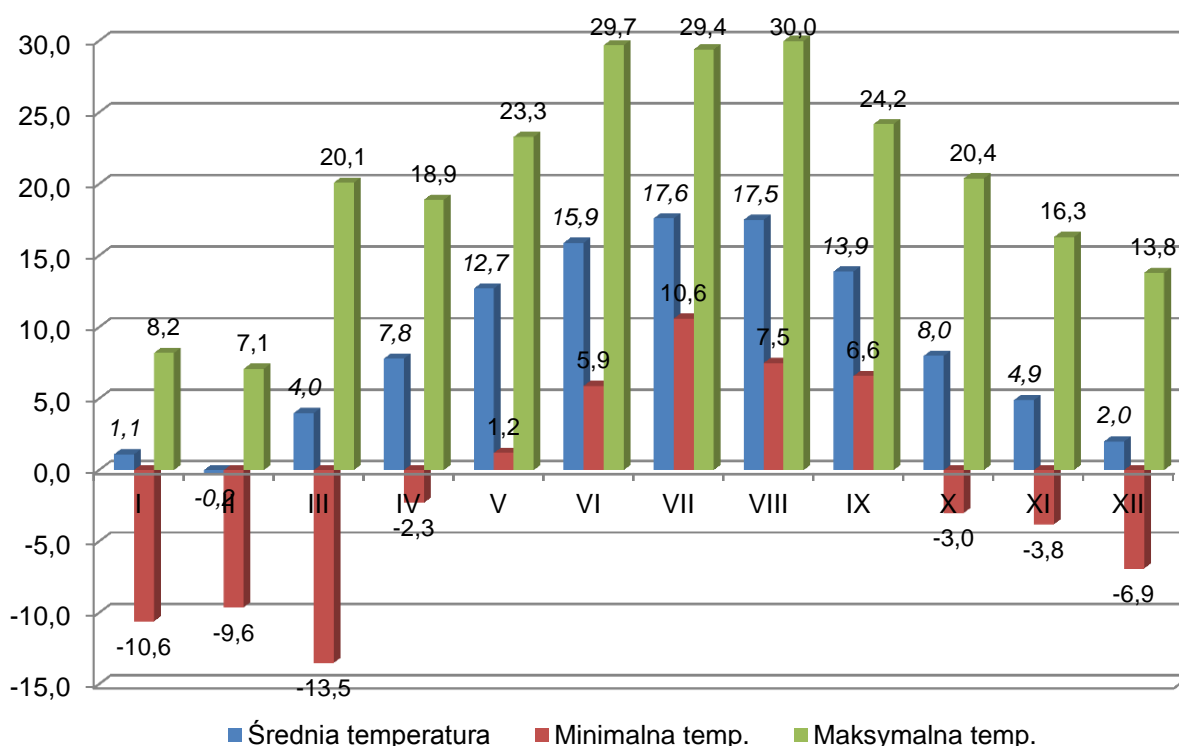
- małe zakłady przemysłowe (przemysł drzewny, budownictwo, kruszywa budowlane) oraz kotłownie lokalne,
- paleniska domowe we wszystkich miejscowościach (emitujące zanieczyszczenia typu energetycznego: dwutlenek siarki, tlenki węgla, tlenki azotu, pyły o lokalnym zasięgu).

Warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są porównywalne z całym obszarem powiatu łobeskiego. Dominuje tutaj wyraźnie ukształtowany klimat umiarkowany, przejściowy. Jego podstawową cechą jest duża zmienność stanów pogodowych w ciągu roku, jak i w kolejnych latach, która wynika ze zmian kierunku napływu oraz różnego udziału oceanicznych mas powietrza z zachodu i kontynentalnych mas powietrza ze wschodu.

W kolejnej tabeli przedstawiono, a na rycinie zobrazowano średnie oraz minimalne i maksymalne miesięczne temperatury dla stacji meteorologicznej położonej najbliżej gminy Dobra (stacja w Szczecinie Dąbiu) na podstawie danych dla typowych lat meteorologicznych.

Tabela 7. Średnia, minimalna i maksymalna temperatura poszczególnych miesięcy dla typowego roku meteorologicznego dla stacji meteorologicznej w Szczecinie

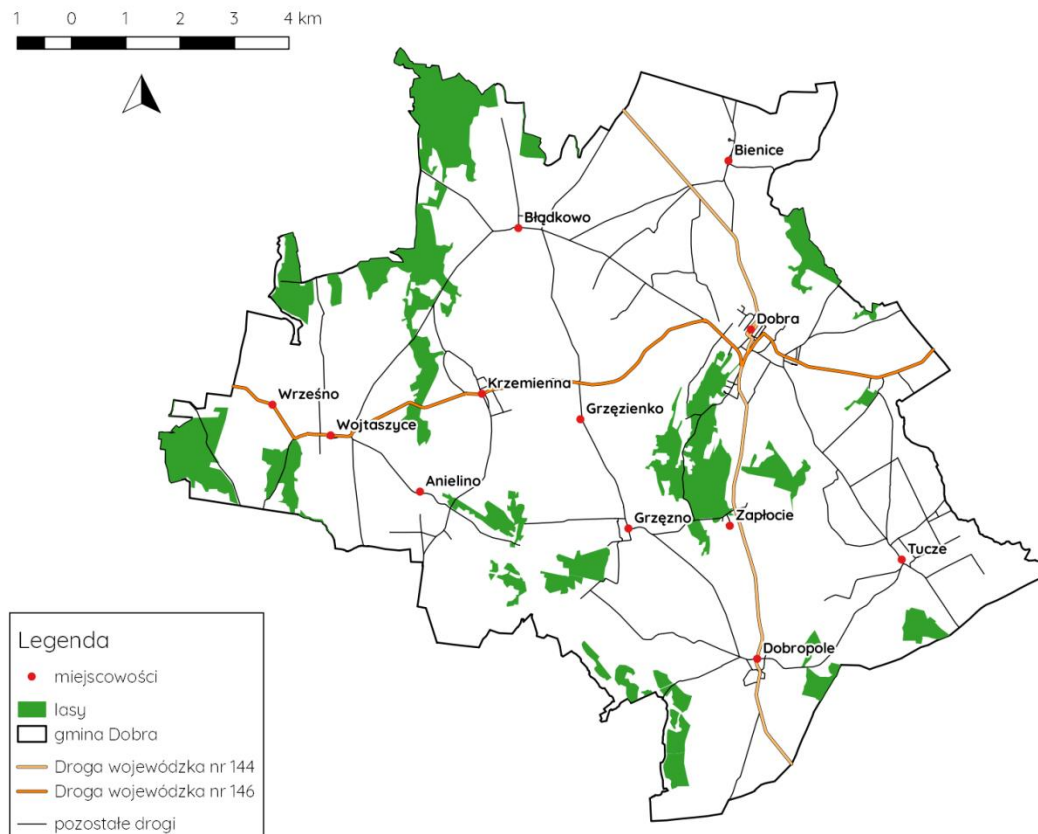
Miesiąc	Średnia temperatura	Minimalna temp.	Maksymalna temp.
styczeń	1,1	-10,6	8,2
luty	-0,2	-9,6	7,1
marzec	4,0	-13,5	20,1
kwiecień	7,8	-2,3	18,9
maj	12,7	1,2	23,3
czerwiec	15,9	5,9	29,7
lipiec	17,6	10,6	29,4
sierpień	17,5	7,5	30,0
wrzesień	13,9	6,6	24,2
październik	8,0	-3,0	20,4
listopad	4,9	-3,8	16,3
grudzień	2,0	-6,9	13,8

Źródło: www.mr.gov.pl**Ryc. 28. Średnia, minimalna i maksymalna temperatura poszczególnych miesięcy dla typowego roku meteorologicznego dla stacji meteorologicznej w Szczecinie**Źródło: www.mr.gov.pl

Przeciętna roczna suma opadów mieści się w przedziale 600-700 mm. Najwyższe opady występują latem, a wiosną jest stosunkowo sucho. Takie warunki nie są zbyt korzystne dla rolnictwa. Okres wegetacyjny trwa około 210-215 dni.

6.5. FAUNA I FLORA⁴

Lasy na terenie gminy tworzą rozproszone, niewielkie, różnokształtne enklawy wśród rozległych terenów rolniczych. Zajmują zwykle tereny w dolinach cieków, nad jeziorami i wokół mokradeł.

Ryc. 29. Lokalizacja lasów na terenie gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne

Siedliskowo dominują siedliska lasowe nad borowymi. Największą powierzchnię zajmują lasy mieszane świeże i wilgotne. Ze względu na lokalizację lasów w obniżeniach, stosunkowo dużo jest siedlisk olsowych. W drzewostanach dominują z drzew liściastych dęby, olchy, buki, z drzew iglastych zdecydowanie dominuje sadzona sosna.

Z wyjątkiem niewielkiej enklawy lasów ochronnych nad jeziorem Woświn, pozostałe powierzchnie leśne pokryte są drzewostanami gospodarczymi.

Najuboższe przyrodniczo lasy o charakterze plantacji występują na gruntach porolnych, najczęściej drzewostan tworzą sadzone sosny, brzozy, także dęby. Duże powierzchnie z dominacją w drzewostanie olszy i buka, rzadziej jesionu i graba, pokrywają lasy gospodarcze o składzie bliskim naturalnemu. Jest to zasługą zgodności składu drzewostanu z siedliskiem i zespołem potencjalnym oraz stosowania naturalnego odnowienia. Pod względem naturalności i bogactwa biocenotycznego wyróżniają się korzystnie fragmenty lasów bagiennych (olsy bagienne i łągi olszowe), których odporność warunkowana jest czynnikami siedliskowymi (duża wilgotność i żyzność gleb).

⁴ Opracowanie na podstawie *Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Dobra*, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2010

Na terenie gminy Dobra występuje 10 parków podworskich oraz kilkanaście zadrzewień przykościelnych, cmentarnych i innych o charakterze parkowym. Drzewostany o charakterze parkowym, poza parkami zabytkowymi występują także w Dobrej na Wzgórzu Zamkowym. W obu wypadkach występuje różnowiekowy starodrzew liściasty.

Szata roślinna gminy Dobra nosi szczególnie duże piętno gospodarki rolniczej. Zmiany dotyczą głównie intensywnie użytkowanych łąk i pastwisk. Podmokłe tereny znajdujące się przede wszystkim w południowo-wschodniej części gminy zostały pocięte gęstą siecią rowów melioracyjnych i kanałów odwadniających. Konsekwencją tego jest znaczne przesuszenie ekosystemów, co prowadzi do zubożenia bioróżnorodności flory.

Najwięcej rzadkich chronionych gatunków roślin znajduje się w zachodniej części gminy w podmokłych lasach, wzdłuż Sąpólnej poniżej Wojtaszyc.

Przydatność lasów gminy do zagospodarowania rekreacyjnego pod kątem atrakcyjności krajobrazu, odporności na penetrację turystyczną oraz dostępności, jest zróżnicowana. Nieduże powierzchnie leśne, oddalone od większych jezior, nie przedstawiają korzystnej oferty do rozwoju funkcji rekreacyjnej. Wyjątek stanowią lasy znajdujące się nad południowo-wschodnim brzegiem jeziora Dobre.

Podczas waloryzacji faunistycznej gminy Dobra stwierdzono, na podstawie obserwacji i danych literaturowych, występowanie: 55 gatunków mięczaków, 39 gatunków motyli dziennych, 20 gatunków ryb, 8 gatunków płazów, 5 gatunków gadów, 136 gatunków ptaków i 37 gatunków ssaków.

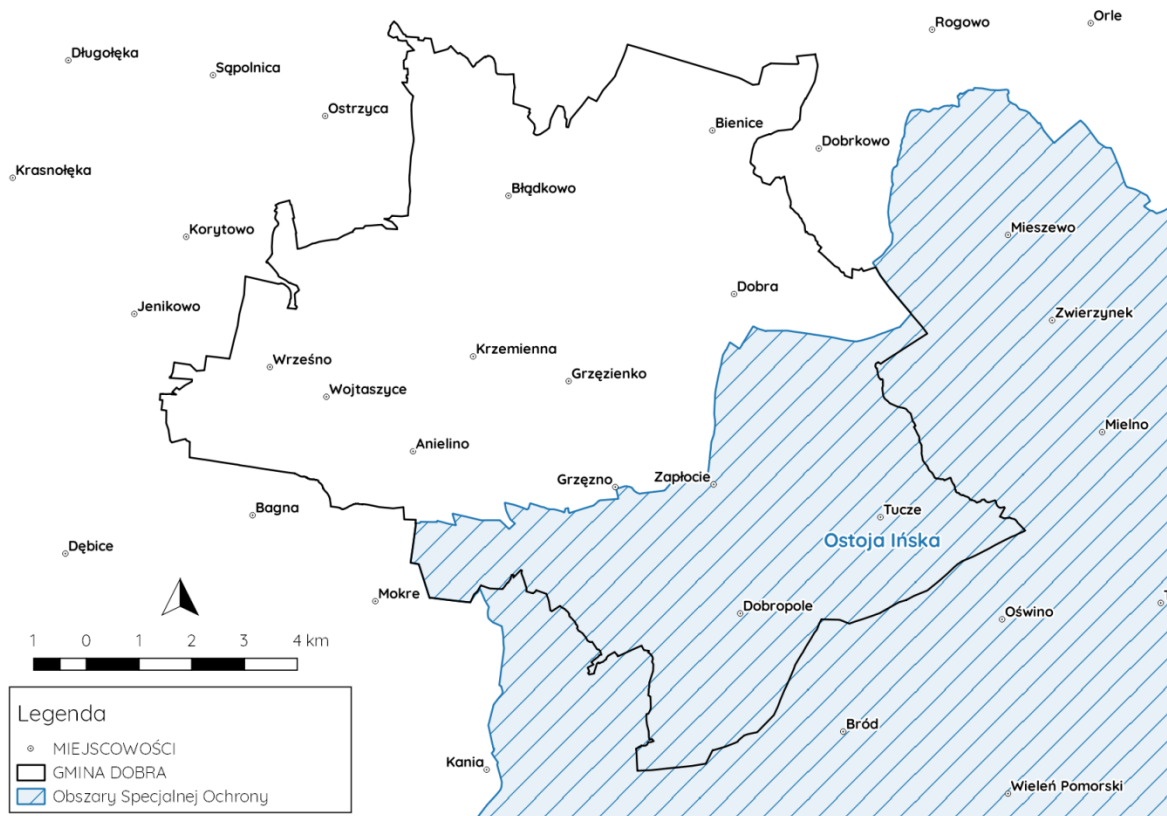
Wszystkie podejmowane działania powinny dążyć do minimalizacji procesów wpływających negatywnie na stan flory i fauny. Ważne jest planowanie przestrzenne, rozwój obszarów biologicznie czynnych, łączące racje gospodarcze, potrzeby i możliwości z kwestiami ekologicznymi i możliwościami środowiska. Projektowane inwestycje i działania powinny być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności” siedlisk.

6.6. PRZYRODA CHRONIONA I JEJ ZASOBY

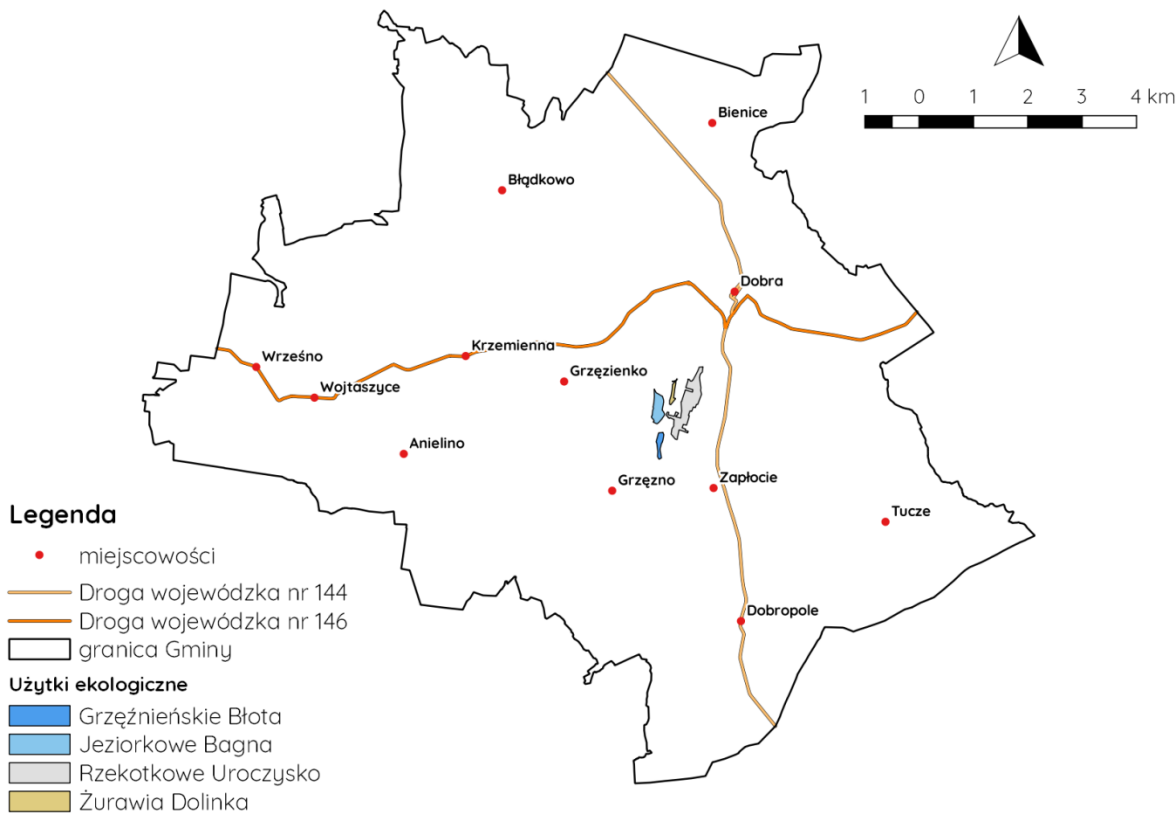
Ustawa z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2016 r. poz. 2134 ze zm.) przedstawia poszczególne formy ochrony przyrody. Na terenie gminy Dobra występują tereny objęte ochroną prawną ze względu na wysokie wartości przyrodnicze, którymi są:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Ostoja Ińska”,
- użytki ekologiczne – „Rzekotkowe Uroczysko”, „Grzęźnieńskie Błota”, „Jeziorkowe Bagna”, „Żurawia Dolinka”,
- 24 pomniki przyrody.

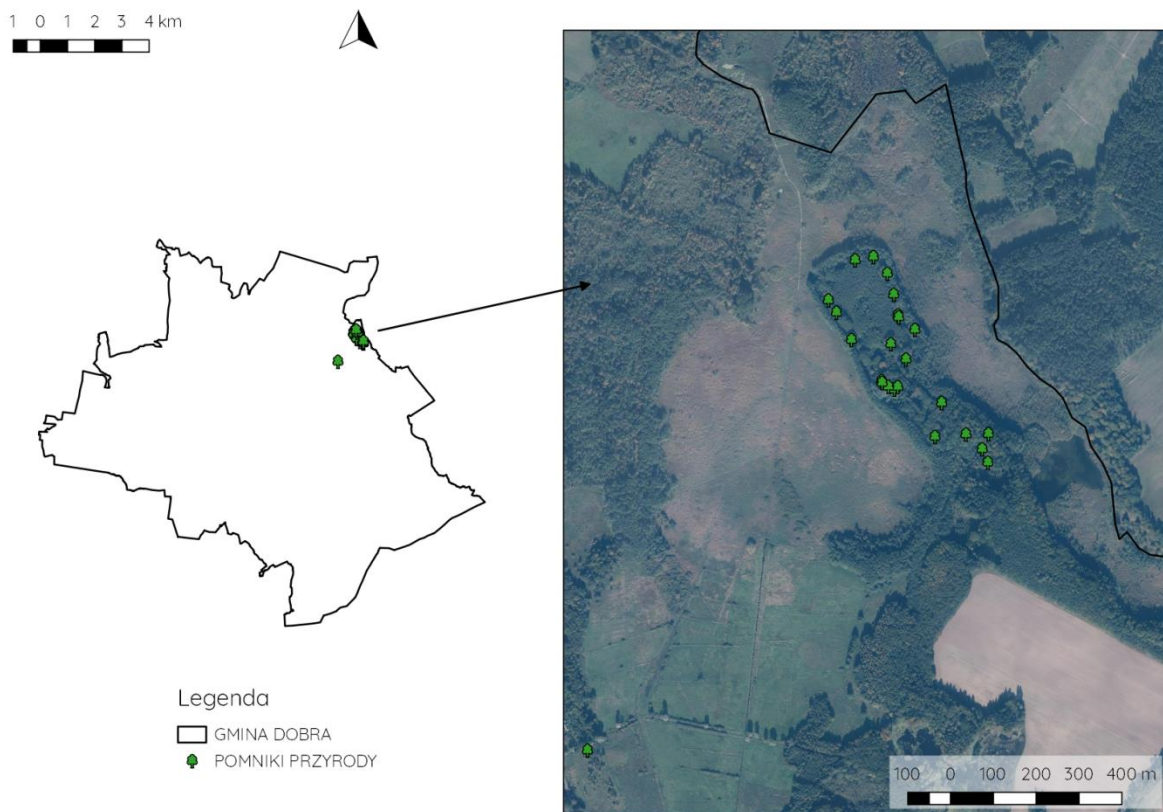
W obszarze gminy Dobra znajduje się również otulina Ińskiego Parku Krajobrazowego.

Ryc. 30. Położenie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Ostoja Ińska” na terenie gminy Dobra
 Źródło: opracowanie własne

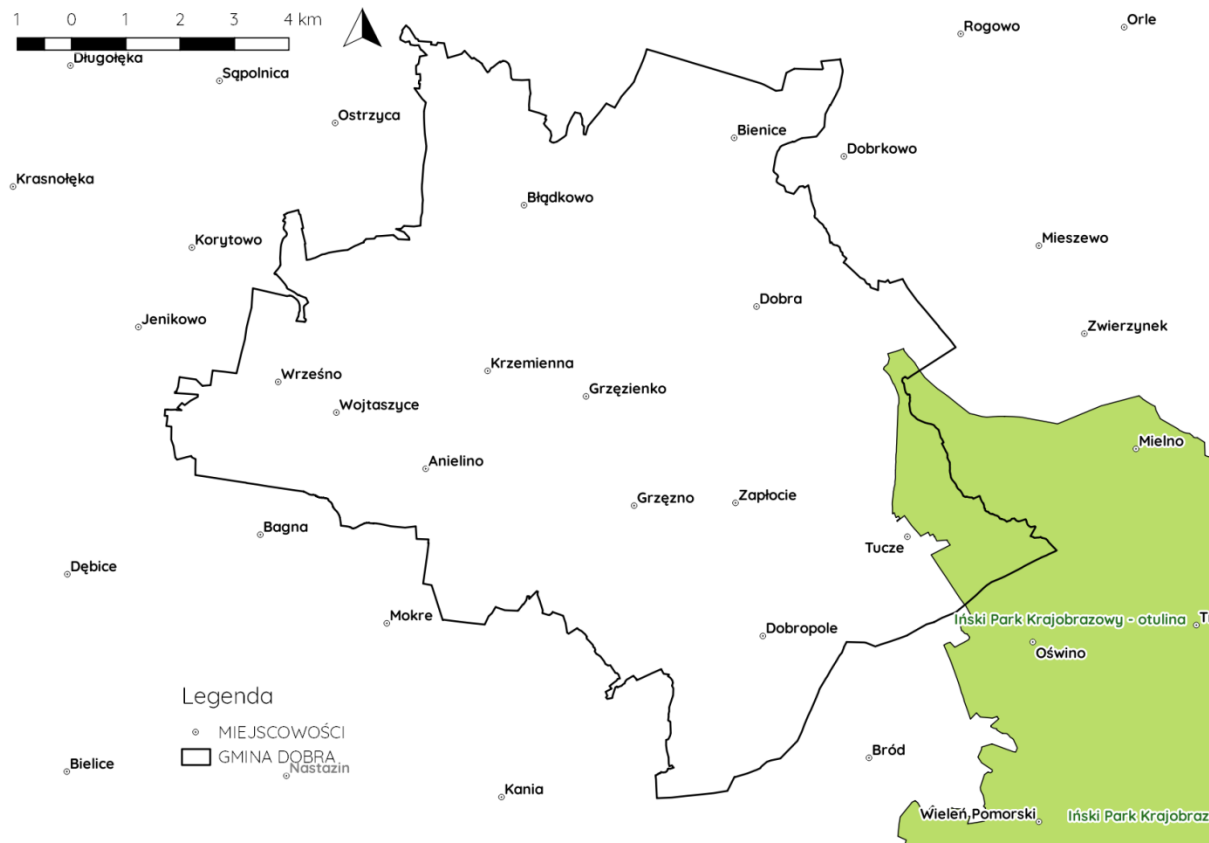

Ryc. 31. Położenie użytków ekologicznych na terenie gminy Dobra
 Źródło: opracowanie własne

Ryc. 32. Położenie pomników przyrody na terenie gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 33. Lokalizacja otuliny Ińskiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne

Zasoby przyrodnicze jednostki są elementem, który z jednej strony może świadczyć o potencjale rozwojowym (np. wydobywanie surowców mineralnych, fauna i flora warunkująca rozwój turystyki), a z drugiej zahamować go poprzez ich niszczenie czy nieodpowiednio poprowadzoną politykę przestrzenną. Do obszarów problemowych, w których zachodzić może kolizja pomiędzy ochroną zasobów przyrodniczych, a potrzebą zagospodarowania określonych obszarów należy zaliczyć:

- obszary zajmowane pod zabudowę – obszar miasta Dobra i zwarte części miejscowości zajęte są przez zwartą zabudowę, jedynie na obrzeżach opisywanego obszaru w zabudowie rozproszonej znajdują się potencjalne cenne siedliska dla fauny i flory,
- obszary narażone na oddziaływanie odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu – przez teren gminy Dobra przebiegają drogi wojewódzkie nr 144 i 146 co stanowi barierę dla rozwoju zasobów przyrodniczych, lokalizacji siedlisk fauny i flory oraz potencjalne uciążliwości dla mieszkańców,
- miejsca uwalniania zanieczyszczeń do wód podziemnych i powierzchniowych – są to przede wszystkim miejsca wzdłuż dróg, parkingów, miejsc magazynowania substancji, ale także potencjalna możliwość zanieczyszczenia wód przez przedostanie się nieczystości ciekłych do wód na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną,
- emisje zanieczyszczeń pochodzących z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii – dotyczy to większości zabudowy terenu gminy Dobra,
- zagrożenia dla fauny i flory – powodowane fragmentacją siedlisk poprzez rozwój zabudowy i rozbudowę ciągów komunikacyjnych,
- obszary użytkowane rolniczo – w gminie Dobra dominują tereny silnie użytkowane rolniczo co wpływa na potencjalną możliwość zanieczyszczenia wód gruntowych, np. przez stosowane środki ochrony roślin czy nawozy.

Zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego, zwłaszcza dla powietrza atmosferycznego na omawianym terenie są zanieczyszczenia pochodzące z emisji energetycznych - z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii i obiektów komunalnych. Uciążliwość jednakże charakteryzuje się wahaniem sezonowymi. W sezonach grzewczych wzrost zanieczyszczeń związany jest ze spalaniem węgla w paleniskach domowych, ponieważ większość mieszkań w gminie Dobra ogrzewana jest paliwami stałymi, głównie drewnem i węglem kamiennym.

Zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest także komunikacja samochodowa. Powoduje ona zanieczyszczenia pyłowe, a także zagrożenie hałasem. Z komunikacją samochodową związane są takie zanieczyszczenia jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, węglowodory i inne, takie jak sól stosowana w czasie zimy, detergenty, itp. Zanieczyszczenia te występują w pasach przyległych do dróg powodując lokalne zanieczyszczenia gruntu, a w przypadku gruntów podatnych na infiltrację, również środowiska wodnego.

W przypadku wód powierzchniowych, a także podziemnych na terenie gminy główną przyczyną zanieczyszczeń jest eutrofizacja, która jest efektem spływających zanieczyszczeń obszarowych związanych z rolniczym wykorzystaniem zlewni oraz słabą naturalną odpornością na czynniki degradacyjne. W rolnictwie do źródeł zanieczyszczeń obszarowych wód należy zaliczyć środki chemiczne (nawozy sztuczne, środki ochrony roślin) oraz rolnicze wykorzystanie ścieków.

Dużym obciążeniem dla środowiska wodnego jest zrzut oczyszczonych ścieków z oczyszczalni ścieków, dlatego oczyszczone ścieki nie mogą wywoływać zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych. Należy tak sterować technologią oczyszczania ścieków, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu wodnego.

6.7. WALORY TURYSTYCZNE

Potencjał gminy Dobra opiera się na walorach środowiska przyrodniczego, które opisano we wcześniejszych rozdziałach niniejszego opracowania, a także walorów kulturowych.

Podsumowując walory środowiska przyrodniczego należy wskazać, że tereny o dużej wartości krajobrazowej występują:

- w dolinie Dobrzenicy,
- nad jeziorem Woświn,
- między Dobrą, a Grzęzmem,
- na południowy – zachód od Anielina, Grzęzna i Dobropola,
- na północ od Wojtaszyc (punkty widokowe).

Zgodnie z waloryzacją przyrodniczą gminy Dobra są to tereny o wyróżniającej się rzeźbie i znacznych walorach przyrodniczych, a więc o typie krajobrazu mało zmienionego lub tradycyjnego.

Turystyka nie odgrywa obecnie istotnej roli w gminie Dobra. Możliwości rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej w oparciu o warunki naturalne w granicach gminy są niewielkie - brak jest większych jezior, rzek i kompleksów leśnych.

Obszarem o największych walorach rekreacyjnych jest jedynie jezioro Woświn (znajdujące się w granicach gminy Węgorzyno), którego brzegi sąsiadują z gminą Dobra.

Mniejsze możliwości zagospodarowania rekreacyjnego ze względu na warunki naturalne stwarza jezioro Dobre. Walorem jego położenia jest niewielka odległość od miasta i bezpośrednie zaplecze leśne.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy sprzyjają rozwojowi turystyki krajoznawczej i stwarzają możliwości zagospodarowania terenu dla niektórych form turystyki, takich jak ścieżki rowerowe czy ścieżki dydaktyczne.

Osoby wypoczywające w Dobrej mają możliwość korzystać z plaży położonej 700 metrów od miasta. Znajduje się tam boisko do piłki siatkowej i plażowej piłki nożnej, murowane miejsce na ognisko. Jezioro pomimo swoich niewielkich rozmiarów wspaniale nadaje się do uprawiania żeglarstwa i wędkarstwa, dodatkowo wzdłuż jeziora został umocniony brzeg, co ułatwia cumowanie.

Drugim miejscem, które znakomicie nadaje się jako baza wypadowa dla wędkarzy (duża liczba pomostów) jest plaża nad jeziorem Woświn w miejscowości Tucze.

Duże znaczenie w rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych ma jednak środowisko kulturowe gminy. Trzeba wskazać, że obszar gminy Dobra należy do terenów, gdzie rozwój i osadnictwo od średniowiecza pozostawiło trwałe, czytelne do dnia dzisiejszego ślady w krajobrazie.

Miasto Dobra prawa miejskie otrzymało w 1331 r. Zamek w pierwotnej postaci został wzniesiony przez ród Dewitzów w wieku XV.

Większość wsi gminy posiada średniowieczny rodowód. Układy ruralistyczne, oparte głównie na wsi owalnicowej, zachowały się na ogół dobrze we wsiach: Tucze (ulicówka), Wojtaszyce (owalnica), Krzemienna (owalnica), Bienice (owalnica), Grzęzno (ulicówka rozbudowana w wielodrożnicę).

Miasto Dobra zostało znacznie zniszczone w czasie ostatniej wojny. Zachował się jednak średniowieczny układ ulic starego miasta z centralnie położonym kościołem p.w. św. Klary z XIII w. (przebudowany w XV w.) i wieloma ryglowymi domami.

Na skraju doliny Dobrzenicy położone są ruiny powstałego w XV w. zamku Dewitzów, który w XIX w. został częściowo rozebrany, a materiał został wykorzystany do budowy folwarku w południowej części miasta.

Wśród głównych atrakcji historycznych miasta Dobra wymienić należy:

- teren starego miasta złożony z wąskich, prostopadle ułożonych do siebie kamieniczek tworzących wyjątkowy klimat,
- ruiny zamku – wybudowanego na wzgórzu w XIII w. przez majątną i barwną rodzinę von Devitz; budowla w czasach świetności otoczona murami, z trzema wieżyczkami obronnymi oraz fosą stanowiła jedną z najlepszych fortyfikacji na zachodnim Pomorzu,
- pensjonat Taber – najstarszy funkcjonujący budynek w Dobrej, ulokowany przy rynku, na ulicy Kościuszki,
- kościół pw. św. Klary – wybudowany w stylu gotyckim z dobudowaną neogotycką wieżą, połączony tunelem podziemnym z zamkiem; w wyposażeniu kościoła znajduje się m.in. skrzynia posażna należąca kiedyś do rodu von Devitz.

Do zabytków architektury oraz zabytków archeologicznych prezentujących wartość krajobrazową na terenie gminy należą również:

- Bienice - pałac z 1876 r.,
- Błądkowo - ruiny kościoła,
- Dobropole - kościół filialny p.w. MB Nieustającej Pomocy z XVI w.
- Grzęzno - kościół filialny p.w. Franciszka z Asyżu z XVI-XVII w. przebudowany w XIX w. z XIX-wieczną dzwonnica,
- Krzemienna - kościół filialny p.w. Narodzenia NMP z XV, XVIII, XIX w.
- Tucze - pałac neoklasycy z 1880 r. oraz grodzisko wczesnośredniowieczne,
- Wojtaszyce - kościół filialny p.w. MB Częstochowskiej z XVI, XVII w., pałac z 1905 r.
- Półwysep Wodnica (obręb Bienice) - osada z II w. p.n.e.

Istotną atrakcją turystyczną gminy Dobra jest „Szlak Olbrzymów”. Czterokilometrowa ścieżka przyrodniczo-historyczna zaczyna się na rynku w Dobrej. Trasa biegnie przez tereny lesiste, łąki, mokradła obok jeziora Mała Czapla zwanego „Leśnym” oraz cmentarzyska rodzinnego von Diest. Główną atrakcją szlaku jest półwysep Czarna Szyja, w obrębie którego znaleziono szczątki osady palowej istniejącej tu już w VI wieku.

Nazwa ścieżki „Szlak Olbrzymów” została zaczerpnięta ze starego podania, które głosi, iż na półwyspie Czapla Szyja odkryto cmentarzysko szkieletów o niespotykane dużych wymiarach. Tak zrodziła się opowieść o olbrzymach zamieszkujących okolicę. Olbrzymami są również potężne dęby i lipy, pomnikowe drzewa, które można zobaczyć wędrując szlakiem.

Na Szlaku Olbrzymów znajduje się punkt widokowy – jezioro Leśne o powierzchni około 1,7 ha. Jest to jedyna pozostałość po wielkim jeziorze Dobrzańskim, otaczającym do XIX w. półwysep Czapla Szyja i wypełniającym dolinę Dobrzenicy. Jezioro Leśne jest

położone w głębokiej rymie, otoczone głębokim pasem bagiennych olszyn, szuwarów i łożowisk. Stanowi ostoję wodno-błotnych gatunków ptaków (m.in. perkozy, gągoły, łabędzie nieme, żurawie). W wodzie występuje grązel żółty i rzadko spotykana osoka aloesowata. Na wzgórzach otaczających jezioro Leśne od południa znajdujące się osiem wczesno-średniowiecznych kurhanów, w których spoczywają mieszkańcy w przeszłości zamieszkujący grodzisko na półwyspie Czapla Szyja.

Kolejną atrakcją na Szlaku Olbrzymów jest Cmentarzyk rodziny von Diest. W jego pobliżu, na rozwidleniu dróg stoi potężny pomnikowy dąb. Poruszając się dalej szlakiem zobaczyć można osobliwy pomnik – ułożone w półokrąg głazy narzutowe, upamiętniające poległych w czasie pierwszej Wojny Światowej mieszkańców Dobrzanki (dziś w granicach miasta Dobra).

Kolejnym ważnym punktem na Szlaku Olbrzymów jest Grodzisko Żurawi Ostrów. Grodzisko usytuowane jest na półwyspie Czapla Szyja, niegdyś otoczonym wodami jeziora Dobrzańskiego. Po obniżeniu się lustra wody dawnego jeziora ukazały się drewniane konstrukcje, początkowo identyfikowane jako pozostałości chat. Aktualnie odbywają się badania archeologiczne, które mają wykluczyć taką hipotezę. W średniowieczu znajdował się tu most palowy o długości 170 m, który łączył półwysp z wzniesieniem widocznym na przeciwległym brzegu jeziora (dziś rozległego trzcinowiska).

VII. ANALIZA PROBLEMÓW GMINY I POTENCJAŁÓW ROZWOJU

7.1. METODOLOGIA – ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod badawczych stosowanych w gospodarce przestrzennej czy przygotowywaniu strategii rozwoju wybranych regionów. Stanowi jedno z najczęściej stosowanych narzędzi analitycznych w procesie zarządzania strategicznego jednostkami terytorialnymi, przydatne szczególnie w procedurach związanych z planowaniem ich rozwoju społeczno - gospodarczego⁵.

Metoda SWOT charakteryzuje się „*elastycznością i jest relatywnie łatwa do przeprowadzenia, posiada możliwość zastosowania w odniesieniu do całego obszaru, wybranej jego części, lub danego składnika potencjału*”. Omawiana metoda polega na określeniu silnych i słabych stron jednostki oraz jej szans i zagrożeń. Wskazane mocne strony oraz szanse powinny być fundamentem rozwojowym gminy. Natomiast słabe strony powinny być wzmacniane przy jednoczesnym ograniczaniu i likwidacji zagrożeń.

Schemat analizy SWOT dokładnie opisuje poradnik Planowanie strategiczne – Poradnik dla pracowników administracji publicznej, przygotowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w 2012 r.

⁵ Zajadacz A., Śniadek J. (2009) „Ocena potencjału turystycznego”. W: Młynarczyk Z., Zajadacz A. (red.) „Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki t. 3”, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań

		Charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
Miejsce występowania czynnika	wewnętrzne	S silne strony	W słabe strony
	zewnętrzne	O szanse	T zagrożenia

Ryc. 34. Schemat analizy SWOT

Źródło: Poradnik Planowanie strategiczne – Poradnik dla pracowników administracji publicznej, 2012 r.

Poradnik wskazuje, że:

1. **Czynniki wewnętrzne, czyli pozytywne** silne lub mocne strony danej jednostki, atuty należy traktować jako cechy, które wyróżniają analizowaną gminę od innych jednostek i stanowią przewagę konkurencyjną. Punktem odniesienia mogą być sąsiednie jednostki lub grupa jednostek o podobnym charakterze.
2. **Czynniki wewnętrzne negatywne** czyli słabe strony danej jednostki, należy rozumieć jako konsekwencje ograniczeń szeroko rozumianych zasobów.
3. **Czynniki zewnętrzne pozytywne**, czyli szanse, to korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danej jednostki, które właściwie wykorzystane mogą stanowić dla niej istotny impuls rozwojowy.
4. **Czynniki zewnętrzne negatywne**, czyli zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne, które mogą być poważną barierą rozwoju dla danej jednostki. Istniejące zagrożenia wyraźnie osłabiają też silne strony gminy czy regionu, a także mogą poważnie ograniczyć możliwość wykorzystania pojawiających się szans rozwojowych.

7.2. SILNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY DOBRA

Przeprowadzenie analizy dla gminy Dobra pozwoli na określenie jej mocnych stron, wyróżniających ją na tle regionu, przy jednoczesnym wskazaniu słabości. Takie rozwiązanie pomoże wskazać czy obszar posiada odpowiednie zasoby i czynniki warunkujące rozwój, a także możliwości rozwojowe i kierunek w jakim powinna podążać jednostka celem dalszego rozwoju.

Analiza SWOT opracowana została m.in. na podstawie spotkania z lokalnymi liderami i mieszkańcami, które odbyło się dnia 9 lutego 2017 r. w Urzędzie Miejskim w Dobrej.

W wyniku prowadzonych prac wskazano silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla rozwoju gminy Dobra.

Tabela 8. Analiza SWOT dla gminy Dobra – silne i słabe strony

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Spółczesność	
<ul style="list-style-type: none"> - duże zasoby siły roboczej do wykorzystania przez pracodawców, - mały udział osób w wieku poprodukcyjnym, - baza oświatowa z wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną, - rozwijająca swą działalność Biblioteka Publiczna w Dobrej, - aktywna działalność stowarzyszenia „Olbrzym” promującego gminę, - aktywnie działająca Lokalna Grupa Działania „Centrum Inicjatyw Wiejskich”, - organizacja imprez kulturalnych i promujących miejscowe tradycje i historię, np. Jarmark Doberski, - dość dobrze rozwinięta podstawowa opieka zdrowotna, - funkcjonowanie na terenie Dobrej Punktu Przyjęć Interesantów Policji oraz ochotniczych straży pożarnych, co gwarantuje wysoki poziom bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - niskie wykształcenie mieszkańców oraz kwalifikacje niedopowiadające potrzebom rynkowym, - duża liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej, - słabo rozwinięta baza ochrony zdrowia w zakresie specjalistycznych usług medycznych, - brak miejsc pracy spełniających oczekiwania potencjalnych pracowników, - niewystarczająca promocja jednostki w regionie, - brak domu kultury lub innej jednostki silnie działającej w zakresie animacji czasu wolnego, - niskie zainteresowanie uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych, - ubogi zakres działań w zakresie promocji zdrowia skierowany do mieszkańców np. bezpłatne badania, akcje profilaktyczne, warsztaty pierwszej pomocy itp.
Gospodarka	
<ul style="list-style-type: none"> - duże zasoby stosunkowo taniej siły roboczej, - niskie koszty gruntów i budynków na cele prowadzenia działalności gospodarczych, - niższe niż w innych gminach ceny działek pod budowę obiektów i budynków na potrzeby średnich i małych firm, - niższe niż w większych jednostkach administracyjnych koszty produkcji i robocizny, - dobre zaplecze dla działalności firm obsługujących rolników, - korzystne warunki do produkcji rolnej, - potencjał turystyczny z uwagi na walory przyrodnicze i historyczne, - atrakcyjne tereny do uprawiania turystyki aktywnej, pieszej, biegowej co powoduje dobre warunki dla rozwoju turystyki aktywnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka liczba zakładów pracy, - niedostosowanie ofert kształcenia do potrzeb rynku pracy, co powoduje niedostosowanie pracowników do potrzeb rynku, - brak kapitału i trudność jego gromadzenia wskutek niskich dochodów mieszkańców, - niewystarczająca liczba uzbrojonych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, - niewielka liczba lokalnych przedsiębiorstw, - brak grup kapitałowych produkcji rolnej, - brak rodzinnego / lokalnego przetwórstwa rolno – spożywczego, - duże rozdrobnienie rolnictwa, - brak zintegrowanego systemu informacji turystycznej, - niedostateczne wykorzystanie nowoczesnych technik informatycznych, w tym: brak cyfrowych zbiorów informacji (baz danych), materiałów edukacyjnych, internetowych stron promocyjnych.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> – dostęp do drogi ekspresowej S3 poprzez sieć dróg wojewódzkich, – dobre uzbrojenie w sieć wodociągową, – stopniowa rozbudowa sieci kanalizacyjnej, – rozwijające się wyposażenie w bazę sportowo – rekreacyjną, – prowadzenie modernizacji budynków użytku publicznego w celu zapewnienia wysokiej jakości obsługi i wysokiego stopnia efektywności energetycznej budynków, – rozwój selektywnej zbiórki odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak sieci gazowniczej na terenie gminy, – niedostosowany do potrzeb mieszkańców system obsługi ruchu lokalnego (niewiele połączeń pks i lokalnych przewoźników), – brak połączeń kolejowych, – ograniczony dostęp do ścieżek rowerowych, – ograniczony dostęp do wiedzy i nowoczesnych technologii ze względu na niewystarczający zasięg internetu i telefonii komórkowej, – niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych.
Środowisko	
<ul style="list-style-type: none"> – urozmaicona wartość przyrodnicza badanego obszaru, tj. zróżnicowana sieć wodna, szata roślinna, rzeźba terenu, – liczne ostoje dla flory i fauny w postaci starych parków, – postępujący rozwój kanalizacji wzmacniający ochronę wód gruntowych przed zanieczyszczeniem, – mało zanieczyszczone środowisko naturalne, – korzystne warunki do ekologicznej produkcji rolnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewielki udział źródeł energii odnawialnej na terenie gminy, – problem niskiej emisji, pochodzącej głównie z indywidualnych systemów grzewczych, – niska jakość źródeł ogrzewania budynków (piece), – degradacja środowiska w związku z rozwojem rolnictwa, – narażenie na hałas związane z przebiegiem dróg o zasięgu ponadlokalnym, – dobre warunki do rozwoju turystyki krajoznawczej (pieszej, wodnej, kolarskiej, konnej) i specjalistycznej, co potencjalnie może wpłynąć niekorzystnie na stan środowiska przyrodniczego.

Źródło: opracowane własne

Tabela 9. Analiza SWOT dla Gminy Dobra – szanse i zagrożenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
Spółeczeństwo	
<ul style="list-style-type: none"> – podniesienie standardów i rozszerzenie usług opieki medycznej na poziomie regionu, – aktywizacja kulturowa i rekreacyjna coraz większej części społeczeństwa, – aktywizacja zawodowa ludności, mająca na celu przystosowanie do zmieniającego się rynku pracy, – dostępne środki UE w zróżnicowanych obszarach działań, – rozwijające się szkolnictwo, – wykorzystanie działalności kulturowej do promocji regionów. 	<ul style="list-style-type: none"> – wysokie koszty utrzymania sieci szkół przy niskiej liczbie wychowanków, – migracja wykształconej kadry do większych ośrodków miejskich, – ucieczka młodzieży do większych miast, – występowanie patologii społecznych, – starzejące się społeczeństwo, – emigracja zarobkowa, – ubożenie społeczeństwa.
Gospodarka	
<ul style="list-style-type: none"> – warunki rozwoju agroturystyki jako element wspomagającej formy uzyskiwania dodatkowych dochodów poza rolnictwem oraz sposób na poniesienie poziomu życia, – możliwość rozwoju rodzinnego przetwórstwa rolno – spożywczego (wyroby regionalne), 	<ul style="list-style-type: none"> – skomplikowane procedury prawne prowadzenia działalności gospodarczych, – brak inwestorów z okolicznych gmin, – wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, – duży udział szarej strefy w zatrudnieniu,

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie grup producenckich zdolnych do działań marketingowych i inwestycyjnych, – wspieranie rozwoju lokalnych firm, – możliwość pozyskiwania funduszy unijnych na rozwój turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymagania prawne w regulacji działalności, – ograniczony rynek zbytu przetworzonych produktów rolnych, – zmieniające się warunki klimatyczne w rolnictwie, – potencjalna konkurencyjność inwestycyjna sąsiednich gmin i miast.
Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość współfinansowania projektów ze środków unijnych, – możliwość pozyskania środków na inwestycje ze źródeł krajowych, – dalsza rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> – uzależnienie inwestycji w gminie od dostępnych środków zewnętrznych, – niewystarczający dostęp do alternatywnych źródeł energii (np. gaz), – niska rentowność przewozów pasażerskich, – sformalizowanie procedury przy współfinansowaniu projektów ze źródeł krajowych i UE.
Środowisko	
<ul style="list-style-type: none"> – planowany wzrost udziału energii odnawialnej w skali kraju do 15 % w końcowym zużyciu energii w roku 2020, – krajowe zobowiązania dotyczące zapewnienia odpowiedniego poziomu energii odnawialnej i biopaliw na poziomie krajowym, w zużyciu końcowym, – wymagania UE dotyczące efektywności energetycznej, – nacisk na racjonalne gospodarowanie energią i ograniczanie emisji w skali europejskiej i krajowej, – rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność (np. tanie energooszczędne źródła światła), – rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> – kosztowne instalacje / inwestycje oparte na odnawialnych źródłach energii, – ograniczone środki finansowe na działania termomodernizacyjne, – ograniczone środki finansowe zewnętrzne na działania prośrodowiskowe, – ogólnokrajowy trend wzrostu zużycia energii elektrycznej, – wysokie koszty rozwoju ekologicznego.

Źródło: opracowane własne

7.3. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONYCH ANALIZ

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że istotnymi atutami gminy Dobra są: czyste i przyjazne do życia otoczenie posiadające wysokie walory przyrodnicze, walory historyczne połączone z tradycją i zwyczajami, a także cisza i spokój. Biorąc pod uwagę możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, na terenie gminy Dobra występuje duża liczba osób gotowych do podjęcia pracy. Struktura ekonomiczna ludności jest korzystna, co odzwierciedla duża liczba osób w wieku produkcyjnym. Korzystne są także warunki do rozwoju rolnictwa. Biorąc pod uwagę walory przyrodnicze i historyczne istnieje możliwość rozwoju funkcji turystycznej i działalności agroturystycznej. Dobrze funkcjonuje także gospodarka odpadami. Jak wynika z przeprowadzonej analizy, atuty te są niezmiennie i cały czas wzmacniane przez działania władz samorządowych.

Działania gminy Dobra w ostatnich latach skupiały się głównie na ochronie środowiska, w tym: rozbudowie i modernizacjach sieci infrastruktury wodno-ściekowej, inwestycjach w gospodarce odpadami. Inwestycje w instalacje i działania mające na celu

ochronę środowiska i zapewnienie mu jak najmniejszego dopływu zanieczyszczeń niewątpliwie wpływa na możliwość rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego. Czynione są również inwestycje w szkołach, m.in. w zakresie termomodernizacji, wyposażenia w pomoce edukacyjne, co w konsekwencji ma poprawić jakość kształcenia.

Najważniejszą szansą dla omawianej jednostki jest możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na rozwój, zwłaszcza środków unijnych. Pozyskane środki zainwestowane w dalszy rozwój rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego i rodzinnego przetwórstwa rolno – spożywczego (wyroby regionalne), niewątpliwie są szansą rozwojową. Jak piszą Warmińska M. i Dąbrowska A. (2012 r.) „produkty regionalne z jednej strony mogą być ważną atrakcją turystyczną i zarazem doskonałą formą promocji obszarów wiejskich, a z drugiej strony, dzięki rozwojowi turystyki możliwe jest zachowanie mało rentownych sposobów produkcji tych wyrobów”⁶.

Jak widać połączenie dwóch atutów jakimi są stan środowiska i jego walory krajobrazowe oraz rolnictwa jest szansą dla jednostki - może przyczynić się do napływu turystów i rozwoju usług związanych z rolnictwem i turystyką (agroturystyka). Dodatkowo jest to region, gdzie warunki przyrodnicze i niski stopień uprzemysłowienia, a tym samym małe zanieczyszczenie środowiska, sprzyjają produkcji ekologicznej. W związku z powyższym istnieją przesłanki mówiące o tym, że należałoby miejscowych rolników objąć nie tylko wsparciem finansowym, ale także szkoleniowym i promocyjnym.

Analiza SWOT pokazała, że do największych słabości gminy zaliczyć należy problemy rynku pracy, niewielką przedsiębiorczość miejscowej ludności. Na terenie gminy notuje się brak miejsc pracy powiązany ze słabo rozwiniętym miejscowym biznesem i niewielką liczbą przedsiębiorstw, a w wielu przypadkach problemy związane z niedostosowaniem kwalifikacji pracowników.

Zagrożeniem są skomplikowane procedury zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, co powoduje brak chęci podejmowania jej, a tym samym niski poziom inwestowania na tym terenie, co przekłada się na niewielki rozwój lokalnego rynku pracy, bezrobocie, emigrację ludności.

Zdecydowanie czynnikiem ograniczającym rozwój gospodarczy gminy Dobra jest brak dostępu do sieci gazowej. Przedsiębiorcy zakładając własny biznes wybierają lokalizacje poza gminą, gdzie istnieje dostęp do pełnej infrastruktury technicznej. Biorąc pod uwagę uwarunkowania ekonomiczne, rozwiązanie tego problemu uzależnione jest od operatora sieci gazowej, który inwestycje uzależnia od potencjalnej ilości odbiorców gazu.

Gmina Dobra ma również ograniczone możliwości w zakresie oferowanych terenów inwestycyjnych. Konieczność ponoszenia dużych wydatków na przygotowanie takich terenów i ich uzbrojenie w sieć wodociągową, kanalizacyjną, gazową, telekomunikacyjną oraz zapewnienie odpowiedniego dojazdu jest dla małych gmin dużym wydatkiem, który przy niskich dochodach jest wręcz niemożliwy do poniesienia. To z kolei przekłada się na niewielki potencjał inwestycyjny.

Słabą stroną gminy, jak pokazuje analiza SWOT, jest także dostępność komunikacyjna obszaru gminy. O ile sieć dróg pozwala na dość swobodne poruszanie się własnym samochodem, o tyle komunikacja publiczna (pks, busy) jest bardzo ograniczona. Mieszkańcy gminy skarżyli się w trakcie konsultacji społecznych na małą ilość kursów komunikacji publicznej co utrudnia poruszanie się zarówno na terenie gminy, jak i przejazd do sąsiednich miast. Bardzo ograniczony jest dostęp ścieżek rowerowych.

⁶ „Produkty regionalne narzędziem promocji turystyki na obszarach wiejskich województwa pomorskiego”, Warmińska M., Dąbrowska A. (2012 r.)

Szansą na zrównoważony rozwój gminy jest i podjęcie działań na rzecz obszarów zdegradowanych jest proces rewitalizacji. Gmina Dobra jako partner projektu pn. "Rewitalizacja na terenie gmin województwa zachodniopomorskiego znajdujących się w Specjalnej Strefie Włączenia", rozpoczęła realizację działań na terenie miasta Dobra i wszystkich sołectw z terenu gminy. Od 1 grudnia 2016 r. funkcjonuje biuro lokalne, a z początkiem lutego 2017 r. rozpoczęły się działania animacyjne.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Po określeniu obszarów na terenie gminy będących w stanie kryzysowym podjęte zostaną odpowiednie działania naprawcze.

VIII. UDZIAŁ INTERESARIUSZY W OPRACOWANIU STRATEGII ROZWOJU

8.1. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Wśród elementów prowadzonych konsultacji społecznych, jakie na potrzeby opracowania dokumentacji prowadzone były od 25 stycznia 2017 r. do 20 lutego 2017 r. wymienić należy:

- możliwość wypełnienia ankiety na potrzeby opracowania dokumentu – zakres tematyczny ankiety i jej wyniki zostały przedstawione poniżej,
- zapewnienie możliwości udziału w spotkaniu otwartym połączonym z debatą w dniu 9 lutego 2017 r. – charakterystykę spotkania przedstawiono poniżej,
- możliwości składania swoich uwag, opinii i pomysłów do projektu Strategii Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026.

Szczegółowe informacje w tej sprawie zostały zamieszczone na stronie internetowej Gminy Dobra w zakładce „Aktualności”, www.dobragmina.pl/aktualnosci.

8.2. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

W dniach 25 stycznia do 20 lutego 2017 r. na terenie Gminy Dobra przeprowadzona została ankietyzacja na potrzeby sporządzenia Strategii Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026. Ankieta była dostępna na stronie www.dobragmina.pl w zakładce Aktualności oraz w formie tradycyjnego wydruku w Urzędzie Miejskim w Dobrej. Interesariusze mieli możliwość dostarczenia wypełnionych ankiet drogą elektroniczną lub do Urzędu Miejskiego w Dobrej.

W wyniku przeprowadzonej ankietyzacji uzyskano 90 ankiet. Warunki życia na terenie gminy Dobra scharakteryzowano w oparciu o obszary działań.

W obszarze **komunikacja i dostęp do mediów** ankietowani pozytywnie ocenili dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja). Zdecydowanie źle oceniono

dostęp do gazociągu. Według zebranych opinii dostęp do komunikacji zbiorowej jest niewystarczający. Brakuje również ścieżek rowerowych. Zdania podzielone są w zakresie jakości dróg, ulic, parkingów oraz dostępu do nowoczesnych technologii (komputer, internet).

Tabela 10. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze komunikacja i dostęp do mediów

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość dróg, ulic	1	18	43	21	3
dostępność parkingów	1	19	31	28	8
dostęp do ścieżek rowerowych	1	5	20	55	7
dostęp do komunikacji zbiorowej (pkp, pks, busy)	2	31	26	22	2
dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)	3	56	15	5	7
dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)	2	39	22	14	10
dostęp do infrastruktury technicznej (gazociągi)	1	8	12	47	15
dostęp do nowoczesnych technologii (komputer, internet)	5	35	25	12	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Zdaniem ankietowanych obszar działania **edukacja, struktura organizacyjna placówek oświaty, kultura** przedstawia dość korzystny obraz biorąc pod uwagę liczebność klas w szkołach. Zdania dotyczące jakości kształcenia w szkołach są podzielone. Wiele osób nie potrafiło ocenić sytuacji w badanym zakresie, gdyż nie posiadają dzieci w wieku szkolnym. W opinii ankietowanych, istniejące przedszkole zaspokajają istniejące potrzeby. Badani wskazali jednak na słaby dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia) oraz zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Zdaniem mieszkańców niewystarczająca jest także istniejąca oferta kulturalna.

Tabela 11. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze edukacja, struktura organizacyjna placówek oświaty, kultura

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość kształcenia w szkołach	2	36	27	10	10
liczebność klas w szkołach	3	44	18	5	14
dostępność przedszkoli	2	52	19	2	10
dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)	1	9	29	42	4
dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, koło młodego chemika)	1	17	91	25	10
oferta kulturalna	1	9	27	35	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

W obszarze działania **sport, zdrowie** duża część ankietowanych jest zadowolona z dostępności miejsc uprawiania sportu i rekreacji, jednak nie brakuje głosów, że warunki w tym zakresie są bardzo ograniczone. Badani dobrze ocenili dostępność do lekarza rodzinnego i apteki. Niewystarczający jest natomiast dostęp do lekarzy specjalistów oraz

badania profilaktycznych i informacji o zdrowym stylu życia. Odpowiedzi dotyczące poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej są zróżnicowane i nie wskazują jednoznacznie czy mieszkańcy czują się bezpiecznie.

Tabela 12. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze sport, zdrowie

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
dostępność lekarza rodzinnego	7	48	20	7	7
dostępność lekarzy specjalistów	3	14	39	27	3
jakość świadczonych usług opieki zdrowotnej	3	40	22	10	12
dostępność apteki	21	59	4	1	2
dostęp do badań profilaktycznych	2	23	36	17	9
poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej	3	30	31	13	10
dostępność miejsc sportu i rekreacji	5	31	30	14	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Informacje udzielone w obszarze działania **ochrona środowiska i wygląd gminy** pokazały, że mieszkańcy bardzo dobrze oceniają stan środowiska przyrodniczego. Zdaniem ankietowanych problem hałasu jest niewielki, jednak większa presja na środowisko występuje w zakresie jakości powietrza. Należy wnioskować, że w zwartej zabudowie istotny jest problem niskiej emisji – szczególnie w okresie grzewczym. Niewystarczające zdaniem ankietowanych są stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych oraz estetyka miasta i poszczególnych nieruchomości, co zapewne związane jest także z niską oceną atrakcyjności turystycznej całej gminy.

Tabela 13. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze ochrona środowiska i wygląd gminy

Jak oceniasz warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
stan środowiska przyrodniczego	5	47	24	4	8
narażenie na zanieczyszczenia powietrza	4	22	32	12	18
narażenie na hałas	6	48	13	4	16
stan oświetlenia ulicznego	5	52	22	9	0
stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych	2	26	41	14	5
estetykę miasta i poszczególnych nieruchomości	2	19	44	17	6
atrakcyjność turystyczną gminy Dobra	2	21	43	19	3
czystość i porządek na terenie gminy Dobra	3	37	30	15	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Ankietowani zostali poproszeni o określenie stopnia występowania patologii społecznych, czego wynikiem jest wskazanie na duży problem alkoholizmu i bezrobocia. Badanie wykazało, że zdaniem mieszkańców gminy Dobra trudno jest znaleźć dobrą pracę i jest ona niedostosowana do oczekiwań pracowników.

Tabela 14. Ocena poziomu występowania problemów na terenie gminy Dobra w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy

Problem / punktacja:	1	2	3	4	5
alkoholizm	39	17	18	5	4
przemoc	13	22	27	13	4
uzależnienia	22	21	27	6	3
ubóstwo	23	21	24	9	4
bezrobocie	41	13	17	5	6
słaba oferta kulturalna	37	24	8	10	5
słaba oferta sportowa	27	18	23	9	7

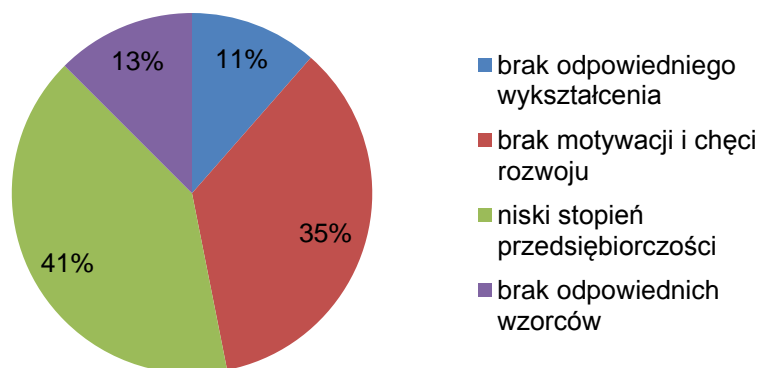
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Aktywność ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania jest mała (58 %) lub bardzo mała (19 %). Jedynie 23 % ankietowanych stwierdziło, że w wymienionych wydarzeniach uczestniczy często lub bardzo często.

Podobnie jest w przypadku imprez sportowych i rekreacyjnych. Wśród ankietowanych 69 % uczestniczy w nich rzadko, 25 % często, a jedynie 6 % zawsze, gdy się odbywają.

Należy jednak stwierdzić, że sposób spędzania wolnego czasu jest wśród mieszkańców zróżnicowany. Część mieszkańców odpoczywa wtedy w domu, jednak znaczna część respondentów uprawia sport, spaceruje lub odwiedza znajomych lub rodzinę.

Głównym powodem problemów społecznych i zawodowych mieszkańców jest brak motywacji i chęci rozwoju oraz niski stopień przedsiębiorczości. Dane w tym zakresie przedstawiono w formie ryciny.

Ryc. 35. Główne powody występowania problemów społecznych i zawodowych mieszkańców gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Zdaniem respondentów, najbardziej narażone na wykluczenie społeczne są osoby bezrobotne (47 % odpowiedzi). Wśród pozostałych grup, tj. osób starszych lub niepełnosprawnych narażenie na wykluczenie społeczne jest także istotnym problemem.

Niepokojący jest fakt, że zdaniem dużej części ankietowanych ich sytuacja społeczno – materialna na przestrzeni kolejnych 5 lat ulegnie pogorszeniu (26 %). Podobna część osób, tj. 28 % ankietowanych jest zdania, że ich sytuacja znacznie się poprawi, natomiast pozostałe osoby uważają, że ich sytuacja będzie na podobnym jak obecnie poziomie.

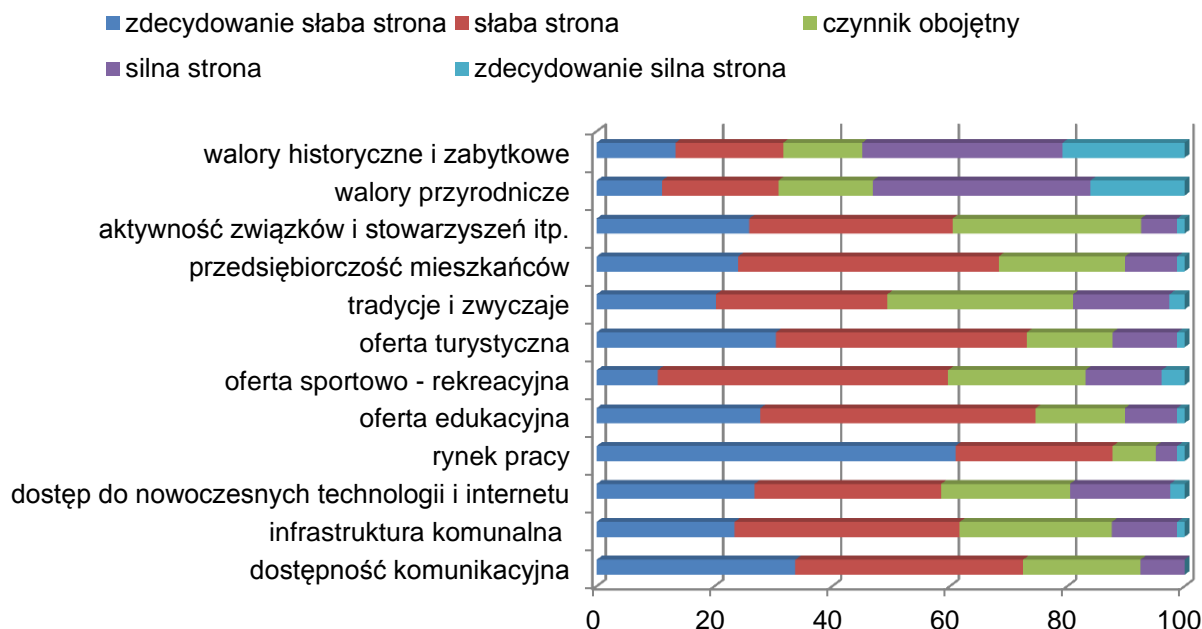
Odwierciedleniem takiej postawy jest ocena podstawowych elementów przestrzeni funkcjonowania człowieka. Ankietowani wskazali, że rynek pracy, dostępność komunikacyjna czy oferta turystyczna są słabą stroną gminy Dobra. Wśród silnych stron wymieniano najczęściej walory przyrodnicze oraz historyczne i zabytkowe.

Tabela 15. Mocne i słabe strony Gminy Dobra mierzone ilością odpowiedzi udzielonych na zadane w ankiecie pytanie

Mocna / słaba strona gminy Dobra	zdecydowanie słaba strona	słaba strona	czynnik obojętny	silna strona	zdecydowanie silna strona
dostępność komunikacyjna	27	31	16	6	0
infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja, gaz)	19	31	21	9	1
dostęp do nowoczesnych technologii i internetu	22	26	18	14	2
rynek pracy	50	22	6	3	1
oferta edukacyjna	22	37	12	7	1
oferta sportowo - rekreacyjna	8	38	18	10	3
oferta turystyczna	25	35	12	9	1
tradycje i zwyczaje	16	23	25	13	2
przedsiębiorczość mieszkańców	19	35	17	7	1
aktywność związków i stowarzyszeń itp.	21	28	26	5	1
walory przyrodnicze	9	16	13	30	13
walory historyczne i zabytkowe	11	15	11	28	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Graficzne przedstawienie wyników zebranych ankiet w zakresie oceny poszczególnych czynników decydujących o atrakcyjności gminy Dobra lub jej słabości przedstawiono poniżej.

Ryc. 36. Ocena mocnych i słabych stron gminy Dobra (udział %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Zdaniem mieszkańców, priorytetem działań powinny być inwestycje w oświatę i edukację, aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi, rozbudowa dróg, ulic i parkingów, a także poprawa warunków dla inwestorów.

Tabela 16. Ocena najważniejszych potrzeb na najbliższe lata na terenie gminy Dobra w oparciu o badanie ankietowe

Kierunek działania	Ilość udzielonych odpowiedzi	Udział procentowy udzielonych odpowiedzi
Rozbudowa dróg, ulic i parkingów	43	8,4
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	26	5,1
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	33	6,5
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej	32	6,3
Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej	6	1,2
Inwestycje w odnawialne źródła energii	30	5,9
Inwestycje w oświatę i edukację	48	9,4
Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków	25	4,9
Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi	47	9,2
Poprawa warunków dla inwestorów	43	8,4
Wsparcie dla osób najbiedniejszych	34	6,7
Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych	39	7,7
Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych	22	4,3
Promocja i rozwój turystyki	33	6,5
Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport	21	4,1
Promocja i inwestycje w kulturę	27	5,3
Suma	509	100,0

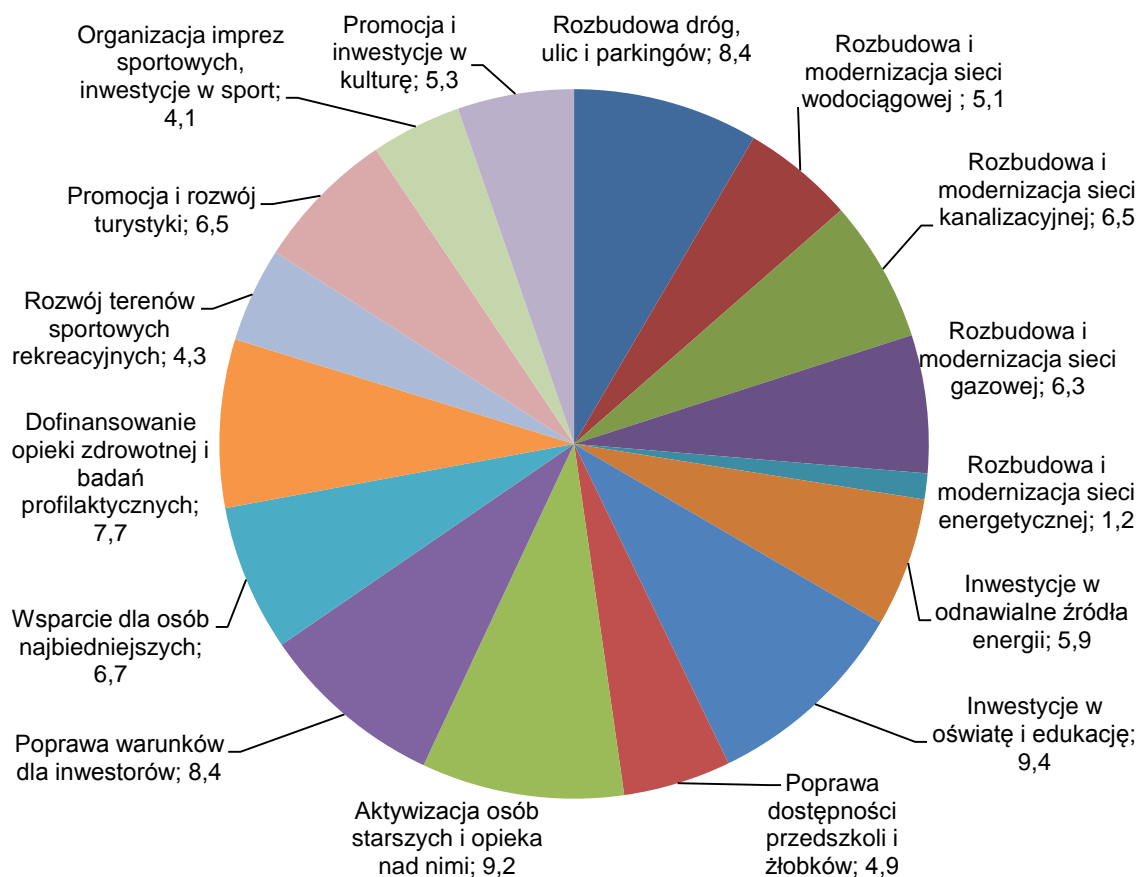
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

Graficzne ujęcie najważniejszych potrzeb mieszkańców, na podstawie danych ankietowych przedstawiono na poniższym wykresie.

Badanie przeprowadzono na grupie 90 osób, wśród których dominowały osoby z przedziału wiekowego 25-35 lat (33 %) oraz 36-50 lat (33 %). Wśród osób, które wypełniły ankietę było więcej kobiet (72 %).

Biorąc pod uwagę związek ankietowanego z gminą Dobra wśród respondentów dominowały osoby, które tylko tu mieszkają, a pracują poza gminą (78 %).

Szczegółowe wyniki badania ankietowego przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania.

Wykres 2. Najważniejsze potrzeby gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych ankiet

8.3. WYNIKI SPOTKANIA OTWARTEGO POŁĄCZONEGO Z DEBATĄ

Dnia 9 lutego 2017 r. w Urzędzie Miejskim w Dobrej zostało zorganizowane spotkanie otwarte połączone z debatą. Po krótkiej prezentacji multimedialnej mającej na celu przybliżenie potrzeby opracowania dokumentu, jego specyfiki i poruszanych kwestii do dyskusji zostali włączeni uczestnicy.

Podczas ponad dwugodzinnej debaty poruszone zostały kwestie najważniejszych problemów z jakimi obecnie borykają się mieszkańcy, możliwości ich rozwiązania i oczekiwań wobec strategii rozwoju.

Wśród poruszanych ograniczeń rozwoju gminy Dobra najczęściej poruszaną kwestią był brak dostępu do sieci gazowej. Jest to istotny problem uniemożliwiający pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych, którzy wybierają lokalizacje z pełnym dostępem do infrastruktury technicznej.

Bardzo ważnym problemem, szczególnie dla osób bez własnego samochodu jest kwestia publicznych środków transportu. Obecnie sieć przejazdów pks i prywatnych przewoźników uniemożliwia swobodne przemieszczanie się po gminie i poza gminę. Zgłaszane były opinie, że problemów z dojazdem by nie było, gdyby więcej spraw można było załatwić w Dobrej.

W sferze społecznej mieszkańcy wskazywali na konieczność zwiększenia dostępu do kultury. Obecnie na terenie gminy Dobra nie ma domu kultury. Obiektami, w których toczy

się życie społeczne i kulturalne są za to świetlice wiejskie, które wymagają jednak dostosowania do potrzeb mieszkańców.

Uczestnicy spotkania podkreślali, że najważniejszymi atutami gminy są: czyste środowisko, potencjał przyrodniczy i walory historyczne. Z drugiej strony brakuje miejsc, w których osoby przyjezdne mogłyby coś zjeść i przenocować. Poziom zagospodarowania turystycznego jest obecnie niewystarczający.

W kwestii promocji walorów i zasobów gminy, w ocenie uczestników spotkania gmina potrzebuje dodatkowych działań. Promocja gminy jest niewystarczająca przez co posiadane walory i zasoby nie mogą być dobrze wykorzystane. Brakuje materiałów promujących gminę i odpowiedniego promowania informacji o ofercie gminy w internecie.

Wśród poruszanych tematów mieszkańcy odnieśli się do problemu bezrobocia. Wskazywali na konieczność dostosowania kwalifikacji pracowników do potrzeb pracodawców. Często, mimo dużego poziomu bezrobocia, podczas procesów rekrutacyjnych prowadzonych przez pracodawców, nie udaje się znaleźć pracownika spełniającego wymagania.

Uczestnicy spotkania stwierdzili, że istnieje duża potrzeba wzmocnienia rynku pracy, przyciągania przedsiębiorców, stosowania udogodnień dla osób zakładających własną działalność.

8.4. WYNIKI SKŁADANIA SWOICH UWAG, OPINII I POMYSŁÓW DO PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU

W ramach prowadzonych konsultacji społecznych na potrzeby sporządzenia Strategii Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026 interesariusze zostali poproszeni o aktywne przekazywanie informacji na cele opracowania projektu dokumentu.

W pytaniu dotyczącym wskazania najważniejszych atutów czyli silnych stron jakie należy wykorzystać przy opracowaniu strategii i dynamicznym rozwoju gminy Dobra wskazywano: walory środowiskowe (przyrodnicze), walory turystyczne, potencjał terenu dla potrzeb wypoczynku, ciszę, spokój, nieskażone środowisko.

W odpowiedzi na konieczność wskazania najważniejszych problemów, jakie powinny być rozwiązane w pierwszej kolejności interesariusze wskazywali na: potrzebę gazyfikacji gminy, rewitalizację miejsc turystycznych i rekreacyjno-wypoczynkowych, wspieranie gospodarki niskoemisyjnej, inwestycje w miejską oczyszczalnię ścieków, estetyzację miasta, wsparcie działalności placówek kulturalnych, remonty dróg, konieczność poprawy komunikacji między radnymi a wyborcami.

Spośród najważniejszych inwestycji, zadań i projektów, jakie powinny być realizowane w ramach strategii interesariusze wymieniali: gazyfikację gminy, wsparcie dla prywatnych inwestorów, rozwój odnawialnych źródeł energii, miejską oczyszczalnię ścieków, rewitalizację miejsc zabytkowych, terenów rekreacji i wypoczynku, rozwój sklepów.

Interesariusze wskazali także elementy rozwoju, które w gminie należy wzmocnić przede wszystkim. Są nimi: rozwój sieci gazowej, dbałość o środowisko i ekologię, aspekty społeczne i gospodarcze, zdecydowane wdrażanie inwestycji.

IX. WYZNACZONE CELE ROZWOJU GMINY

9.1. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO SZCZEBLA

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę uwarunkowań społeczno - gospodarczych oraz stanu środowiska na terenie gminy Dobra. Konsekwencją dokonanej diagnozy jest zaproponowanie działań zmierzających do stworzenia warunków zrównoważonego rozwoju w gminie. Wymaga to wyznaczenia:

- celów strategicznych, które ma jednostka osiągać w celu dalszego rozwoju,
- kierunków działań służących do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych.

Cele i kierunki działań wynikają także z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów wyższego szczebla, takich jak:

- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Traktat Ustanawiający Wspólnoty Europejskiej, Tytuł XX – Współpraca na Rzecz Rozwoju,
- Europa 2020 (2010 r.),
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Łobeskiego.

Strategia Rozwoju dla gminy Dobra oparta zostanie więc o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

Poniżej przedstawiono cele i kierunki działań dla gminy Dobra w odniesieniu do poszczególnych obszarów działań. Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w Strategii Rozwoju Kraju, Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego oraz innych dokumentów strategicznych, co powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju całego obszaru. Osiągnięcie określonych celów w ramach wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań inwestycyjnych, które określane są szczegółowo chociażby w corocznym budżecie gminy. Wiele z zaproponowanych działań w założeniu powinno być realizowanych właśnie przez gminę lub przez jednostki działające na tym terenie oraz w regionie. Urząd Miejski w Dobrej powinien jednak pełnić w nich funkcję nadzoru działalności, wspierania działalności w charakterze administracyjnym lub poprzez bezpośredni współdział.

Punktem wyjścia dla rozważań zgodności założeń Strategii z innymi dokumentami jest omówienie dokumentów ustanowionych na szczeblu międzynarodowych, do realizacji których Polska jest zobowiązana. Założenia dokumentów, umów i konwencji międzynarodowych przekładają się na konstruowanie zapisów prawodawstwa polskiego.

W 1992 roku opracowany został jeden z najważniejszych dokumentów związanych ze zrównoważonym rozwojem, tzw. „**Agenda 21 - Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego**”. Jest to wszechstronny plan działania na wiek XXI dla Narodów Zjednoczonych, rządów i grup społecznych w każdym obszarze, w którym człowiek ma wpływ na środowisko. Dokument ten zwraca szczególną uwagę na *konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju*.

Obecnie priorytetowe dla Polski jest dostosowanie swoich działań również do polityki Unii Europejskiej. Główne założenia polityki Wspólnoty w zakresie rozwoju określone są w poszczególnych tytułach **Traktatu Ustanawiającego WE, a zwłaszcza w Tytule XX - Współpraca Na Rzecz Rozwoju**. Zgodnie z traktatem Polityka Wspólnoty w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju, stanowiąc uzupełnienie polityk realizowanych przez Państwa Członkowskie, sprzyja:

- *trwałemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu krajów rozwijających się, a w szczególności najmniej uprzywilejowanym spośród nich,*
- *harmonijnemu i stopniowemu włączaniu krajów rozwijających się do gospodarki światowej,*
- *walce z ubóstwem w krajach rozwijających się.*

Kolejnym unijnym dokumentem mającym znaczenie dla rozwoju państw członkowskich jest unijna strategia wzrostu na okres od 2010 do 2020 r., „**Europa 2020**”. Obejmuje ona o wiele więcej niż samo wyjście z kryzysu, z którym nadal boryka się wiele europejskich krajów. Strategia ta ma pomóc skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Działania podejmowane są w ramach 5 obszarów:

- *zatrudnienie,*
- *badania i rozwój,*
- *zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii,*
- *edukacja,*
- *walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.*

W związku z tym, że planowane działania w Polsce powinny wpisywać się w priorytety w skali Unii Europejskiej przyjęto dokument **Strategia Rozwoju Kraju 2020** (SRK). Jest to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań.

SRK jest częścią systemu zarządzaniem rozwojem kraju. Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- konkurencyjna gospodarka - główne zadania w tym obszarze to polepszenie sytuacji finansów publicznych oraz wypracowanie nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki, opartych na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym i rezultatach cyfryzacji,
- spójność społeczna i terytorialna - spójność społeczna i terytorialna to przede wszystkim równomierny rozwój kraju i wyrównywanie szans jego mieszkańców. Dlatego do 2020 roku należy tak inwestować środki, aby zwiększyć aktywność

i zmniejszyć ubóstwo grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem (np. poprzez zapewnienie dostępu do bardziej elastycznych form opieki nad dziećmi, promocję aktywności zawodowej seniorów). Trzeba także stale podnosić jakość usług publicznych,

- sprawne i efektywne państwo - sprawne państwo jest przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne (w większym stopniu umożliwia udział obywateli w dyskursie publicznym, stanowieniu prawa etc.). W tym obszarze SRK postuluje m.in. by stworzyć sprawny system zarządzania rozwojem (np. lepsza jakość prawa, większa efektywność instytucji, uporządkowanie i uaktualnienie dokumentów strategicznych oraz dopasowanie do nich odpowiednich programów rozwoju), zapewnić odpowiednią ilość środków na rozwój i inwestować je przede wszystkim w te dziedziny, które w największym stopniu przyczyniają się do zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Niniejszy dokument jest również zgodny z **Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności**, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków, w następujących obszarach:

- długości życia w ogóle,
- długości życia w zdrowiu (co wiąże się z poprawą stanu zdrowia Polaków jako rezultatu międzysektorowych działań prozdrowotnych a w szczególności sprawnie funkcjonującego systemu ochrony zdrowia),
- większej satysfakcji z wykonywania pracy,
- lepszych warunków łączenia kariery zawodowej z życiem prywatnym i rodzinnym,
- sprawnej sieci bezpieczeństwa socjalnego nastawionej na pomoc, której celem jest zwiększenie szans na aktywność społeczną i zawodową oraz dbałość o przeciwdziałanie różnym normom wykluczenia,
- dostępności dóbr i usług publicznych (zdefiniowanych, standaryzowanych, efektywnie dostarczanych) bez względu na status rodzinny i miejsce zamieszkania,
- otwartych warunków uczestnictwa w życiu publicznym,
- bezpieczeństwa dochodów na starość,
- środowiskowego poczucia równowagi w odniesieniu do warunków krajobrazowych,
- naturalnego stanu otoczenia oraz żywności,
- udziału w kulturze (co jest ważne dla prorozwojowego potencjału kreatywności),
- poczucia satysfakcji z życia

Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra nawiązuje również do **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (SRKS)**. Celem głównym SRKS jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno- gospodarczym Polski. Cel główny SRKS będzie realizowany przez cztery cele szczegółowe:

- kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji,
- poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne,
- usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy,
- rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego zawiera się w sześciu celach

strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe. Dla poszczególnych celów kierunkowych zdefiniowano działania, które nie stanowią kolejnego piętra struktury strategii i nie są im przyporządkowane wskaźniki. Działania określają sposoby postępowania właściwe do uzyskania poszczególnych celów. Podmiotem realizującym tak sformułowane cele i działania jest cała społeczność województwa, nie zaś tylko jego instytucje samorządowe. Cele strategiczne przedstawiają się następująco:

- 1) Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.
- 2) Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.
- 3) Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.
- 4) Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.
- 5) Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.
- 6) Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Niniejszy dokument uwzględnia także cele przyjęte w powiatowej strategii rozwoju, tj. **Strategii Rozwoju Powiatu Łobeskiego**. Cel strategiczny dla powiatu łobeskiego został określony przez Zarząd Powiatu i grupę ekspertów jako: „ZINTEGROWANY I ROZWINIĘTY GOSPODARCZO POWIAT”. Jest to cel główny strategii rozwoju, do którego realizacji będą dążyć wszystkie zaangażowane podmioty.

Cel strategiczny możliwy jest do osiągnięcia po zrealizowaniu następujących celów częściowych (operacyjnych):

- 1) Dobry stan infrastruktury technicznej.
- 2) Dobre warunki do inwestowania.
- 3) Sprzyjające warunki dla edukacji i rozwoju młodzieży.
- 4) Świadomość wspólnych celów.
- 5) Rozwinięta baza turystyczna.
- 6) Dobrze funkcjonująca infrastruktura społeczna.
- 7) Decentralizacja finansów państwa.
- 8) Nowoczesna gospodarka rolna i leśna, działania proekologiczne, ochrona środowiska.

Opracowana Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026 uwzględnia również zapisy dotychczas prowadzonej polityki rozwoju, ponieważ ważnym aspektem prowadzenia polityki rozwoju jest ciągłość podejmowanych działań, tym bardziej, że wiele z zapisów dotąd obowiązujących dokumentów wciąż są aktualne.

Nacisk kładzie się, na rozwój przedsiębiorczości, infrastruktury technicznej, oświaty czy ochrony środowiska naturalnego, czyli obszarów, w których wciąż potrzebne są inwestycje w celu polepszania jakości i konkurencyjności jednostki, a z drugiej strony, działania w tych obszarach spowodują rozwój jednostki na innych polach.

Zaznaczyć należy, że gmina Dobra sukcesywnie realizowała priorytetowe cele przyjęte w poprzednich latach. Jak wynika z analizy przeprowadzonych inwestycji i wydatkowanych środków, gmina Dobra to samorząd, który przeznaczając znaczne nakłady finansowe oraz administracyjne na rozwój jednostki, zarówno w ramach prowadzonych inwestycji i przedsięwzięć, jak i działań organizacyjnych.

Zadania, wpisujące się w założenia strategii rozwoju, przeprowadzone przez gminę Dobra w ostatnich latach skupiały się głównie na inwestycjach w infrastrukturę, uporządkowaniu gospodarki wodno – ściekowej, a także na działaniach mających na celu polepszenie zaplecza społecznego.

9.2. WIZJA I MISJA GMINY

Wizja Gminy to opis oczekiwanego w przyszłości stanu jednostki. Przy sformułowaniu wizji pomocne są dokładna analiza obszaru, rozmowy w władzami samorządowymi, spotkanie z mieszkańcami gminy, a także ich ankietyzacja, co daje możliwość poznania rodzajów podmiotów występujących na terenie analizowanej jednostki oraz relacji występujących pomiędzy nimi, a w dalszej kolejności wyobrażenia sobie, jak powinna wyglądać gmina za kilka lat.

Przy opracowaniu wizji, pomocne są wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy. Oceniając mocne i słabe strony gminy Dobra ankietowani dobrze oceniali stopień wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja). Źle ocenione zostały m.in. dostępność sieci gazowej czy oferta rynku pracy.

Analiza stanu obecnego gminy w zakresie infrastruktury, kapitału społecznego oraz ocena potrzeb mieszkańców wynikająca z badania ankietowego, pozwala na sformułowanie następującej wizji gminy Dobra:

„Gmina Dobra jest obszarem dostosowanym do potrzeb mieszkańców, korzystnym dla rozwoju przedsiębiorczości i wykorzystującym posiadane walory i zasoby przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska przyrodniczego”

W zaistniałej sytuacji misję gminy Dobra formułuje się w następujący sposób:

„Misją gminy Dobra jest jej zrównoważony rozwój w celu zaspokojenia rosnących potrzeb mieszkańców w zakresie poziomu życia, poprzez inwestycje w infrastrukturze technicznej, poprawę warunków życia społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego”

Strategia rozwoju zakłada realizację działań gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz planowanymi przez jednostkę inwestycjami. Zadania własne gminy, w zakresie spraw związanych z rozwojem lokalnym wynikają przede wszystkim z ustawy o samorządzie gminnym, ale także z innych ustaw sektorowych dotyczących np. ochrony środowiska, gospodarki odpadami, sieci infrastrukturalnych, w szczególności wodociągów i kanalizacji itp.

Przy sporządzaniu celów strategicznych w zakresie szeroko pojętej polityki rozwoju dla gminy Dobra opierano się na zapisach ustaw, jednak w większości cele i działania kierunkowe sporządzone zostały w oparciu o wyniki ankietyzacji mieszkańców, spotkanie z mieszkańcami gminy, a także w oparciu o zaplanowane przez gminę oraz instytucje i podmioty działające na tym terenie, inwestycje i przedsięwzięcia.

Wyznaczone cele strategiczne, a w ich ramach kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie polityki rozwoju na terenie gminy Dobra, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań inwestycyjnych na przestrzeni wielu lat.

Zaznacza się, że część zadań realizowanych w ramach jednego celu, może także wpływać na realizację innych celów.

W nawiązaniu do obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 zakłada się, że aktywizacja społeczno – gospodarcza na poziomie lokalnym stanowi jedno z najważniejszych zamierzeń polityki rozwoju dla gminy Dobra w ramach województwa. Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra przewiduje szereg działań o charakterze kompleksowym, w zakresie odnowy obszarów problemowych, zwanych obszarami zdegradowanymi i ich rewitalizacji.

Rewitalizacja jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji, nierozzerwalnie wiąże się z realizacją niniejszej strategii. Jednym z podstawowych celów Strategii Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026 jest aktywizacja społeczno – gospodarcza poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

W chwili obecnej można przyjąć, że na terenie gminy Dobra znajdują się obszary w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, które zostały wyznaczone jako obszar zdegradowany ze względu na współwystępowanie na tym obszarze również negatywnych zjawisk o charakterze gospodarczym, środowiskowym, przestrzennie – funkcjonalnym i technicznym.

Bez wątpliwości można stwierdzić, że na opisywanym terenie występują negatywne zjawiska o charakterze gospodarczym, co związane jest z niskim stopniem przedsiębiorczości i słabą kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Zostało to potwierdzone podczas ankietyzacji lokalnej społeczności.

Zgodnie z danymi dotyczącymi infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, wskazuje się na potrzebę rozwoju i modernizacji. W chwili obecnej wyposażenie gminy Dobra w infrastrukturę techniczną i społeczną wymaga dalszych prac. Niewystarczająca jest również jakość terenów publicznych i oferta kulturalna Gminy.

Zebrane dane wskazują również na degradację techniczną części budynków zarówno użyteczności publicznej, komunalnych, będących w zasobie firm i instytucji, jak również obiektów prywatnych. Znikoma jest ilość obiektów wyposażonych w rozwiązania techniczne w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

W niniejszej Strategii zawarto ogólne wskazówki do działań rewitalizacyjnych oraz wskazuje się na potrzebę przyjęcia do realizacji programu rewitalizacji.

Niniejsza Strategia przewiduje rozwój społeczno – gospodarczy i infrastrukturalny gminy Dobra. Należy przy tym stwierdzić, że główne działania skupione są na rozwoju aktywności lokalnego społeczeństwa. Wszelkie działania w zakresie rozwoju infrastruktury będą realizowane jako czynnik niezbędny dla zapewnienia dla miejscowej ludności warunków do odpowiedniego rozwoju społecznego, zawodowego czy podnoszenia jakości kształcenia. Przykładowo budowa czy rozbudowa miejsc aktywizacji społecznej realizowana będzie dla zapewnienia odpowiednich warunków realizacji przedsięwzięć o charakterze kulturalnym i rozwojowym dla miejscowej ludności. Natomiast rozwój sieci infrastrukturalnej (np. wodociągowa, kanalizacyjna, itp.) czy dalsze kształtowanie systemu gospodarowania odpadami będą skutkowały wzrostem atrakcyjności terenu gminy Dobra dla inwestorów. Przełoży się to w konsekwencji na tworzenie nowych miejsc pracy w analizowanej jednostce

i spadek liczby osób bezrobotnych. Z kolei rozbudowa sieci drogowej regionu połączona z tworzeniem sieci ścieżek pieszych i rowerowych zaowocuje wzrostem bezpieczeństwa dla osób korzystających z tej infrastruktury.

W strategii przewidziano działania na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych gminy Dobra, m.in. poprzez kształtowanie i ochronę terenów zielonych oraz zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne poszczególnych obszarów gminy. Będzie ono połączone z dostosowaniem terenów, tak by były one dostępne dla wszystkich, również dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej czy osób starszych.

Niniejszy dokument przewiduje również działania na rzecz efektywnego wykorzystywania budynków poprzez ich termomodernizację i wyposażenie w instalacje do wykorzystywania energii odnawialnej (kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła). Takie działania mają na celu poprawę warunków rozwoju mieszkańców gminy oraz pokonywanie barier rozwojowych pomiędzy sąsiednimi regionami.

Na realizację wyznaczonych celów strategicznych, w największej mierze ma wpływ Urząd Miejski w Dobrej, który realizuje zadania gminy i zadania koordynowane (wspólne z innymi jednostkami oraz innymi podmiotami zajmującymi się chociażby infrastrukturą drogową, np. powiat). Zadania własne gminy to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy. Natomiast zadania koordynowane to pozostałe zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i krajowego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

Należy zaznaczyć, że polityka rozwoju oraz działania mające prowadzić do zrównoważonego rozwoju nie są tylko zadaniami realizowanymi na poziomie lokalnym, przez samorząd gminny. Działania gminy Dobra są ukierunkowane poprzez działania prowadzone na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz regionalnym.

Proces zarządzania jednostką samorządową w postaci planowania konkretnych inwestycji spoczywa głównie na władzach samorządowych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie rozwojem gminy Dobra przy pomocy strategii rozwoju wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację oraz systemu monitoringu.

Władze gminy pełnią w odniesieniu do strategii kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień gospodarczych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze i kontrolne. Pożądane jest, aby władze gminy pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę stanu jednostki.

9.3. CELE STRATEGICZNE W OBSZARZE DZIAŁANIA: SPOŁECZEŃSTWO

Głównymi celami strategicznymi dla gminy Dobra, w nawiązaniu do prowadzonej obecnie polityki zrównoważonego rozwoju są następujące kierunki:

OBSZAR DZIAŁANIA: SPOŁECZEŃSTWO

1) Cel strategiczny - Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno – zawodowego miejscowej ludności, realizowane przez kierunki działań:

- wspieranie rozwoju Biblioteki Publicznej w Dobrej,
- budowa, rozbudowa i wyposażenie obiektów aktywizacji społecznej mieszkańców (świetlice wiejskie, remizy osp, miejsca działania organizacji pozarządowych itp.),
- podjęcie działań w kierunku utworzenia domu kultury w Dobrej,
- budowa i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych (boiska sportowe, siłownie zewnętrzne) w celu prowadzenia zajęć sportowych zarówno w Dobrej, jak i na terenach wiejskich,
- budowa placów zabaw w celu zapewnienia miejsc aktywności dla dzieci,
- utworzenie dziennego domu pobytu i opieki dla seniorów,
- szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych do potrzeb rynku pracy (we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łobzie),
- prowadzenie i wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców oraz działań mających na celu przystosowanie bezrobotnych do nowych zawodów, w tym zwiększenie mobilności zawodowej,
- tworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu kulturalnym i rekreacyjnym (np. poprzez organizację kursów, wydarzeń artystycznych),
- rozwój edukacji poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych na wsiach,
- współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświaty w celu tworzenia i realizowania zadań z zakresu edukacji kulturalnej wszystkich grup wiekowych mieszkańców gminy,
- promocja jednostki w regionie poprzez odpowiednią jednostkę utworzoną w tym celu w ramach Urzędy Miejskiego w Dobrej,
- organizacja cyklicznych wydarzeń o zasięgu regionalnym.

2) Cel strategiczny - Poprawa obsługi mieszkańców w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, przez kierunki działań:

- stałe podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych,
- rozwój specjalistycznych usług medycznych dla mieszkańców,
- zapewnienie wsparcia środowiskowego dla osób w trudnej sytuacji materialnej, osób niepełnosprawnych i starszych, w tym dostosowanie istniejącej oferty i infrastruktury do potrzeb tych osób,
- rozwój bazy oświaty i doskonalenie pracowników oświaty, w tym zakup potrzebnego sprzętu dydaktycznego,

- dostosowanie i rozwój oferty edukacyjnej (zajęcia sportowe, kluby i koła zainteresowań) do potrzeb lokalnej społeczności,
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin.

3) Cel strategiczny - Zwiększenie współpracy Urzędu Miejskiego w Dobrej z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi, przez kierunki działań:

- zwiększenie zaangażowania interesariuszy w sprawy gminy Dobra poprzez konsultacje społeczne, spotkania w sołectwach, bieżące informowanie o aktualnych sprawach gminy poprzez stronę internetową i w sposób zwyczajowy,
- rozwój e-komunikacji – wykorzystanie strony internetowej gminy Dobra jako narzędzia wymiany informacji pomiędzy mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi,
- zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
- wzmocnienie przekazu o walorach i zasobach gminy Dobra oraz jej potencjale inwestycyjnym za pomocą interaktywnych środków przekazu, strony internetowej, lokalnych mediów (prasa, radio, telewizja).

9.4. CELE STRATEGICZNE W OBSZARZE DZIAŁANIA: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

**OBSZAR DZIAŁANIA: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA
TECHNICZNA**

1) Cel strategiczny - Poprawa warunków dla inwestorów chcących prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy, przez kierunki działań:

- wprowadzenie ulg podatkowych dla przedsiębiorców, którzy po uruchomieniu działalności zatrudnią minimum jedną osobę,
- zapewnienie i odpowiednie uzbrojenie terenów inwestycyjnych oraz ich promocja,
- zapewnienie powszechnego doradztwa dla podejmujących działalność gospodarczą,
- pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskiwania środków na utworzenie lub rozwój firm,
- dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- planowanie przestrzenne uwzględniające potrzeby inwestorów, mieszkańców i środowiska przyrodniczego,
- promowanie gminy Dobra jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania.

2) Cel strategiczny - Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i poprawa warunków rozwoju małych przedsiębiorstw, przez kierunki działań:

- dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- wspieranie lokalnych przedsiębiorców w szkoleniu młodych pracowników,
- wspieranie powstawania grup kapitałowych w ramach rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego (wyroby regionalne) metodami ekologicznymi,
- rozwój rolnictwa w kierunku produkcji i promocji produktu regionalnego,
- wspieranie rozwoju agroturystyki,
- wykorzystanie strony internetowej gminy Dobra na cele utworzenia bazy informacji turystycznej, gdzie prezentowane będą informacje o miejscach noclegowych na terenie gminy, obiektach gastronomicznych, miejscach rozrywki i kultury.

3) Cel strategiczny - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności, przez kierunki działań:

- remont, modernizacja, rozbudowa lub budowa oczyszczalni ścieków,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej,
- dofinansowanie kosztów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest planowana budowa sieci kanalizacyjnej,
- zapewnienie dostępu do sieci gazowej,
- rozbudowa, modernizacja i utrzymanie dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oświetlenie, chodniki, itp.),
- rozbudowa, modernizacja i utrzymanie pozostałych dróg,
- budowa infrastruktury pieszej i rowerowej,
- modernizacja i rozbudowa sieci energetycznych,
- rozwój gospodarki odpadami,
- zwiększenie zasięgu sieci internet i sieci telefonii komórkowej,
- sukcesywne prowadzenie remontów i modernizacji budynków, ze szczególnym uwzględnieniem budynków będących w zasobie komunalnym gminy Dobra.

9.5. CELE STRATEGICZNE W OBSZARZE DZIAŁANIA: PRZYJAZNE ŚRODOWISKO

OBSZAR DZIAŁANIA: PRZYJAZNE ŚRODOWISKO

1) Cel strategiczny - Wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy Dobra, przez kierunki działań:

- pielęgnacja zieleni i obszarów cennych pod względem przyrodniczym w celu zachowania ich wartości,

- zagospodarowanie terenów przeznaczonych do celów rekreacji: wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjną oraz sanitarną,
- rozbudowa oświetlenia ulicznego oraz miejsc użyteczności publicznej przy wykorzystaniu lam zasilanych energią słoneczną lub wiatrową, w tym wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- ochrona zasobów wód podziemnych poprzez właściwe zagospodarowanie nieczystości ciekłych,
- właściwe zarządzanie wodami opadowymi.

2) Cel strategiczny - Inwestycje w odnawialne źródła energii i poprawa sprawności energetycznej budynków, przez kierunki działań:

- inwestycje w odnawialne źródła energii (np. kolektory słoneczne, pompy ciepła),
- eliminacja źródeł niskiej emisji,
- poprawa parametrów energetycznych budynków poprzez prowadzenie kompleksowej termomodernizacji,
- prowadzenie edukacji społeczeństwa i promocji efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii i ekologicznego trybu życia.

3) Cel strategiczny - Ochrona i właściwe wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego Gminy Dobra, przez kierunki działań:

- przywrócenie pełnej wartości terenom cennym przyrodniczo, w tym przede wszystkim parkom podworskim,
- wdrożenie stałej strategii estetyzacji gminy, w szczególności miasta Dobra,
- podjęcie działań mających na celu zachęcenie mieszkańców do dbałości o teren własnych posesji i otoczenia, np. poprzez organizację konkursów na najpiękniejszy ogród czy najlepiej utrzymaną posesję,
- zapewnienie warunków do zrównoważonego rozwoju gminy z poszanowaniem środowiska przyrodniczego,
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy wykorzystaniu dostępnych środków,
- wyprowadzenie ze stanu kryzysowego zdegradowanych pod względem architektonicznym i estetycznym obszarów zabudowy miejskiej,
- prowadzenie i wspieranie inicjatyw z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, historycznych i kulturowych,
- promocja walorów i zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych gminy Dobra m.in. poprzez przewodniki, biuletyny, mapy i inne dostępne media,
- oznakowanie turystyczne gminy Dobra.

X. ZAŁOŻENIA FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

10.1. ANALIZA BUDŻETU GMINY DOBRA

Budżet Gminy połączony jest z rozwojem jednostki. Jego forma, rozłożenie dochodów i wydatków według poszczególnych działów wpływa na poszczególne obszary gospodarki. Wydatki odzwierciedlają jaki rodzaj i w jakiej skali zaspokajane są potrzeby inwestycyjne Gminy.

Zgodnie z danymi portalu www.polskawliczbach.pl suma wydatków z budżetu gminy Dobra wyniosła w 2015 roku 12,2 mln złotych, co daje 2,7 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek wydatków o 12,7% w porównaniu do roku 2014.

Największa część budżetu gminy Dobra, tj. 37,8 % została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Duża część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 852 - Pomoc społeczna (24,7 %) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (18,3 %). Wydatki inwestycyjne stanowiły 44,1 tys. złotych, czyli 0,4 % wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Dobra wyniosła w 2015 roku 13,1 mln złotych, co daje 2,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek dochodów o 7,5 % w porównaniu do roku 2014.

Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (34,8 %). Duża część wpływów pochodzi z Działu 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (34 %) oraz z Działu 852 - Pomoc społeczna (17 %).

W budżecie gminy Dobra wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 276 złotych na mieszkańca (9,4 %), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 1,8 złotych na mieszkańca (0,1 %).

10.2. KOSZTY REALIZACJI I SYSTEM FINANSOWANIA STRATEGII - PLAN FINANSOWY REALIZACJI STRATEGII

Przedstawiony plan finansowy szacunkowo określa wagę środków, które wydawane będą na realizację poszczególnych celów. Dokładne wielkości nakładów, jak i koszty realizacji poszczególnych przedsięwzięć wpisujących się w realizację celów strategicznych określone będą na poziomie dokumentów strukturalnych, planowania budżetu Gminy.

Budżet gminy Dobra w okresie ostatnich lat kształtuje się na poziomie około 13 milionów złotych. Ponieważ Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026 obejmuje swym działaniem bardzo szeroki obszar działań to ogólny koszt realizacji zapisów niniejszego dokumentu w danym powinien być bliski tej kwoty. Dotyczy to oczywiście kosztów realizacji dokumentu na poziomie gminy Dobra. Koszt ten będzie zwiększony o koszty poniesione przez inne jednostki działające na terenie opisywanego obszaru, np. powiat, województwo, zarządców sieci infrastrukturalnej i komunikacyjnej czy środki własne przedsiębiorców.

Nie określa się natomiast szczegółowego podziału środków finansowych na realizację w poszczególnych obszarach działań, tj. społeczeństwo, gospodarka i infrastruktura techniczna, przyjazne środowisko. Podział środków w danym roku będzie zależny

od otrzymanych środków zewnętrznych, możliwości pozyskania środków na konkretne projekty infrastrukturalne czy społeczne.

Zakłada się, że największe środki będą przekazane na realizację zadań z zakresu rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności. Trzeba przy tym wskazać, że konieczne jest zagospodarowanie terenów również dla potrzeb przedsiębiorców i inwestorów. W gminie Dobra wyraźnie zaznacza się problem bezrobocia i niskiego stopnia przedsiębiorczości mieszkańców. Niezbędne są więc działania aktywizujące, wzmacniające rozwój małych przedsiębiorstw. Równocześnie należy zapewnić tereny inwestycyjne i odpowiednio je promować.

W dalszej kolejności znajdują się inwestycje z zakresu termomodernizacji budynków i ich wyposażenia w odnawialne źródła energii. Taki rozkład środków założono ze względu na fakt, iż o ile inwestycje i przedsięwzięcia, jak i działania organizacyjne (np. budowa dróg, gospodarka wodno – ściekowa), wpisujące się w cel rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności, pochłaniają duże koszty finansowe to są to wydatki jednorazowe, które w jednym roku mogą występować, natomiast w drugim już nie. Natomiast na inwestycje w odnawialne źródła energii i poprawę sprawności energetycznej budynków w nowej perspektywie finansowej NFOŚiGW oraz WFOŚiGW kładzie się bardzo duży nacisk i są to przedsięwzięcia, z dużą możliwością dofinansowania zewnętrznego.

Stosunkowo najmniejszy koszt przewidziany jest na realizację zwiększenia współpracy Urzędu Miejskiego w Dobrej z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi poprzez rozbudowę strony internetowej jako narzędzia przekazu informacji i promocji gminy Dobra. W skali wszystkich przedsięwzięć podejmowanych w strategii koszt tego działania jest niewielki, natomiast wyniki będą bardzo znaczące. Nowa, lepiej zbudowana strona internetowa powinna stać się wizytówką gminy, za pomocą której mieszkańcy i inni interesariusze dowiadują się o życiu jednostki, a potencjalni inwestorzy zdobywają wiedzę na temat możliwości lokowania przedsięwzięć.

10.3. KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ

Realizacja założeń i celów wymienionych w strategii wymaga znacznych nakładów finansowych, w związku z czym należy dążyć do zwiększania wpływów do budżetu gminy. Poniżej przedstawione zostały potencjalne źródła finansowania.

Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej pojawiły się nowe możliwości i szanse na lepszy rozwój gospodarczy zgodny z ideą ekorozwoju. Uzyskanie funduszy pochodzących ze źródeł unijnych bądź innych organizacji międzynarodowych jest obecnie możliwe poprzez przystępowanie zainteresowanych stron do konkretnych programów i projektów. W obecnych warunkach gospodarczych kraju, są to często jedyne źródła finansowania i realizacji inwestycji. Bardzo ważnym jest, aby władze lokalne podejmowały próby uzyskania tych funduszy, a tym samym wykorzystały szansę na rozwój zrównoważony swojego regionu i polepszenie w nim warunków życia ludności.

Środki z Funduszy Strukturalnych są dystrybuowane w Polsce przez Programy Operacyjne. Najwięcej inwestycji w ramach rozwoju regionalnego będzie dotowanych zapewne z największego ze wszystkich programów operacyjnych – PO Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ), jednak uzupełnieniem będą inne programy.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (2014 - 2020)

Źródłem funduszy na działania z zakresu infrastruktury i środowiska jest przede wszystkim Program Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. To właśnie z niego będzie dotowanych najwięcej inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Cel główny programu został oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

1. czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
2. adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;
3. konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (2014 - 2020)

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój został przyjęty przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r. Jego nadrzędnym celem jest wzrost poziomu zatrudnienia oraz spójności społecznej, a także poprawa funkcjonowania administracji publicznej.

Interwencja podejmowana z poziomu krajowego koncentrować się będzie przede wszystkim na rozwiązaniach systemowych, projektach pilotażowych oraz działaniach o zasięgu ogólnokrajowym. Głównymi celami tematycznymi Programu są:

- wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników,
- wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem,
- inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Program Operacyjny Polska Cyfrowa (2014 - 2020)

Dofinansowanie z programu Polska Cyfrowa kierowane będzie przede wszystkim na projekty inwestycyjne poszerzające dostęp do sieci szerokopasmowych. Jednocześnie kontynuowane będzie wdrażanie systemów stwarzających możliwość załatwiania wielu spraw urzędowych, związanych z edukacją czy usługami zdrowotnymi on-line.

Aby w pełni wykorzystać potencjał nowych internetowych rozwiązań finansowane będą też działania pomagające odnaleźć się w wirtualnej rzeczywistości osobom, które mogą mieć z tym problemy, np. w wieku 50+ lub niepełnosprawnym. Specjalne wsparcie będzie też skierowane na wzmocnienie i wykorzystanie potencjału młodych, kreatywnych programistów.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (2014 - 2020)

Źródłem funduszy na działania z zakresu wzrostu innowacyjności gospodarki jest przede wszystkim Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020. Program został zaakceptowany przez Komisję Europejską (KE) decyzją C(2015) 855 z dnia 12 lutego

2015 r. Podejmowane w ramach programu działania skoncentrowane są głównie na wzmocnieniu powiązań między biznesem a nauką, a tym samym na zwiększeniu stopnia komercjalizacji wyników prac i ich praktycznego wykorzystania w gospodarce, a także na wsparciu innowacyjności firm.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego

W zakresie ochrony środowiska ważny jest także Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego.

Celem strategicznym Programu Regionalnego jest : poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych.

Program składa się z 10 Osi Priorytetowych, na realizację których przeznaczone zostanie 1,6 mld euro. Zdecydowana większość środków ok. 72 % całkowitej alokacji przeznaczonej na Program pochodzić będzie z EFRR. 1,15 mld. zostanie przeznaczone na rozwój potencjału społeczno-gospodarczego poprzez wspieranie projektów zakładających wzrost zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, rozbudowę infrastruktury wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej, poprawę ochrony środowiska.

Pozostałe 28% czyli ok. 450 mln euro budżetu Programu pochodzące z EFS. ukierunkowanych zostanie na wyrównywanie szans na rynku pracy, wzrost zatrudnienia, inwestycje w kapitał ludzki.

Program Regionalny składa się z 10 Osi Priorytetowych zakładających finansowanie z dwóch uzupełniających się funduszy - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Inwestycje jakie mogą być realizowane w ramach Programu regionalnego skupiają się w obszarach:

1. Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie.
2. Gospodarka niskoemisyjna.
3. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom.
4. Naturalne otoczenie człowieka.
5. Zrównoważony transport.
6. Rynek pracy.
7. Włączenie społeczne.
8. Edukacja.
9. Infrastruktura publiczna.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oferują możliwość dofinansowania szerokiej gamy projektów w ramach różnych programów priorytetowych ogłaszanych często jako konkursy. Są także podmiotami, które koordynują dofinansowanie z innych instrumentów finansowych. Działanie jednostek opiera się na Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2017 - 2020. Celem generalnym Funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Misją Funduszy jest natomiast następujące określenia - Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska ze

szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Wspólna Strategia tworzy ogólne ramy dla indywidualnych strategii poszczególnych Funduszy wskazując na najistotniejsze z ich punktu widzenia cele merytorycznej działalności (dziedzinowe cele środowiskowe oraz horyzontalne cele środowiskowe), regulując i wskazując obszary niezbędnej współpracy (priorytety współpracy) dla zachowania spójności i ukierunkowania całego systemu Funduszy.

Wspólna strategia identyfikuje w ramach celów środowiskowych następujące dziedzinowe i horyzontalne cele środowiskowe:

1. DZIEDZINOWE:

- Adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna,
- Ochrona powietrza,
- Ochrona wód,
- Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami,
- Różnorodność biologiczna.

2. HORYZONTALNE:

- Poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych,
- Pełna absorpcja bezzwrotnych środków pochodzących z UE,
- Wdrażanie innowacyjnych technologii środowiskowych,
- Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- Zrównoważone, efektywne korzystanie z zasobów, w tym z surowców pierwotnych.

Dodatkowo, Fundusze co roku ogłaszają listę programów priorytetowych na rok kolejny, które pomagają im zrealizować zadania zgodnie z przyjętą Strategią. Strategie NFOŚiGW, jak i WFOŚiGW w Szczecinie, a także listy priorytetowe zamieszczone są na ich stronach internetowych.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji jednostki samorządowe każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

XI. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ ROZWOJU

Warunkiem realizacji strategii rozwoju jest ustalenie systemu zarządzania nią. Zarządzanie strategią odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnej strategii rozwoju jednostką, na której spoczywać będą główne zadania zarządzania tą strategią będzie gmina Dobra, jednak całościowe zarządzanie rozwojem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki, obejmujące działania podejmowane w skali powiatu i województwa, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze działające na danym terenie. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Instrumenty służące do zarządzania strategią rozwoju wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Stały monitoring wdrażania zapisów niniejszego dokumentu może opierać się na tzw. cyklu Deminga. Opiera się na ciągłym monitorowaniu zaplanowanych działań w myśl następującego ciągu przyczynowo – skutkowego:

1. Zaplanuj - zaplanuj lepszy sposób działania, lepszą metodę.
2. Wykonaj, zrób - zrealizuj plan na próbę.
3. Sprawdź - zbadaj, czy rzeczywiście nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty.
4. Zastosuj - jeśli nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty, uznaj go za normę (obowiązującą procedurę), zestandaryzuj i monitoruj jego stosowanie.

11.1. INSTRUMENTY PRAWNE

Instrumentami prawnymi są wszystkie konkretne rozwiązania ukierunkowane na osiągnięcie celu strategicznego, z których gmina może korzystać i jednocześnie mają one odniesienie prawne – wynikają z obowiązujących przepisów prawnych. Instrumenty prawne dają jednostkom samorządu terytorialnego i instytucjom działającym w zakresie polityki rozwoju możliwość nałożenia określonych obowiązków i postanowień na podmioty.

Do instrumentów prawnych zalicza się przykładowo: uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego (dające możliwość stworzenia dogodnych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą), decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu itd.

11.2. INSTRUMENTY FINANSOWE

Posiadanie odpowiednich środków finansowych na realizację strategii jest niezbędnym warunkiem wdrożenia polityk rozwoju gminy. Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć zalicza się:

- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilną, karną i administracyjną,
- kredyty i dotacje,
- pomoc publiczną na rozwój w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

11.3. INSTRUMENTY SPOŁECZNE

Uzgodnienia ze społeczeństwem poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnianie racji społecznych.

Bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania

świadomości społeczeństwa na temat zrównoważonego rozwoju. Podstawą jest tu rzetelne i ciągle przekazywanie wiedzy oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla rozwoju jednostki jest również współpraca pomiędzy samorządami powiatowymi i gminnymi, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Wzajemne relacje powinny opierać się na partnerstwie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni. Podmioty zajmujące się rozwojem lokalnym oraz podmioty gospodarcze nie mogą dopuścić do zaistnienia sytuacji, kiedy to mieszkańcy dowiadują się o planowanych zamierzeniach z „innych” źródeł np. z prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

11.4. INSTRUMENTY STRUKTURALNE

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju, plany rozwoju lokalnego wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska, program opieki nad zabytkami, plan gospodarki niskoemisyjnej, plan zaopatrzenia w ciepło, energię i paliwa gazowe i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, infrastrukturalnego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być właśnie strategia rozwoju gminy. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. rozwoju przedsiębiorczości, gospodarki niskoemisyjnej, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

Każda gmina decyduje o kształtowaniu swojej przestrzeni geograficznej, sposobie zarządzania i tworzeniu lepszego modelu życia swoich mieszkańców. Strategia rozwoju jest jednym z elementów prowadzenia ekorozwoju gminy Dobra, który powinien nawiązywać do:

- Strategii Rozwoju Kraju,
- programów strategicznych wyższego szczebla,
- lokalnych wartości, zasobów i zagrożenia środowiskowego,
- lokalnej świadomości, chęci i możliwości działania.

Podstawowe założenie zrównoważonego rozwoju wymagają zastąpienia filozofii maksymalnego zysku filozofią wspólnego interesu. Dlatego tak ważne jest współdziałanie samorządu gminnego i mieszkańców gminy (wspomniane wcześniej rozmowy z mieszkańcami i edukacja). Właśnie w gminie wspólny interes jest szczególnie ważny i musi uwzględniać potrzeby wszystkich mieszkańców. Jest to model życia, w którym ludzie starają się żyć w zgodzie z przyrodą i mieć wpływ na otaczającą ich rzeczywistość społeczną i gospodarczą.

XII. MONITOROWANIE STRATEGII

12.1. ZASADY MONITORINGU

W procesie wdrażania strategii ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w niej wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania oraz będą mogły być dokonane modyfikacje strategii.

Monitorowanie powinno być oparte o system wskaźników, które odnoszą się do postawionych celów, określenie ich wartości obecnej jak i zakładanej, oczekiwanej po okresie wdrażania zapisów strategii. Inaczej mówiąc, wskaźniki monitorowania projektowanych przedsięwzięć powinny być realne, trafnie dobrane, mierzalne – umożliwiające wiarygodne i dostępne porównania.

Monitoring powinien dostarczać informacji o efektach wszystkich działań na rzecz rozwoju jednostki i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki rozwoju. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka.

Najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, środków finansowych, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w strategii zadań priorytetowych, niekorzystna sytuacja zewnętrzna i wewnętrzna jednostki, brak wsparcia instytucjonalnego, ograniczające prawo.

Ważnym elementem jest także monitoring odczuć społecznych sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz rozwoju, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów strategii.

12.2. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW STRATEGICZNYCH

W ocenie postępu wdrażania strategii rozwoju oraz jej faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie realizacji założonych celów. Powinny one być realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) omówionych powyżej.

Poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i może być modyfikowana:

- procent mieszkańców objętych siecią wodociągową,
- procent mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną,
- procent mieszkańców objętych siecią gazową,
- długość zlikwidowanej sieci z materiałów azbestowych,
- długość wybudowanych / zmodernizowanych dróg,
- liczba budynków przekształconych na cele aktywizacji społecznej mieszkańców,
- ilość wybudowanych mieszkań socjalnych,
- liczba zrealizowanych projektów z UE,

- % lesistości,
- roczna powierzchnia nasadzeń / zalesień,
- ilość zrewitalizowanych parków podworskich,
- ilość wykonanych działań pielęgnacyjnych terenów zielonych,
- jakość środowiska przyrodniczego: jakość wód, powietrza, gleb itd.,
- ilość zebranych odpadów komunalnych,
- osiągnięty wskaźnik recyklingu, ograniczenia składowiska bioodpadów,
- wyniki sprawdzianów i testów na etapie szkoły podstawowej i gimnazjum,
- ilość wysokich miejsc zajmowanych w konkursach edukacyjnych,
- ilość kursów doskonalących, zorganizowanych dla nauczycieli,
- ilość absolwentów z wykształceniem kierunkowym,
- liczba osób, które podniosły kwalifikacje zawodowe,
- ilość interwencji służb bezpieczeństwa (policji, straży miejskiej, straży pożarnej),
- ilość placówek zdrowia,
- ilość specjalistów dyżurujących w placówce zdrowia,
- ilość nowych zakładów pracy,
- ilość powstałych nowych miejsc pracy,
- liczba budynków poddanych termomodernizacji,
- ilość zainstalowanych odnawialnych źródeł energii,
- udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%),
- udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności (%),
- udział dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci (%),
- liczba osób bezrobotnych,
- stopa bezrobocia,
- liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1 000 mieszkańców,
- wzrost liczby turystów,
- liczba projektów zrealizowanych na rzecz rozwoju (konkursy, szkolenia itp.),
- liczba wydarzeń kulturalnych,
- liczba ofert i form spędzania wolnego czasu,
- liczba korzystających z e-usług,
- ilość lokalnych stowarzyszeń i grup działania,
- ilość ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych,
- długość ścieżek rowerowych, pieszych, ciągów rowerowo - pieszych.

WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne:

Stan prawny na maj 2017 r.

Regulacje prawne w zakresie polityki rozwoju zawarte są w wielu ustawach i aktach wykonawczych (rozporządzeniach). Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszej Strategii, należy zaliczyć:

- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016 poz. 383 ze zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2016 poz. 446 ze zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2015, poz. 469 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2016 poz. 2134 ze zm.),

Literatura i wybrane materiały:

- Warmińska M., Dąbrowska A. (2012 r.), „Produkty regionalne narzędziem promocji turystyki na obszarach wiejskich województwa pomorskiego”,
- Zajadacz A., Śniadek J. (2009) „Ocena potencjału turystycznego”. W: Młynarczyk Z., Zajadacz A. (red.) „Uwarunkowania i plany rozwoju turystyki t. 3”, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań,
- Poradnik „Planowanie strategiczne – Poradnik dla pracowników administracji publicznej” (2012 r.),
- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Traktat Ustanawiający WE Tytuł XX - Współpraca Na Rzecz Rozwoju,
- Europa 2020 (2010 r.),
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Łobeskiego,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobra,
- uchwały, materiały i opracowania będące w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Dobrej,
- informacje publikowane w ogólnodostępnych internetowych portalach tematycznych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Dobra	9
Tabela 2. Zabytki nieruchome na terenie gminy Dobra.....	27
Tabela 3. Potencjał energetyczny wiatru dla poszczególnych stref.....	31
Tabela 4. Dobowe natężenie ruchu na odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez obszar Gminy Dobra (GPR 2015).....	32
Tabela 5. Stan termiczny gminnych budynków użyteczności publicznej	35
Tabela 6. Struktura wiekowa nieruchomości mieszkalnych na terenie gminy	36
Tabela 7. Średnia, minimalna i maksymalna temperatura poszczególnych miesięcy dla typowego roku meteorologicznego dla stacji meteorologicznej w Szczecinie	42
Tabela 8. Analiza SWOT dla gminy Dobra – silne i słabe strony	52
Tabela 9. Analiza SWOT dla Gminy Dobra – szanse i zagrożenia	53
Tabela 10. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze komunikacja i dostęp do mediów	57
Tabela 11. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze edukacja, struktura organizacyjna placówek oświaty, kultura	57
Tabela 12. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze sport, zdrowie.....	58
Tabela 13. Ocena warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarze ochrona środowiska i wygląd gminy	58
Tabela 14. Ocena poziomu występowania problemów na terenie gminy Dobra w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy.....	59
Tabela 15. Mocne i słabe strony Gminy Dobra mierzone ilością odpowiedzi udzielonych na zadane w ankiecie pytanie	60
Tabela 16. Ocena najważniejszych potrzeb na najbliższe lata na terenie gminy Dobra w oparciu o badanie ankietowe	61

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie Gminy Dobra w powiecie łobeskim na tle województwa zachodniopomorskiego	8
Ryc. 2. Użytkowanie terenu Gminy Dobra	10
Ryc. 3. Zmiany liczby ludności Gminy Dobra w latach 2010-2015 z uwzględnieniem płci.....	11
Ryc. 4. Piramida wieku ludności Gminy Dobra w roku 2015	12
Ryc. 5. Liczba ludności Gminy Dobra w latach 2010-2015 wg ekonomicznych grup wieku	13
Ryc. 6. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.....	13
Ryc. 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego	14
Ryc. 8. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2015	15
Ryc. 9. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium czasu pozostawiania bez pracy	16
Ryc. 10. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium wykształcenia	16

Ryc. 11. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium wieku	17
Ryc. 12. Udział (%) osób bezrobotnych w ogólnej ilości osób bezrobotnych wg kryterium stażu pracy	17
Ryc. 13. Podmioty gospodarki narodowej gminy Dobra – analiza wskaźnikowa za lata 2010-2015.....	19
Ryc. 14. Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej – porównanie	20
Ryc. 15. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	21
Ryc. 16. Liczba dzieci i uczniów w placówkach edukacyjnych na terenie gminy Dobra w latach 2010-2015.....	22
Ryc. 17. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na terenie gminy Dobra w latach 2010-2015	25
Ryc. 18. Udział osób (%) korzystających z infrastruktury technicznej na terenie Gminy Dobra w latach 2010-2015.....	29
Ryc. 19. Strefy energetyczne wiatru w Polsce	30
Ryc. 20. Stopień gazyfikacji poszczególnych gmin znajdujących się na obszarze działania Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Poznaniu.....	31
Ryc. 21. Sieć komunikacyjna gminy Dobra.....	33
Ryc. 22. Struktura wiekowa nieruchomości mieszkalnych na terenie gminy	36
Ryc. 23. Struktura indywidualnych źródeł ciepła w ankietowanych budynkach na terenie gminy Dobra	36
Ryc. 24. Udział nieruchomości wykorzystujących dany rodzaj paliwa na cele grzewcze i c.w.u. (indywidualne źródła ciepła).....	37
Ryc. 25. Gmina Dobra na tle mezoregionów fizycznogeograficznych	38
Ryc. 26. Położenie złóż kruszyw naturalnych na terenie gminy Dobra.....	39
Ryc. 27. Położenie Gminy Dobra na sieci hydrograficznej obszaru	41
Ryc. 28. Średnia, minimalna i maksymalna temperatura poszczególnych miesięcy dla typowego roku meteorologicznego dla stacji meteorologicznej w Szczecinie	42
Ryc. 29. Lokalizacja lasów na terenie gminy Dobra.....	43
Ryc. 30. Położenie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Ostoja Ińska” na terenie gminy Dobra	45
Ryc. 31. Położenie użytków ekologicznych na terenie gminy Dobra.....	45
Ryc. 32. Położenie pomników przyrody na terenie gminy Dobra	46
Ryc. 33. Lokalizacja otuliny Ińskiego Parku Krajobrazowego na terenie gminy Dobra.....	46
Ryc. 34. Schemat analizy SWOT	51
Ryc. 35. Główne powody występowania problemów społecznych i zawodowych mieszkańców gminy Dobra	59
Ryc. 36. Ocena mocnych i słabych stron gminy Dobra (udział %)	60

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział procentowy nieruchomości z wykonaną termomodernizacją w ogólnej liczbie zinwentaryzowanych nieruchomości.....	34
Wykres 2. Najważniejsze potrzeby gminy Dobra	62

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO STRATEGII ROZWOJU DLA GMINY DOBRA NA LATA 2017-2026 – WYNIKI ANKIETYZACJI

WYNIKI ANKIETYZACJI – w ankiecie wzięło udział 90 uczestników – kolorem czerwonym zaznaczono ilość udzielonych odpowiedzi. Ponieważ na część pytań, można było udzielić więcej niż jedną odpowiedź oraz zdarzały się przypadki braku odpowiedzi na konkretne pytanie, suma udzielonych odpowiedzi nie musi wynosić 90. PONIŻEJ WSKAZANO LICZBĘ ODPOWIEDZI NA KONKRETNE PYTANIE

I. Jak ocenia Pan(i) warunki życia na terenie Gminy Dobra biorąc pod uwagę:

KOMUNIKACJA I DOSTĘP DO MEDIÓW					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość dróg, ulic	1	18	43	21	3
dostępność parkingów	1	19	31	28	8
dostęp do ścieżek rowerowych	1	5	20	55	7
dostęp do komunikacji zbiorowej (pks, busy)	2	31	26	22	2
dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)	3	56	15	5	7
dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)	2	39	22	14	10
dostęp do infrastruktury technicznej (gazociągi)	1	8	12	47	15
dostęp do nowoczesnych technologii (komputer, internet)	5	35	25	12	8

EDUKACJA, STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWEK OŚWIATY, KULTURA					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość kształcenia w szkołach	2	36	27	10	10
liczebność klas w szkołach	3	44	18	5	14
dostępność przedszkoli	2	52	19	2	10
dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)	1	9	29	42	4
dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, koło młodego chemika)	1	17	91	25	10
oferta kulturalna	1	9	27	35	8

SPORT, ZDROWIE					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
dostępność lekarza rodzinnego	7	48	20	7	7
dostępność lekarzy specjalistów	3	14	39	27	3
jakość świadczonych usług opieki zdrowotnej	3	40	22	10	12
dostępność apteki	21	59	4	1	2
dostęp do badań profilaktycznych	2	23	36	17	9
poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej	3	30	31	13	10
dostępność miejsc sportu i rekreacji	5	31	30	14	7

OCHRONA ŚRODOWISKA I WYGLĄD GMINY					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
stan środowiska przyrodniczego	5	47	24	4	8
narażenie na zanieczyszczenia powietrza	4	22	32	12	18
narażenie na hałas	6	48	13	4	16
stan oświetlenia ulicznego	5	52	22	9	0
stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych	2	26	41	14	5
estetykę miasta i poszczególnych nieruchomości	2	19	44	17	6
atrakcyjność turystyczną Gminy Dobra	2	21	43	19	3
czystość i porządek na terenie Gminy Dobra	3	37	30	15	4

II. Ocena jakości życia i diagnoza aktywności ludności

- 1) Proszę ocenić poziom występowania problemów na terenie Gminy Dobra w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy.

punktacja	1	2	3	4	5
alkoholizm	39	17	18	5	4
przemoc	13	22	27	13	4
uzależnienia	22	21	27	6	3
ubóstwo	23	21	24	9	4
bezrobocie	41	13	17	5	6
słaba oferta kulturalna	37	24	8	10	5
słaba oferta sportowa	27	18	23	9	7

- 2) Jak ocenia Pan(i) aktywność ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania na terenie Gminy Dobra?
- bardzo duża 1** **duża 19** **mała 51** **bardzo mała 17**
- 3) Czy uczestniczy Pan(i) w imprezach sportowych i rekreacyjnych organizowanych na terenie Gminy Dobra?
- zawsze 5** **często 22** **rzadko 60**
- 4) Jak spędza Pan(i) swój wolny czas?
- odpoczywam w domu (tv, komputer) 38**
- uprawiam sport, idę na spacer 31**
- odwiedzam znajomych lub rodzinę 29**
- idę na koncert, piknik, imprezę 3**
- podróżuję 16**

- 5) Jak często korzysta Pan(i) z infrastruktury rekreacyjnej (boisko, plac zabaw, tereny spacerowe) na terenie Gminy Dobra?
- **zawsze 4**
 - **często 18**
 - **rzadko 65**
- 6) Kto Pani/Pana zdaniem jest najbardziej narażony na wykluczenie społeczne w Gminie Dobra (proszę wybrać jedną odpowiedź)?
- **bezrobotni 43**
 - **niepełnosprawni 24**
 - **osoby starsze 24**
- 7) Jaki jest główny powód problemów społecznych i zawodowych mieszkańców Gminy Dobra (proszę wybrać jedną odpowiedź)?
- **brak odpowiedniego wykształcenia 11**
 - **brak motywacji i chęci rozwoju 34**
 - **niski stopień przedsiębiorczości 39**
 - **brak odpowiednich wzorców 12**
- 8) Jak wyobraża sobie Pani/Pan swoją sytuację społeczno – materialną za 5 lat?
- **moja sytuacja poprawi się znacznie 24**
 - **moja sytuacja będzie na podobnym jak obecnie poziomie 39**
 - **moja sytuacja ulegnie pogorszeniu 22**

III. Mocne i słabe strony

Jakie są według Pani/Pana największe problemy Gminy Dobra, a gdzie widać perspektywy rozwoju. Prosimy ocenić elementy wymienione w tabeli (znakiem X).

	zdecydowanie słaba strona	słaba strona	czynnik obojętny	silna strona	zdecydowanie silna strona
dostępność komunikacyjna	27	31	16	6	0
infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja, gaz)	19	31	21	9	1
dostęp do nowoczesnych technologii i internetu	22	26	18	14	2
rynek pracy	50	22	6	3	1
oferta edukacyjna	22	37	12	7	1
oferta sportowo - rekreacyjna	8	38	18	10	3
oferta turystyczna	25	35	12	9	1
tradycje i zwyczaje	16	23	25	13	2
przedsiębiorczość mieszkańców	19	35	17	7	1
aktywność związków i stowarzyszeń itp.	21	28	26	5	1
walory przyrodnicze	9	16	13	30	13
walory historyczne i zabytkowe	11	15	11	28	17

Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Dobra?

- Rozbudowa dróg, ulic i parkingów **43**
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej **26**
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej **33**
- Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej **32**
- Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej **6**
- Inwestycje w odnawialne źródła energii **30**
- Inwestycje w oświatę i edukację **48**
- Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków **25**
- Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi **47**
- Poprawa warunków dla inwestorów **43**
- Wsparcie dla osób najbiedniejszych **34**
- Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych **39**
- Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych **22**
- Promocja i rozwój turystyki **33**
- Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport **21**
- Promocja i inwestycje w kulturę **27**
- Inne.....

1) W jakim przedziale wiekowym się Pan(i) znajduje?

- do 24 lat **7**
- 25-35 lat **28**
- 36-50 lat **28**
- 51-70 lat **21**
- co najmniej 71 lat **2**

2) Płeć:

- Kobieta **63**
- Mężczyzna **25**

3) Proszę określić swój związek z Gminą Dobra:

- tu mieszam i pracuję **21**
- tylko tu mieszkam **68**

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!